

30K.1

2600

ПРОЛЕТАРЫ! УСІХ КРАІН, ВЛУЧАЙЦЕСЯ

БОЛЬШЕЗВІК

БЕЛАРУСІ

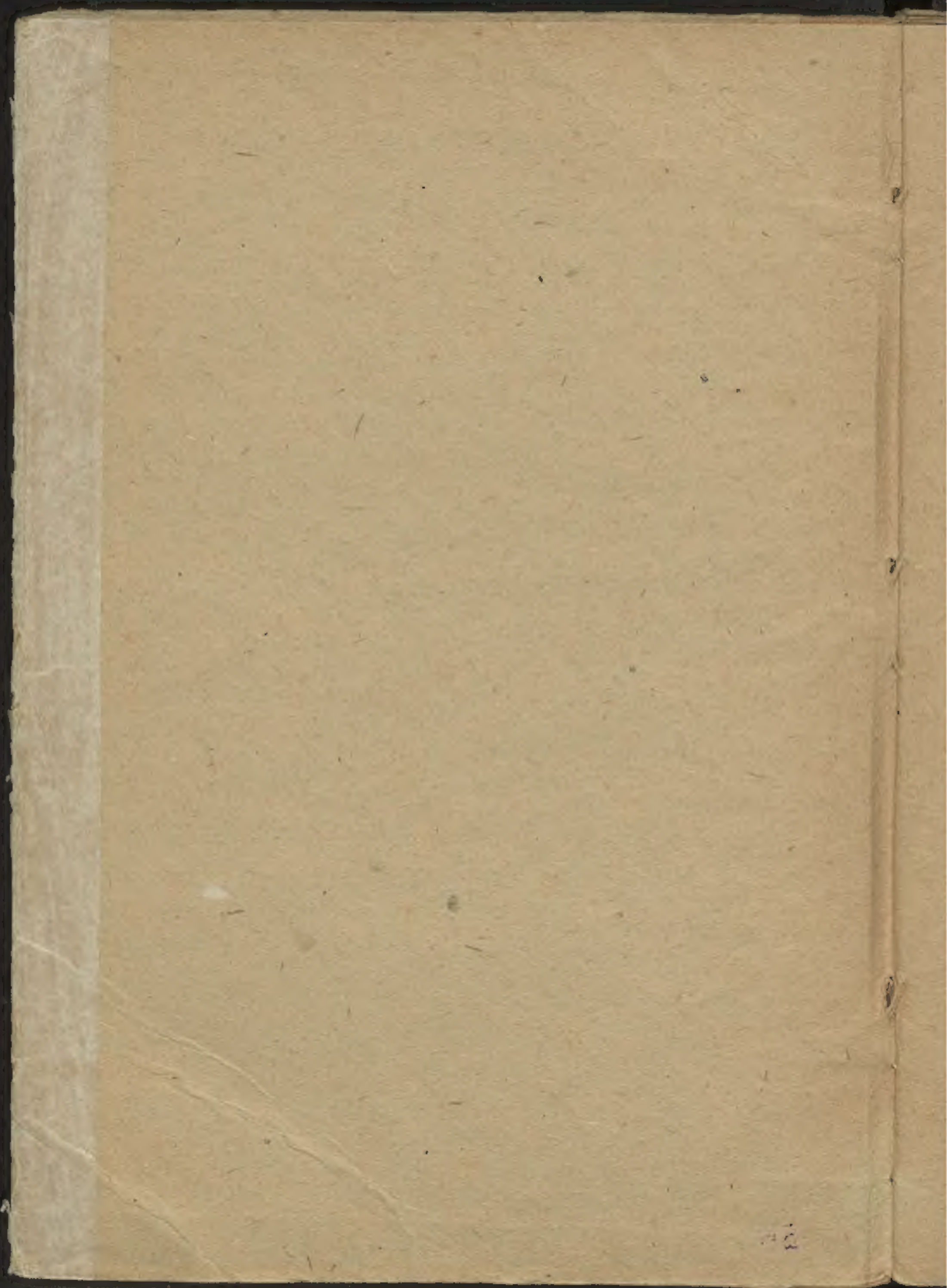
№ 10

№ 10

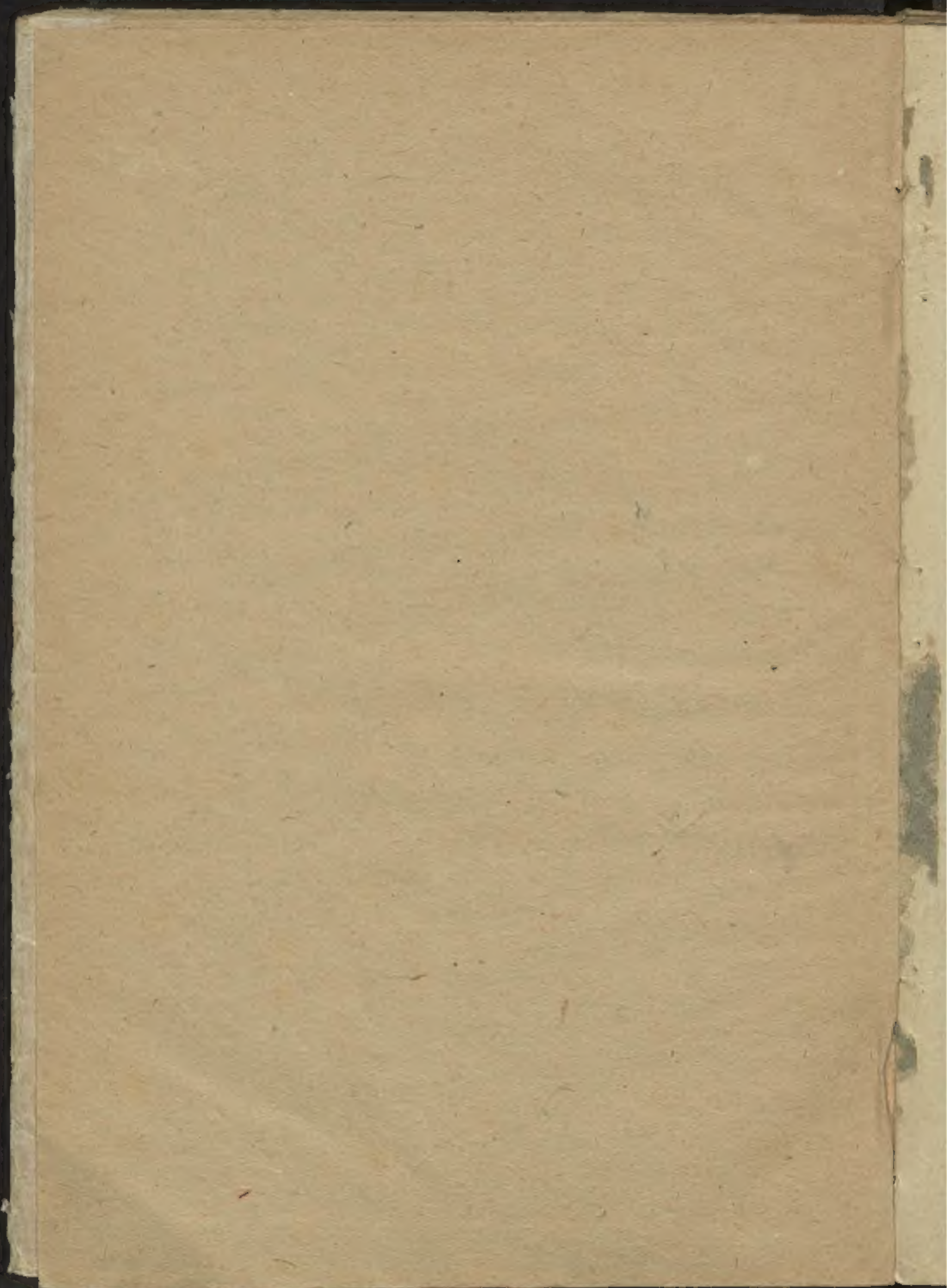
217-208 69

М Е Н С Н

Выдавецтва ЦК КП(б)Б „ЗВЯЗДА“
1934

304-1
2600

ПРОЛЕТАРЫ І УСІХ КРАІН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

ПАЛІТЫКА-ЭКАНАМІЧНЫ
ДВУХТЫДНЕВІК

ОРГАН ЦК КП(б)Б

ГОД ВЫДАНИЯ VIII

№ 10

30-га МАЯ 1934 г.

З М Е С Т

Стар.

Перадавы—Тэхніка ў перыяд рэканструкцыі вырашае усё	2
Брыскін—Разгортванне таваразвароту і прамкаперацыя	8
Лісковіч—За перабудову работы прафарганізацыі	14
Манаў—Тэхпромфінплан і методыка яго складання	21
Вайман—Палітадзел Радзчэўскай МТС у барацьбе за наспяховую сяўбу	35
Гарэлік—Першыя вынікі перабудовы работы фабрыкі „Окцябр“	43
Ільющын—Ленін у барацьбе за пролетарскі інтэрна- цыяналізм	48

К А Н С У Л Ь Т А Ц Ы

Сыцьно—Ленін—Сталін аб агульным крызісе капіталізма	71
Бойко—Барацьба з адходам парасят	78
Кніжная паліца	85

Адрас рэдакцыі:

Менск, Чырвонаяармейская вул.
ЦК КП(б)Б, пакой № 105.
Тэлефон адказнага рэдактара па хаму-
татару 20 000 даб. 80; адк. сакратара—12;
гарадскі—21044.

W 9683

Мінск 1933 г. 54862

30К-1
2600

Тэхніка ў перыяд рэканструкцыі вырашае ўсё

(К ітогам работы Ўсебеларускай канферэнцыі зотаўцаў)

«Соцыялізм можа быць пабудаван толькі на базе бурнага росту прадукцыйных сіл грамадства, на базе багата прадуктаў і тавараў, на базе заможнага жыцця працоўных, на базе бурнага росту культуры» (Сталін, XVII партэ'езд).

Рост прадукцыйнасці працы ў СССР прунтуецца перш за ўсё на арганізуючай ролі нашай партыі, на перавагах савецкай сістэмы, пры якой праца становіцца «справай чэсці, справай гонару, справай доблесці і геройства». Ён прунтуецца на высокай тэхніцы соцыялістычных прадпрыемстваў, на бурна павышаючымся ўзроўні тэхнічных ведаў працоўных мас Савецкага саюза. Лозунгі т. Сталіна—«Тэхніка ў перыяд рэканструкцыі вырашае ўсё», «Большэвікі павінны аўладаць тэхнікай»—сталі сцягам мільёнаў.

XVII партэ'езд зноў падцвердзіў сталінскае ўказанне адносна таго, што «пафас новага будаўніцтва» павінен быць дапоўнен у другой пяцігодцы «пафасам асваення новых заводаў і новай тэхнікі».

Новы статут партыі, прыняты на XVII з'ездзе, паставіў адным з абавязкаў кожнага члена партыі—«аўладаць тэхнікай сваёй справы, безупынна павышаючы сваю вытворчую кваліфікацыю».

Без ведаў новай тэхнікі, без ведання свайго агрэгата, без ведання вытворчага працэса, без імкнення правільна арганізаваць сваю работу ў новых умовах, нельга даць высокай прадукцыйнасці працы, нельга кіраваць брыгадай, цэхам, заводам, любым участкам соцыялістычнай будоўлі, нельга дабівацца павышэння матар'яльна-культурнага ўзроўню працоўных мас.

Нельга больш цягнуць, калі добраякасныя сыравіна і матар'ялы часта ператвараюцца ў груды бракаваных вырабаў толькі таму, што рабочы не абучан, не ведае, варштат, не ведае як не рабіць браку. На менскай абутковай фабрыцы імя Кагановіча, на віцебскай абутковай імя Лекаерта адхіленні ад сортнасці з прычыны малой кваліфікацыі рабочых даходзілі да 40 проц. супроць 13 проц., прадугледжаных планам. На гомельскім шклозаводзе імя Сталіна бой і брак шкла дасягаў 40 проц. з-за тэхнічнай малаграматнасці рабочых.

Нізкі тэхнічны ўзровень—тормаз нашага руху ўперад. Вось чаму барацьба за ўзброенасць рабочых і калгаснікаў тэхнікай, тэхнічнымі ведамі, барацьба за асваенне новай тэхнікі—адна з асноўных задач у выкананні плана другой пяцігодкі.

Але што значыць асвоіць новую тэхніку? Гэта значыць—дабіцца: 1) выпуску прадукцыі ў размерах не менш, чым пета прадугледжана праектнай магутнасцю не толькі прадпрыемства, але і кожнага агрэгата і варштата паасобку; 2) правільнага рэжыму прадпрыемства і

паасобных апаратаў і машын; 3) поўнага захавання прадугледжаных праектам прадпрыемстваў і цэхаў тэхналагічных працэсаў і 4) поўнага выканання планаў і заданняў па прадукцыйнасці працы, сабекошту і якасці прадукцыі.

Рашаючы фактар у выкананні гэтых задач—узброенасць рабочых тэхнічнымі ведамі. Таму ініцыятыва ленинскага комсамола ў арганізацыі і правядзенні соцыялістычных тэхнічных экзаменаў набывае выключна апрамнае значэнне.

Неабходная эдача тэхмінімуму, соцтэхэкзамен з'яўляюцца тымі рычагамі, пры дапамозе якіх масы ўцягваюцца ў барацьбу за аўладанне тэхнікай, у барацьбу за высокую якасць прадукцыі.

Гэта лічын раз паказала Ўсебеларуская канферэнцыя значкістаў зотаўцаў лёгкай індустрыі, праведзеная 10—12 мая ў Віцебску.

* * *

Лёгкая прамысловасць БССР закончыла план 1933 г. з вялікім прарывам. План быў выканан толькі на 86 проц. Не лепш працавала наша лёгкае прамысловасць у першым квартале—план выканан на 93 проц., прычым асабліва нядобра з якасцю прадукцыі. Адна з асноўных прычын адставання нашай лёгкай прамысловасці—нізкая кваліфікацыя рабочых і адсутнасць рашучай барацьбы раду партыйных, асабліва прафесіянальных арганізацый за ўзброенасць рабочых тэхнічнымі ведамі. Даволі ўказаць, што ў мінулым годзе адна з нашых буйнейшых швейных фабрык «Сцяг індустрыялізацыі» была пад пагрозай закрыцця, бо выпускала выключна дрэнную прадукцыю. Брак даходзіў да 40 проц.

Рашэнне ЦК КП(б)Б аб правядзенні Ўсебеларускай канферэнцыі значкістаў «ЗОТ» па лёгкай прамысловасці выклікала масавае спаборніцтва паміж гарадамі і прадпрыемствамі на выкананне промфінплана, на заваяванне права правядзення ў сябе Ўсебеларускай канферэнцыі.

У рэзультате за апошні час рашуча разгарнулася тэхвучоба. Калі на 1-І—34 г. на прадпрыемствах лёгкай прамысловасці было ахоплены тэхвучобай 8674 чал., то на 1-V ужо 15.763 чал.—рост амаль у два разы. Ёсць ужо не мала прадпрыемстваў, дзе амаль усе рабочыя ахоплены тэхвучобай: «завод «Большевiк» (Менск), «Сцяг індустрыялізацыі» (Віцебск), «Пролетарская перамога» (Барысаў). За апошні час значна палепшылася іх работа. Промфінплан выконваецца як па колькасных, так і якасных паказчыках.

Вось некалькі фактаў. Віцебская фабрыка імя Клары Цэткін у мінулым промфінплан не выконвала, а зараз з 1500 рабочых ахоплены тэхвучобай каля 900 чал., 350 эдалі соцтэхэкзамен, з іх 253 на выдатна, а астатнія на добра. У рэзультате плана 1-га квартала выканан на 103 проц., красавіковы—на 104 проц., значна палепшылася якасць прадукцыі.

Фабрыка «Сцяг індустрыялізацыі», якая не выходзіла з прарыву, 1-ы квартал закончыла з добрымі паказчыкамі, дзякуючы разгортванню тэхвучобы. Раней у 18 гуртках па аўладанню тэхмінімумам займалася 700 чал., у сувязі-ж з падрыхтоўкай да Ўсебеларускай канферэнцыі зотаўцаў ахоплены тэхвучобай 2700 рабочых, 600 чал. эдалі соцтэхэкзамен, з іх 350 на выдатна, астатнія на добра. 360 рабочых ударнікаў тэхвучобы за паспяховую эдачу соцтэхэкзамена пераведзены з ніжэйшых разрадаў у вышэйшыя. Зараз на фабрыцы

28 сталінскіх брыгад, дзе працуе звыш 700 чал. Брак зніжан да 0,35 проц., замест планавых 0,75.

Фабрыка «КІМ» раней таксама не выходзіла з прарыву. Разгарнулі тэхвучобу—і ў рабоце дасягнут значны пералом: план першага квартала выканан на 106,5 проц., красавіковы—на 107 проц., Тэхвучобай ахоплена 1300 чал., каля 400 чал. здалі соцтэхэкзамен, з іх большая палова на **выдатна**.

На заводзе **«Большэвік»** (Менск) арганізавана 13 сталінскіх брыгад з зотаўцаў, здаўшых соцтэхэкзамен на **выдатна**. У гэтых брыгадах зотаўцы вывучаюць не толькі працэсы сваёй работы, але і ўсе працэсы вытворчасці.

На фабрыцы **«Окцябр»** (Менск) лепшыя ўдарныя брыгады—зотаўцы—сістэматычна перавыконваюць промфінплан.

Масавыя задачы рабочымі соцтэхэкзамена—гэтай вышэйшай формы спаборніцтва ў барацьбе за аўладанне тэхнікай—становяцца ў нас агульна-рабочай справай. Звыш 6.000 рабочых лёгкай прамысловасці БССР здалі соцтэхэкзамен, прычым 2.800—на **выдатна** і атрымалі значкі **«ЗОТ»**. Так з месяца ў месяц пад кіраўніцтвам партыі растуць рады барацьбітоў за асваенне новай тэхнікі, за высокую якасць прадукцыі.

«Рэальнасць нашай праграмы—гэта жывыя людзі, гэта мы з вамі, наша воля да працы, наша гатоўнасць працаваць па-новаму, наша рашучасць выканаць план» (Сталін). Тысячы зотаўцаў-ударнікаў на нашых прадпрыемствах штодзённай сваёй работай гэта даказваюць.

Возьмем к прыкладу маладую работніцу т. **Норкіну**—ударніцу-зотаўку з ф-кі **«КІМ»**. Яна параўнаўча нядаўна працуе на фабрыцы. Мінула 2 гады як яна прышла туды з дзіцячага дома. Спачатку працавала няўпэўненая і робка, але захапілася рухам **«ЗОТ»** і цяпер сістэматычна перавыконвае сваю норму, здаўшы соцтэхэкзамен на **выдатна**. «Машина.—гавораць работніцы.—не паспявае за нашай Норкінай». Або т. **Канькова** з ф-кі імя Клары Цэткін. Не так даўно яна была калгасніцай, цяпер здала соцтэхэкзамен і заняла адно з вядучых месц на вытворчасці—атрымала званне ўчастковага механіка і высунута майстрам цэха.

Тав. **Грышаеў** з Гомельскай ф-кі **«Праца»**. Тэхнічна няграматым працаваў на падручнай машыне і ніколі не выконваў нормы. Цяпер Грышаеў здаў соцтэхэкзамен на **выдатна**, заваяваў значок **«ЗОТ»**. Над яго машынай вісіць надпіс: «Тут працуе значкіст». Сваю норму Грышаеў перавыконвае.

На ф-цы **«Пролетарская перамога»** (Барысаў) тэхвучобай ахоплена 900 чал. Здалі соцтэхэкзамен 490, з іх на **выдатна** 224 і на добра 213. Стругальчык Гельфер да задачы соцтэхэкзамена зарабляў 150 р. у месяц, выпрацоўваючы 44—45 ляс, цяпер Гельфер робіць 50—52 ляс і даеў свой заробтак да 190 руб. Тав. Гельфер гаворыць: «Раней машина ў сярэднім мела ў мяне 40 мінут тэхнічных прастоёў у дзень, цяпер яны поўнасю ліквідаваны. Калі я бачу ў машыне якую-небудзь няспраўнасць, я або сам яе выпраўляю, або своєчасова папярэджваю майцёра».

Падобных прыкладаў не мала на любым прадпрыемстве, дзе партыйныя і прафесіянальныя арганізацыі сапраўды канкрэтна заняліся тэхвучобай, апэратыўна праводзяць соцтэхэкзамены.

Але трэба ўлічыць, што пры ўсіх каласальнейшых поспехах, тэхвучоба—гэта жывая справа мільёнаў—часта тускаецца на самацёк.

падмяняецца параднасцю, кампанейшчынай, шуміхай, агульнымі нічога не кажучымі зводкамі аб ліку здаўшых соцтэхэкзамен на выдатна, добра і здавальняюча.

На гомельскай абутковай ф-цы «Праца», якая абвясціла сябе фабрыкай суцэльнай граматнасці, яшчэ многія рабочыя не ахоплены тэхвучобай, а самі зотаўцы не даюць ні колькасных, ні якасных паказчыкаў у сваёй рабоце. На гомельскай шчэцінскай экзамены на значок здаюць па 200 чал. адразу. На менскай ф-цы «Усход» тэхвучоба ідзе самацёкам, турткі не забяшпечаны ні праграмай, ні літаратурай. На гомельскім шклозаводзе, соцтэхэкзамен здалі 6 чал.

Тэхгурткі шклозавода «Окцябр» расцягнулі сваю праграму на 5 месяцаў і ператварыліся фактычна ў ФЗУ, ударыўшыся ў акадэмізм, адарваўшы вучобу ад фактычнай барацьбы за промфінплан. Нават на такой перадавой па тэхвучобе фабрыцы, як «КІМ», у тэхгуртках навучаюцца да 45 чал. без віраўнікоў, без пастаяннай праграмы.

Аналітычных фактаў не мала на прадпрыемствах лёгкай і цяжкай прамысловасці (фабрыка імя Валадарскага, «Дэвіна» і інш.).

Такія скажэнні, як гэта справядліва падкрэсліла Ўсебеларуская канферэнцыя «ЗОТ», не дапамагаюць у выкананні сталінскага лозунга аўладання тэхнікай, а толькі шкодзяць яму, «садзейнічаюць пераходжанню на нашых прадпрыемствах ілжэ-значкістаў, людзей, якія адтарабанілі на экзамене, атрымалі значок, а інтарэсы вытворчасці адсуінулі на задні план».

Ініцыятыва комсамола—здача соцтэхэкзамена—падхоплена масай. Рух за грамадска-тэхнічны экзамен і ператварэнне яго ў агульна-рабочую справу ўзначальваецца партыйнымі і прафесіянальнымі арганізацыямі заводаў, фабрык, калгасаў. Аднак некаторыя гаспадарча-прафесіянальныя арганізацыі (фабрыка імя Валадарскага, «Усход», Гомшклозавод) усё яшчэ недацэнвваюць соцтэхэкзамена, пагарджаюць ім, як формай барацьбы за аўладання тэхнікай.

Узначальніц арганізацыю мас за аўладання тэхнікай—значыць не толькі прызнаць яе важнай, не толькі агітаваць за яе ў прамовах, дакладах, артыкулах, на канферэнцыях і сходах, але, засучыўшы рукавы, аператыўна, канкрэтна заняцца ёю ў штодзённай буднічнай рабоце, унікаючы ў кожную дэталю.

Барацьба за тэхмінімум, за аўладання мас тэхнікай павінна ацэньвацца перш за ўсё паводле таго, наколькі рабочыя асвойлі тэхнічную канструкцыю і прынцыпы дзеяння рабочага інструмента, варштата, аграгата, механізма, наколькі ён асвойлі тэхналагічны працэс свайго рабочага месца, наколькі ўмее карыстацца вымернымі і праверанымі прыборамі на рабоце. А гэта значыць, што рабочы павінен абавязкова асвойць тэхнічна-гранічную магутнасць свайго варштата, аграгата, механізма, не рабіць браку, не дапускаць пашкоджанняў, паломак. У гэтым—галоўнае, бо без гэтага тэарэтычна ўсвоеныя ў тэхгуртках пытанні не даюць права на здачу соцтэхэкзамена. Соцтэхэкзамен—гэта праверка таго, як рабочыя выконваюць тэхнормы, выпрацоўку, ці робяць брак, ці маюць паломкі і пашкоджанні абсталявання, варштата, аграгата, механізма.

Тым часам здаўшыя соцтэхэкзамен нават на выдатна і атрымаўшыя значок «ЗОТ» не рэдка прадаўжаюць даваць брак.

Значок «ЗОТ», як падкрэсліла Ўсебеларуская канферэнцыя зотаўцаў,—не дарма даецца. Яго трэба заваяваць, і больш таго,—утры-

маць. А ўтрымаць значок можа толькі той выдатнік, які здолеў набыць тэхнічныя веды накіраваць на павышэнне прадукцыйнасці працы, на выкананне сваіх вытворчых абавязкаў. «Нашым лозунгам павінна быць: выдатнік не ведае, што такое невыкананне плана і дрэнная якасць, выдатнік—гэта ўдарнік вытворчасці, які добра аўладаў тэхнікай вытворчасці і машын» (з адозвы Ўсебеларускай канферэнцыі зотаўцаў).

Недарма Ўсебеларуская канферэнцыя паставіла сістэматычна правяраць работу зотаўцаў і ў той-жа час забяспечыць нармальныя заняткі для значкістаў-зотаўцаў, каб павысіць іх тэхнічныя веды ў аб'ёме хоць-бы сярэдняй школы.

На ўсіх прадпрыемствах неабходна арганізаваць тэхнічныя табілеты для кансультацый выдатнікаў і дапамогі ім у далейшым павышэнні кваліфікацыі.

Усю сілу партыйна-масавай работы накіраваць на вырашэнне задачы аўладання тэхнінімумам. Трэба забяспечыць партыйнае вока, узяць пад грамадскі кантроль змест тэхвучобы, яе формы, метады падрыхтоўкі да соцтэхэкзамена. Ацэнка, залік, праверка, кваліфікацыйнай камісіяй, мае апромнае палітычнае значэнне. Гэта рэгулярная адказная справа павінна быць узначалена партыйнымі арганізацыямі з мэтай яшчэ больш магутнага ўздыму рабочых на аўладанне тэхнікай.

Нельга не адзначыць яшчэ адзін з істотных недахопаў у пастаноўцы соцвучобы на прадпрыемствах: у тэхвучобу слаба ўцягваюцца некваліфікаваныя рабочыя. Бясспрэчна, кваліфікаваная частка рабочага класа павінна быць у авангардзе барацьбы за тэхніку, але нельга ні на мінуту забываць, што ў барацьбу за аўладанне тэхнікай павінны быць уцягнуты і малакваліфікаваныя рабочыя, якія нядаўна прышлі на вытворчасць, бо яны, дзякуючы сваёй тэхнічнай малаграмацкасці, часта бываюць асноўнымі віноўнікамі зрыву вытворчай праграмы і нізкай якасці прадукцыі.

Уздым справы сацыялістычнага снаборніцтва, асабліва з мэтай лепш асвоіць новую тэхніку і новыя вытворчасці, патрабуе канкрэтнага, апэратыўнага кіраўніцтва партыйных і прафесіянальных арганізацый. Партыйныя камітэты павінны значна ўзмацніць дапамогу і кіраўніцтва соцтэхэкзаменамі, накіроўваючы адпаведным чынам работу профсаюзных арганізацый, дапамагаючы комсамолу і заводскім арганізацыям. Комуністы павінны быць у першых радах барацьбы за аўладанне тэхнікай, за здачу соцтэхэкзамена. Комуніст павінен тэарэтычна і практычна аўладаць тэхнікай сваёй справы, здаць соцтэхэкзамен на выдатна. Комуніст—не толькі перадавік у здачы соцтэхэкзамена, ён павінен,

«як член кіруючай партыі ў савецкай дзяржаве, быць узорам захавання працоўнай дзяржаўнай дысцыпліны, аўладаць тэхнікай сваёй справы, безупынна павышаючы сваю вытворчую кваліфікацыю» (статут ВКП(б)).

Мы маем бясспрэчныя поспехі ў справе аўладання тэхнічным мінімумам, у пастаноўцы і здачы соцтэхэкзаменаў. Але яны яшчэ недастатковы на фоне прад'яўляемых нам зараз сацыялістычным будаўніцтвам патрабаванняў.

Усебеларуская канферэнцыя зотаўцаў дала значны штуршок барацьбе за аўладанне тэхнікай. Трэба дабіцца, каб вопыт канферэнцыі стаў набыткам усіх рабочых і каб яе рашэнні праводзіліся ў жыццё.

Трэба самым рашучым чынам ударыць па такога роду настроях, што, моу, здачаі тэхэкзамена заканчваецца тэхвучоба рабочых.

Тэхвучоба павінна быць арганічнаю часткай работы нашых прадпрыемстваў. Барацьбу за павышэнне тэхнічных ведаў рабочага трэба весці пастаянна, дабіваючыся безупыннага росту тэхнічных ведаў рабочых.

Каб выканаць колькасныя і якасныя паказчыкі другой пяцігодкі, мы абавязаны падняць тэхнічныя веды рабочых да ўзроўню развіцця ўсяго нашага сацыялістычнага будзніцтва. Вырасныць іэта магчыма толькі тады, калі барацьба за аўладанне тэхнікай стане сапраўды штодзённай справай усіх рабочых і калгасных мас.

Разгортванне таваразвароту і промкааперацыя

Гістарычныя рашэнні XVII партыйнага з'езда паставілі перад мясцовай прамысловасцю, як адну з асноўных задач, узмацняе разгортванне вытворчасці тавараў шырскажыву. Мясцовая прамысловасць павінна адыграць вялікую ролю ў разгортванні таваразвароту. Аб значэнні мясцовай прамысловасці тав. Сталін адзначыў у дакладзе на XVII партз'ездзе:

«развязаць мясцовую савецкую прамысловасць, даць ёй магчымасць праявіць ініцыятыву ў справе вытворчасці тавараў шырскажыву і аказаць ёй магчымую дапамогу сыравінай і сродкамі».

У рэзалюцыі XV з'езда КП(б)Б па дакладу тав. Гікало ўказана:

«з'езд падкрэслівае апромную адказнасць усёй КП(б)Б у справе рашучага палепшання работы лёгкай і харчовай прамысловасці і промкааперацыі, асабліва ў сувязі з пастаўленай тав. Сталіным задачай падвоіць і патройць вытворчасць тавараў шырскажыву ў другой пяцігодцы».

Гэтыя рашэнні ўскладаюць на прамысловую кааперацыю важныя задачы: арганізаваць новыя вытворчасці па выпуску прадметаў шырскажыву і пераключыць існуючыя для максімальнага пашырэння вырабу прадметаў шырскажыву.

Прамысловая кааперацыя БССР з'яе шырока разгалінаванан секцыю арцелей можа стаць значным фактарам павелічэння атўльнай масы прадукцыі шырскажыву і давядзення яе да спажывуца.

Прамысловая кааперацыя БССР у выпуску прадукцыі шырскажыву (пагодле даных народна-гаспадарчага плана 1934 г.) мае наступную удзельную вагу (у млн. руб.):

	Сума	Проц. к ітогу
Прамысловасць НКснаба (рэспуб і саюзная)	132	26,4
Лёгкая прамысловасць.	216	43,2
Цяжкая прамысловасць	12	2,4
Промкааперацыя (без лясной).	138,8	28,0
Разам.	498,8	100

З агульнай масы прадукцыі шырспажыву прызначана к рэалізацыі па ліній рыначнага фонда (праз тавараправодзячую сець да індывідуальнага спажыву) 130 міль. рублёў.

Ці справілася промжасперанія з пастаўленымі перад ёю ніжэйшымі задачамі?

Вынікі работы сістэмы за 1933 г. па выкананню промфінплана ў цэлым і па шырспажыву сведчаць аб недапушчальным адставанні ў рабоце промжасперанія. Даволі ілюстравачь гэта тым, што план промжасперанія ў 1933 г. выканан на 62,5 проц. Асабліва важна падкрэсліць, што абсалютная сума прадукцыі шырспажыву зменшылася ў параўнанні з 1932 г. са 103,3 міль. руб. у 1932 г. да 99,7 міль. руб. у 1933 г.

На 1934 год план выпуску прадукцыі шырспажыву па сістэме складае 138,8 міль. руб., якія размяркоўваюцца па промыслах наступным чынам:

Галіны прамысловасці	Сума прадукцыі		Прог. к ітогу	
	1933 г.	1934 г.	1933 г.	1934 г.
Металічная	6,6	10,8	6,6	7,8
Сілікатна-ганчарная	1,3	2,5	1,3	1,8
Хімічная	2,0	2,8	2,0	2,0
Скур-абутк. і мех.	20,5	30,9	20,5	22,3
Бота-валяльная	1,6	1,8	1,6	1,3
Тэкст-ткацкая	10,9	10,4	10,9	7,5
Швейная	33,6	51,9	36,6	37,1
Панчошны-трыкат	7,5	9,0	7,5	6,5
Галантарэйная	1,7	2,4	1,7	1,7
Харчасмакзавая	9,3	13,9	9,3	10,0
Утылізац. і інш.	1,7	2,4	1,7	1,7
Разам	99,7	138,8	100	100

Гэтыя адказныя задачы па павелічэнню выпуску прадукцыі шырспажыву ў 1934 г. на 39,2 проц. у параўнанні з 1933 г. выконваюцца, як паказваюць ужо справаздачныя даныя гэтага года, вельмі неадвальна. План I квартала па выпуску прадукцыі шырспажыву выканан толькі на 84,7 проц. Недадана прадукцыі шырспажыву на 4958 тыс. руб.

Асноўныя прычыны невыканання промфінплана:

1. Кіраўніцтва Промсовета і саюзаў у значнай меры прадаўжае працаваць па-старому. Паасобныя промсаюзы (гомельскі швейпромсаюз, віцебскі швейпромсаюз, віцебскі скурпромсаюз) адарваны ад вытворчасці і да апошняга часу не перабудавалі сваю арганізацыйна-

гаспадарчую работу ў адпаведнасці з рашэннямі XVII партыйнага з'езда.

2. У радзе арцелей зусім недастатковая барацьба за якасць прадукцыі (Віцебская швейная «Уперад», Оріанская металічная, Дзержынская швейная). Адначасова з гэтым маюць месца выпадкі ігнаравання спажывца ў пытаннях асартымента і якасці прадукцыі.

Тэндэнцыю абмежавацца выкананнем промфінплана толькі па колькасці заказчыках, пакінуўшы ў ценю пытанні барацьбы за якасця, можна бачыць нават і ў лепшых арцелях.

У барацьбе за якасць і асартымент прадукцыі слаба ўдзельнічае спажывааперацыя, якая часта праяўляе ліберальныя адносіны да арцелю, выпускаючых брак, аб чым сведчаць факты выдачы ЗРК і ПРК даведкам арцелям аб зусім добрай якасці прадукцыі (Барысаў, Бабруйск і інш.).

3. Слабая палітвыхаваўчая работа ў арцелях, зусім недастатковае развіццё сацыяборніцтва і ударніцтва (27,5 проц.), якое часта падмываецца штурмам і ліквідацыя прарываў. Партыйна-масавае рухавішча яшчэ не ва ўсіх арцелях перабудавана ў адпаведнасці з рашэннямі XVII з'езда. Арганізацыя гурткоў па аўладанню тэхнікай, павышэнне кваліфікацыі рабочых і мабілізацыя мас арцельніцкаў на выкананне промфінплана ўсе гэта пытанні, якімі займаюцца ад выпадку да выпадку.

Перад сістэмай промкааперацыі стаіць актуальная задача—не толькі забяспечыць колькаснае выкананне праграмы, але і рашуча заняцца палепшэннем якасці і асартымента прадукцыі.

Планам 1934 года намечана ўзняць удзельную вагу прадукцыі шырспажыву па танчарнай вытворчасці і швейнай, каб павялічыць выпуск сельскага асартымента. Унутры наасобных вытворчасцей адбываецца таксама значная перагрупоўка асартымента тых вырабаў, помят на якія сягоння яшчэ поўнасю не здавальняецца. Так, у сістэме панчошна-трыкатажнай вытворчасці, замест выпускаўлася раней аднастапнага асартымента (дамскія панчохі), значна павялічваецца ў 1934 г. вытворчасць наскоў, дзіцячых панчоў і верхняга трыкатажа, што ілюструецца наступнай табліцай:

Назва асартымента	Адзінкі ўліку	Колькасць		Проц. росту
		1933 г.	1934 г.	
Панчохі дзіцячыя	тыс. дзес.	50,0	85,6	71,2
Наскі	"	92,0	126,5	37,5
Штучн. трыкатаж	тыс. штук	208,0	407,0	95,7

Па металаапрацоўцы, пры павелічэнні ўсёй прадукцыі 1934 г. у параўнанні з 1933 г. на 55,3 проц., прадукцыя шырспажыву павялічваецца на 63,8 проц. і ўдзельная вага шырспажыву з 68,4 проц. у 1933 г. павялічваецца да 72,1 проц. у 1934 г.

Выключыўшы з агульнай сумы прадукцыі шырспажыву тую частку, якая вырабляецца з сыравіны заказчыкаў і давальцаў і па непасрэднаму абслугоўванню спажывца (рамонт, грамадскае харчаванне), то сума прадукцыі шырспажыву, якая мае быць рэалізавана праз

таваранправодзячую сетку, складае 66 млн. руб. (па адпускных цэнах прамысловасці) і размяркоўваецца:

1. Спажыўкааперацыі	30 млн. руб.
2. Дзяржгандлю	9 . . .
3. Інш. гандлёвым арганізацыям
(уключаючы орсы)	11 . . .
4. Свайей розніцы	16 . . .

Значная ўдзельная вага спажыўкааперацыі ў рэалізацыі прадукцыі промкааперацыі, непасрэдная сувязь паміж арганізацыямі спажыўкааперацыі і промкааперацыі, асабліва ў сельскіх мясцовасцях, ускладае на спажыўкааперацыю пэўныя абавязкі па стымуляванню ўсё большага і большага выпуску прадукцыі арцелямі шырспажызу, павялічваючы гэтым ролю промкааперацыі ў таваразвароце. Спажыўкааперацыя павінна садзейнічаць арцелям, прадастаўляючы ім сыравіну для перапрацоўкі, у прыватнасці літвёнаму промыслу, адпускаючы сыравіну сваіх загатоўак (рогі, капыты і інш.), што значна можа павялічыць таварныя рэсурсы.

Сувязь са спажыўкааперацыяй павінна быць таксама значна ўзмоцнена праз сумеснае скіраванне канфэрэнцый спажывцоў па пытаннях якасці і асартымента прадукцыі, а таксама ўкараненне ў практыку сістэмы папярэдніх заказаў.

Значнае месца ў рабоце сістэмы павінна быць адведзена арганізацыі новых вытворчасцей.

Асваенне арцелямі вытворчасці цацак і музыкатных інструментаў грэба рахуна ўзмацніць. Гэтыя промыслы павінны заняць насконнае месца ў рабоце сістэмы. Неабходна таксама ў наікарацейшы тэрмін пачаць да выпуску мастацкіх вырабаў з гліны, гэта работа ўсё больш пачынае характар вопытаў. На жаль, прамысловасці неабходна, каб што-б там ні стала асвоіць вытворчасць гаршчкі, асабліва попыт армян. Пытанні асваення новых вытворчасцей шырспажыву павінны стаць у цэнтры ўвагі кіраўніцтва саюзаў і арцелей.

Улічваючы, што пераважная большасць прадукцыі промкааперацыі ідзе для мясцовага спажывання і толькі нязначная частка рэалізуецца за межамі рэспублікі, на промкааперацыю ўскладаецца велізарная адказнасць за своєчасовую рэалізацыю сваёй прадукцыі, тым больш, што ў радзе раёнаў яна адзінае рашаючае значэнне. Агульная ўдзельная вага сістэмы промкааперацыі ў выпуску прадукцыі шырспажыву (28 проц.) па асобных раёнах значна павышаецца і дасягае да 60—70 проц. (Асвейскі раён, Заслаўскі, Капыльскі, Бешанковіцкі і інш.).

У рашэннях XVII партыйнага з'езда завастраецца ўвага ўсіх партыйных і савецкіх арганізацый на неабходнасць больш увагі ўзяць у рабоце мясцовай прамысловасці, як дадатковай крыніцы вытворчасці шырспажыву і пашырэння таваразвароту ў раёнах. Аднак, не ў рад мясцовых арганізацый праяўляе саноўна-барскія адносіны да промкааперацыі, не дапамагаюць арцелям, што адзначана ў пастанове СНК БССР ад 15 мая 1934 г.

Далімога і ўвага мясцовых арганізацый промкааперацыі павялічыць св. барацьбу за выкананне промфіплана арцелямі і пашырэнне таваразвароту.

Адзін з рашаючых момантаў, якія забяспечваюць ўзмоцненне выканання промфіплана, гэта палепшэнне матэрыяльна-бытавога становішча арцельшчыкаў. Пры арцелях у першую чаргу павінны

быць арганізаваны падсобныя с.-г. прадпрыемствы—гароды, свінарнікі, каапгасы і т. д. для стварэння ўласнай харчовай базы, а таксама адкрытыя сталовыя. У гэтых адносінах значным крокам уперад з'яўляецца асваенне 3000 га зямлі ў 1934 г. пад падсобныя гаспадаркі арцельшчыкаў.

Задача сістэмы зводзіцца цяпер к таму, каб у найкарацейшы тэрмін і без страг сабраць ўраджай і правільна яго размеркаваць. У 1933 г. саюзы недастаткова кіравалі гэтай справай. У цэлым радзе арцелей практыкавалася ўраўнілаўка, ураджай размяркоўваўся незалежна ад колькасці і якасці работы арцельшчыкаў.

Пры размеркаванні ўраджаю 1934 г. павінна быць забяспечана пераважнае стаўленне ударнікаў. Сельгаспрадусты павінны размяркоўвацца ў непасрэднай залежнасці ад колькасці і якасці работы арцельшчыка. Уся работа па размеркаванні ўраджаю павінна праходзіць пры непасрэдным кіраванні саюза.

Работа сталовых сістэмы таксама павінна быць перабудавана: палепшана якасць харчавання, зніжан кошт, забяспечана лепшае абслугоўванне ударнікаў.

Мясцовыя арганізацыі могуць значна дапамагчы арцелям у стварэнні ўласнай харчовай базы свочасовым адводам зямельных участкаў.

Прамысловая кааперацыя, акрамя вырабу тавараў шырскажыву павінна яшчэ практычна ўдзельнічаць у прасоўванні тавараў да спажывца, арганізуючы для гэтага ўласны рознічны гандаль. Такім чынам наладзіцца непасрэдная сувязь прамкааперацыі са спажывцамі, што дае магчымасць вывучаць іх попыт, а таксама паскорыць прасоўванне тавараў да спажывца, мінуўшы прамежныя інстанцыі. Аднак і ў разгортванні гандлю арцелі прамкааперацыі не выконваюць сваіх планаў. План рознічнага гандлю за 4 месяцы 1934 г. выканан на 77,1 проц.

Цэлы рад арцелей недацэнюе значэння правільнай арганізацыі ўласнага рознічнага гандлю, часта праз сваю розніцу прапускаючы тавары, забракаваныя пры аптовай «рэалізацыі» (арцель «Каапершлях»—Гомель). Падобная практыка рознічнага гандлю нічога агульнага не мае з пастаўленымі перад сістэмай задачамі ў паліне пашырэння таваразвароту.

Рознічны гандаль арцелей павінен выключную ўвагу ўдзяць сваім гандлёвым точкам, каб ператварыць іх у ачагі савецкага культурнага гандлю, падбіраючы добры асартымент тавараў высокай якасці, паляпшаючы абслугоўванне спажывца.

Паралельна з развіццём і ўмацаваннем стацыянарнай гандлёвай сеткі павінен быць пашыран метад разважнага гандлю і разавыя выхады на рынкі, асабліва ў мястэчках і сельскіх мясцовасцях, з кавальнымі і гавчарнымі вырабамі сельскага асартымента. Гэтым будзе ліквідавана згаварванне адных раснаў пэўным відам вырабаў і востры недахоп іх у другіх.

Неабходна прадаўжаць неаслабную барацьбу з бракаробамі, жорстка караць кіраўнікоў арцелей, ігнаруючых пастановы партыі і ўрада аб палепшэнні якасці прадукцыі, вытравіць падбайныя ацэнкі і якасці прадукцыі, палепшыць настановку бракеража напярэйчы яго на ўсе працэсы вытворчасці.

Праведзеная сістэмай работа па зніжэнню цен у адпаведнасці з л. становай СНК СССР ад 26/IV-33 г. «Аб цэнах на прадукцыю прамкааперацыі», выданне прэйскурантаў мае той недахоп, што слаба

звязана з сістэматычнай барацьбою за якасныя паказчыкі, за зніжэнне сабекошту, якое павінна стаць у цэнтры ўвагі ўсёй сістэмы.

Агромная дапамога і ўвага, якія аказваюцца промкааперацыі Цэнтральным Камітэтам партыі, укладзе на ўсе звяны кіравання сістэмы і арцельныя актыў абавязак змагацца за поўнае выкананне вытворчай праграмы, асабліва шырокажыву, штодзённа паляпшаць якасць прадукцыі, памятаючы ўказанне тав. Сталіна, што трэба

«палепшыць якасць выпускаемых тавараў і сурова караць усіх тых таварышоў, не гледзячы на асобы, якія парушаюць або абыходзяць законы савецкай улады па якасці і камплектнасці прадукцыі».

Мясцовыя партыйныя і савецкія арганізацыі павінны моцна памятаць указанні тав. Молатава на XVII партз'ездзе:

«Неправільна таксама ігнараваць агромныя магчымасці далейшага росту саматужнай прамысловасці. Не гледзячы на быстры ўздым дзяржаўнай прамысловасці, саматужная прамысловасць можа і павінна даць немалую долю дадатковай прадукцыі для мясцовых рынкаў, а таксама для абслугоўвання прамысловасці падсобнымі відамі вырабаў і будматар'ялаў».

Перабудаваць работу профарганізацый

Велізарнай важнасці задачы пастаўлены перад краінай дыктатуры пролетарыята ў рашэннях XVII з'езда партыі—з'езда пераможцаў

Нам прадстаіць канчаткова ліквідаваць капіталістычныя элементы і класы наогул, цалкам знішчыць прычыны, якія параджаюць класовыя адрозненні і эксплуатацыю. перамані перажытых капіталізма ў эканоміцы і свядомасці поўзен, завяршыць тэхнічную рэканструкцыю ўсёй народнай гаспадары, дабіцца дагэтайша аднаго добрабыту рабочых і калгасных мас.

Профсаюзы, як самая масавая арганізацыя пролетарыята, як школа камунізма, павінны з усёй сур'ёзнасцю ўлічыць сваю згромадую адказнасць за ажыццяўленне гэтых сусветна-гістарычных задач.

Без рашучай арганізацыйнай перабудовы профсаюзы не справяцца з задачамі, пастаўленымі перад імінай краінай і перад рабочым класам у рашэннях XVII з'езда партыі, у геніяльным адчоне правадыра партыі і сусветнага пролетарыята, тав. Сталіна.

У профсаюзах, дзе сутнасць работы аснована на сталым сувязі з масамі, веданні іх наг аб і штодзённым іх дзеіну оваліні, старадуні арганізатар на рэбен боіны, чым дзе-б там і было. Арганізатар ба і павінен за сучаснае тэхнікані арганізатар ударных брыгад, арганізатар рабочага вынаходніцтва, барацьбіт за жалезную вытворчую дысцыпліну, за матар'яльна-бытавыя патрэбы кожнага рабочага вохь тын профработка у пазавім звязе, дзе практычна ажыццяўляюцца рашэнні партыі і ўрада.

У рашэннях XVII з'езда ВКП(б), у прамовах тт. Сталіна і Кагановіча рэзка падкрэслена неабходнасць усім арганізацыям (калі мы наспраўнаму, на-баявому хочам працаваць) перабудавацца так, каб уся штодзённая практыка саюзаў стала большэвіцкі-арганізатарскай. Трэба змацаваць за таліх метады і формы профработы, якія-б дз іх завсёды выкарчавалі з нашай практыкі зверху данізу элементы бюракратызма, ныведанне жывых людзей, балбатуно. Гэтага можна дабіцца т. ды, каті мы здолеем на падставе рашэнняў XVII з'езда «арганізаваць творчую актыўнасць ударнікаў і усіх членаў профсаюзаў» (Кагановіч).

З дзя анубікаваны рашэнняў XVII з'езда партыі працую іт-ны тэрмін дзя перабудовы профсаюзаў. Трэба хоць-бы ў грубых рысах падвесці вынік таму, што зроблена дзя правядзення ў жыццё гэтых рашэнняў.

IV-ы пленум ЦСПСБ, абгаварваючы спецыяльна пастаўленае пытанне аб прапавленні рашэнняў XVII з'езда ў рабоце профсаюзаў, прама запісаў, што рашэнні XVII з'езда не знайшлі яшчэ практычнага пратывадзеіня ў рабоце большасці профарганізацый БССР. Дзя данамогі профарганізацыям у перабудове профработы была кнута

у найбольш рашаючыя прамысловыя раёны значная колькасць каларуючага профактыва. Работа брыгад на месцах, падрыхтоўчая работа, праведзеная на цэлым радзе прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці, у сувязі з Усебеларускай канферэнцыяй выдатнікаў тэхвучобы, падрыхтоўка к 1-му мая, рад практычных мерапрыемстваў, якія забяспечылі якаснае і своєчасовае сканчэнне сяўбы ў прыгарадных гаспадарках і надзяленне 43 000 рабочых індывідуальнымі гародамі, — усе гэта дае багаты матэрыял таго, як пачынаюць **на-новаму** працаваць профсаюзы.

Мы маем зараз бяспрэчную раскідку у дзейнасці раду профарганізацый. Там, дзе ў аснову былі пакладзены рашэнні XVII з'езда ВКП(б), дзе таварышы, закатаўшы рукавы, змагаюцца сапраўды на-большэвіцку, — перабудова дэ сямі рэзультаті у барацьбе за рашаючыя задачы другой п'ятгодкі (промфінплан, сяўба, культурна-бытавыя пытанні).

Бярэм для прыкладу окурзавод «Большэвік». Заўжом, цэхорг. проф. група і профарганізатар работу на перабудове цесна звязалі з барацьбой за колькасныя і якасныя паказчыкі промфінплана. Перабудова профарганізацый гэтага завода пачалася знізу — з брыгад і участка. Асноўны ўпор у барацьбе за промфінплан узят на правільную пастаўку гаспадарчага разліку у брыгадзе. Тэхпромфінплан, які на ўмовах БССР усе яшчэ з'яўляецца павольным, на заводзе «Большэвік» стаў **асноўным звяном у барацьбе за вытворчыя заданні**. Тэхпромфінплан даведзён да брыгады, да кожнага наагобіта рабочага. Завод «Большэвік», дзякуючы моцнай ініцыятыве профарганізацыі, з'яўляецца зараз заводам суцэльнага гаспадарчага разліку, суцэльнага профіленства, амаль суцэльнага ахвату рабочых тэхвучобай. Інстытут грамадскіх тэхнарукаў, тэхкансультацыі, пазыка тэхнічна-большэвіцкай ініцыятывы профарганізацый і рабочых-энтузіястаў завода «Большэвік». Вакол заўкома скалоцілі моцны профактыў: 16 профарганізатараў, 12 групарганізатараў, 45 стражковых дэлегатаў. Недарма заўком завода «Большэвік» на Хвесі юнацкага спартоўства на дзяржаўны ФЗМК атрымаў ганаровую граматы ВЦСПС.

У завода «Большэвік» аспрэчвае пяршыньства на перабудове профработы фабком Магілёўскай швейнай фабрыкі, які на пэтым радзе паказчыку таксама заняў адно з перадавых месц у БССР. За добрыя паказчыкі перабудовы, за ўменне на-большэвіцку змагацца за план, фабрычныя профарганізацыі швейнай фабрыкі таксама прэміраваныя граматай ВЦСПС.

Змагаючыся за выкананне рашэнняў XVII з'езда партыі, цэлы рад профарганізацый, раней адставаўшых у рабоце, зараз выходзяць у рады перадавых. Фабрыка «Сцяг індустрыялізацыі», «Клары Цэткін», якія да гэтага часу не выходзілі з прыпынку, праграму 1-га квартала 1934 г. выканалі больш, як на 100 проц.

У чым «сакрэт» перамогі гэтых фабрык? У тым, што, узброіўшыся рашэннямі XVII з'езда партыі, профарганізацыі гэтых прадпрыемстваў, пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый, здолелі дабіцца неабходнага і сапраўднага пералому ў рабоце.

Возьмем фабрыку «Сцяг індустрыялізацыі». Тут узнікла ідэя арганізаваць спартоўства брыгад на права прысваення імя правадыра нашай партыі т. Сталіна. У аснову спартоўства было пакладзена выкананне промфінплана, рашучая барацьба з бракам, за суцэльны ахват брыгад тэхвучобай, за тое, каб не мець парушальнікаў працывисцыпліны, арганізаваць сапраўды гаспадарчы разлік і штодзённым

выпуск бригадных газет. Только та бригада атрымлівала назву правадыра, якая выконвала гэтыя ўмовы.

Фабком па-сапраўднаму, з большэвіцкай аперацыйнасцю паставіў справу разгортвання сталінскіх бригад. Гэта выразілася ў штодзённым кантролі таго, як выконвае кожная бригада даныя ўмовы, у разгортванні цэлай сумы мерапрыемстваў па заахвочванню яе ўдзельнікаў і т. д. К 1 мая 11 бригадам прысвоена імя тав. Сталіна, а 17 з'яўляюцца кандыдатамі на атрыманне гэтай назвы. У выніку разгортвання гэтай новай і выключна каштоўнай формы саборніцтва фабрыка ўпершыню за час свайго існавання цалкам выканала кварталны план, вытворчы брак зведзен амаль да нуля. Бригады сталі цэнтральным звяном усёй работы партыйных і профсаюзных арганізацый фабрыкі. Вырас моцны профактыў. Профарганізатар і ста сапраўды цэнтральнай фігурай у барацьбе за промфінплан, за паляпшэнне добрабыту рабочых.

Можна назваць рад профарганізатараў, якія сапраўды аднавядваюць тыпу профработніка, неабходнага нам для ажыццяўлення грандыёзных задач другой пяцігодкі. Прафорг касцюмнага цэха т. Свістунова выключную ўвагу звярнула на расстаноўку профактыва. Двое адказваюць за масавую работу, за праверку якасці прадукцыі, астатнія выконваюць адначасова ролю рабкораўскага паста ў цэхавай наценгазэце, а такіх пастоў у цэху арганізавана 6. Перыядычна склікаюцца як па-брыгадна, так і па цэхах нарады профактыва для абмену вопытам работы. Гэты стыль работы профарганізатара тав. Свістуновой уласцівы і профарганізатарам—т. Мельнікавай, Эйдус і інш. Педарма на сваіх участках і ў бригадах яны перавыконваюць промфінплан, даючы не менш 110—120 проц.

Завод Мяснікова раней не выконваў свайго промфінплана. Пасля перастаноўкі сіл, перанясення цэнтру цяжару ўсёй работы ў бригаду, па ўчастак, становішча карэнным чынам змянілася. К маіскім дням усе рашаючыя цэхі выканалі сваю вытворчую праграму ад 116 проц (вагона-зборачны) да 180 проц. (дрэваапрацоўчы). лепшыя арганізатары соцсаборніцтва і ўдарніцтва, ініцыятары разгортвання сталінскіх бригад—прафоргі Ждановіч і Дзяткоў.

Калі да плёнума ЦСНБ профсаюзы не асабліва маглі пахваліцца разгортваннем соцтэхэкзаменаў—гэтай новай формы соцсаборніцтва ў барацьбе за тэхніку, то зараз гэта вельмі каштоўная ініцыятыва комсамола на прадпрыемствах, асабліва лёгкай прамісловасці, дала ўжо пэўныя рэзультаты. Напр., з 800 рабочых Палесцруку (Гомель) тэхвучобай ахвачана 516. Гомельская абутковая фабрыка «Труд» увесь час была ў прарыве як па колькасці, так і якасных паказчыках. Профарганізацыя ўважлівей падышла да тэхвучобы, і фабрыка ў красавіку стала выходзіць з прарываў.

Профарганізатар ухопіўся за асноўнае звяно: вытворча-масавую работу, соцсаборніцтва і ўдарніцтва, асабліва ў яго новых формах (соцтэхэкзамены, матар'яльна-бытавыя пытанні). Роля цэхпрофорга і профгрупарганізатара значна ўзрасла, што відаць з прыведзеных вышэй фактаў і з практыкі работы паасобных профарганізатараў заводаў «Большэвік», «Варашылава», «Комунар», фабрык «Сцяг індустрыялізацыі», «Клары Цэткін» і т. д. Асабліва каштоўна практыка апошніх прадпрыемстваў, дзе ўпор у перабудове зроблен на бригаду. На гэтых прадпрыемствах па-сапраўднаму зразумелі сутнасць перабудовы, якая ідзе знізу і ўзначальваецца кіруючымі профарганізацыямі. У гэтым сакрэт поспеху раду профарганізацый.

Адзначаныя дасягненні ў практыцы некаторых профарганізацый пакуль што адзінаковы, часта не падагулены, вопыт работы не перанесен на іншыя прадпрыемствы.

Сталінскія брыгады, які правільна называюць іх адзін з пачатковых цэхаў фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі» — «палкаводцамі спаборніцтва», не сталі набываць іншых прадпрыемстваў швейнай прамысловасці. ЦП швейнікаў не зрабіла патрэбных вывадаў з гэтай моцнай ідэятывы сваіх нізавых арганізацый, не перанесла іх вопыту на ўсе фабрыкі, якія пры аднолькавых умовах з фабрыкай «Сцяг індустрыялізацыі» адстаюць у выкананні вытворчых заданняў (фабрыка «Дзяржынскага» — Бабруйск, ф-ка «Валадарскага» — Магілёў).

Тое-ж самае мы бачым і з соцтэхэкзаменамі. Магілёўская шоўкавая фабрыка, барысаўская фабрыка «Пролетарская перамога» даюць нядрэнныя паказчыкі. Але фабрыка «Дзвіна» і шчотачны камбінат у Віцебску пусцілі тэхвучобу на самацёк, якасць вучобы нізкая. На гомельскім шклозаводзе здалі соцтэхэкзамен толькі 6 чал. Завод «Чырвоны адраджэнец» (Магілёў) ідзе з такімі-ж «дасягненнямі». Характэрна, што амаль усе гэтыя прадпрыемствы ідуць з прарывам у выкананні промфінплана.

Асноўная бяда ў тым, што профарганізацыі перададучылі тэхвучобу тэхпропам. Старшыня фабкома фабрыкі «Дзвіна» тав. Сушчонак, на пытанне, як у яго ідзе справа з грамадскімі тэхэкзаменамі, кіўнуў пальцам у бок тэхпропа. На адным з барысаўскіх прадпрыемстваў старшыня заўкома тав. Мафель юказаў: «Соцтэхэкзамен — справа камсомола. Яны пачалі, няхай і канчаюць».

Элементы бюракратызма, камандавання і адміністравання захаваліся на цэлым радзе прадпрыемстваў. Сутнасць перабудовы часта звязаная толькі да структурных змен. Без ломкі структуры, вядома, цяжка змяніць метады работы, але галоўную увагу трэба накіраваць на работу па-новаму, на змест работы, не захаваная адным толькі знадворным бокам. Часта пачынаюць перабудовацца не з пачатку, а з канца. Фабрыка «КІМ», напр., пачала перабудову не з данамогі нізавым цэхоргам, проф. руне, а са сходу профактыва. На іхходзе без усякай падрыхтоўкі аб'явілі, што з гэтага дня цэхком не існуе і прэзідыум фабкома ліквідаван.

Райпрафсож Віцебскага вузла выносіць кароткае рашэнне: такія-то аддзелы ліквідаваць, прызначыць замест іх інструктароў. Адразу памячаюцца перавыбары цэхпрофзванняў. Усё гэта робіцца без папярэдняй падрыхтоўкі, без масавай растлумачальнай работы аб значэнні перабудовы, — адным камандаваннем.

Старшыня камітэта вагоннага дэпо яшчэ да перавыбарам профарганізацый хадзіў са спісам будучага рабочкома: «У мяне цяпер, вось набачыце, будуць людзі самага лепшага адбору». Ён ужо «адабраў» іх, праводзячы так званую «дэмакратыю».

Пасяджэнчую мітусню, цыркуляршчыну, пісаніну, пустую баяніну трэба знішчыць, наладзіўшы ў профарганізацыйных прадпрыемствах праверку выканання, патрабуючы ад кожнага работніка зверху да низу сур'ёзнай адказнасці за даручаную справу. Пэўнае канкрэтнае заданне павінна выконвацца не толькі з пункту погляду пэўнага матар'ялаў. Пакуль заданне не даведзена да канца, яго трэба лічыць нявыкананым. Калі профработнік не можа выканаць даручэнне профарганізацыі, яго нельга дапусціць да профработы. Трэба стварыць жалезную дысцыпліну ў профсаюзах, патрабаваць адказнасці ад

людей. Разам з тым без большэвіцкай практыкі, без клопату аб дробязях, без ведання жывых людзей мы не зможам працаваць.

Асноўная ўвага профарганізацый, асабліва ФЗМК, павінна быць у бліжэйшы час канцэнтравана на вытворча-масавай рабоце, на далейшым разгортванні соцыялістычных форм працы, на аўладанні тэхнікай, на выключна высокай пастаноўцы тэхнічнага экзамену, на сталовых, на прыгарадных гаспадарках, рабочых гарадах.

Трэба дабіцца, каб кожны работнік фабзаўкома, Цэнтральнага праўлення 90 проц. рабочага часу ўдзяляў цэху, сталовай, прыгараднай гаспадарцы. Без гэтых умоў мы з нашымі задачамі не справімся.

Па віне шэзавых профарганізацый на некаторых фабрыках і заводах быў выяўлены рад атіднасцей. Напр., у сталойцы фабрыкі Крупскай і звараным абедзе знойдзена шкло. Аналагічныя факты выяўлены ў сталовай завода імя Сталіна ў Магілёве, на макароннай фабрыцы ў Барысаве.

Аб чым гэтыя факты гавораць? Аб прытупленні класавай пільнасці некаторых нашых профработнікаў. Профработнік не бачыць класовага ворага. Профработнік не клапаціцца аб палепшанні матар'яльнага добрабыту рабочых. У нас вельмі мала такіх старшын ФЗМК якія-б штодзённа кантралявалі работу сталойкі і ламагалі-б кухарам састаўляць меню. Гэты канкрэтны ўчастак работы ігнаруецца маючы-міся ў профапарале бюракратычнымі элементамі. Трэба з корнем вырваць бюракратызм профапаратаў.

Бяззубасць у рабоце, няўменне па-большэвіцку змагацца з прышчыповую справу, няўменне ўхапіцца за асноўнае звязно,—вось што ўласціва большасці нашых профработнікаў. Аб гэтым красамоўна сведчаць выяўленыя ЦСПСБ факты грубейшага парушэння працоўнага законодаўства (факт «КіМ», шклозавод імя Дзямбіля, фабрыка Крупскай і інш.—лшквіданне выхадных дзён, падоўжанне рабочага дня, звышурочныя работы і т. д.)—у рэзультаце няправільнай арганізацыі працы, работа «рыўкамі»: у пачатку квартала з прахладцамі, а к канцу штурмам. «Гора-гаспадарнікі» і профсаюзныя кіраўнікі даных прадпрыемстваў з лагардай думваюць, што законы савецкай улады пісаны для дурняў, не вядуць сапраўднай барацьбы за прамфінанс, за матар'яльна-бытавыя умовы рабочых, не клапаціцца аб жывым чалавеку. Профработнікі часта з'яўляюцца толькі сведкамі, штампоўшчыкамі незаконных дзеянняў зарваўшыхся гаспадарнікаў.

З часу пленума ЦСПСБ мінула 2 месяцы. Але прадпрыемствы, з выключэннем некаторых буйных, усё яшчэ «раскачваюцца», «маюць зуюцца», «дабываюцца зрухаў». Узяць хоць-бы такое баявое пытанне як перадача профсаюзам функцый незавіх органаў РСІ. Чаму з усёй большэвіцкай упорнасцю не разгарнулі масавага рабочага кантролю за сталовымі, дзе выяўлены бясчынствы? Групы масавага рабочага кантролю павінны стаць рашаючым звязном, дапамагаючы партыі і ўраду праводзіць у жыццё асноўныя гаспадарча-палітычныя заданні другой пяцігодкі. У гэтыя групы трэба ўцягваць лепшых актывістаў фабрык і заводаў.

Не менш важна пытанне аб шэфстве і соцсумяшчэнні ў савецкім апарате. На нас, на рабочы клас, ускладаецца адказная задача—выкарчаваць бюракратызм, узмацніць наш савецкі апарат. Але нашы вытворчыя саюзы не занялі яшчэ вядучай ролі ў гэтай рабоце.

У Віцебску, у другой палове красавіка праводзіся пленум гарпрофсовета. Парадак дня быў складзены, вярней скапіраваны з парадку дня IV-га пленума ЦСПСБ. Дакладчыкаў было аж занадта. Гаварылі аб прыпарадных таспадарках, аб індывідуальным гарадніцтве, аб сталовых... Разважанняў «наогул»—колькі хочаце. Калі-ж у ходзе работы пленума выяўлены былі адныя факты, то кіраўніцтва профсаюзаў—Гарпрофсовет—пастаралася іх абыйсці. Адна з лепшых профарганізатараў фабрыкі «Дзвіна» т. в. М. Раманоўская расказала з якімі мучэннямі фабрычныя арганізацыі «Дзвіны» дабіваліся адводу ўчасткаў пад індывідуальныя гароды. Іншыя тва рабочых у гэтым пытанні была агромна. Але аказалася, што з-за галаванства горсовета (а значыць і гарпрофсовета) ўчастак, прызначаны ф-цай, даўно асвоен іншымі арганізацыямі; і большасць рабочых «Дзвіны» заста-лася без зямлі для індывідуальнага гарадніцтва.

Пленум гарпрофсовета не зрабіў адпаведных вывадаў з гэтых фактаў, віноўтых не прыцягнулі да адказнасці. Такія ж рэзультаты работы даната пленума.

А вось яшчэ факт. Пасля пленума ЦСПСБ Быхаўскі райпрофсовет зараз-жэ склікаў свой пленум, таксама цалкам і поўнасцю скапіраваўшы парадак дня. Але Быхаўскі пленум райпрофсовета «перагнаў» Віцебок і вынес рашэнне, прынятае пленумам ЦСПСБ. Слова ў слова літара ў літару ўзяты з пастаноў ЦСПСБ, прычым слова «ЦСПСБ» там, дзе гэта неабходна, заменена словам «Райпрофсовет».

Як ідзе арганізацыйная перабудова? Прэзідыум ФЗМК ліквідованы і створаны пленум ФЗМК з 7—9 працаздольных таварышоў. Асноўныя бягучыя пытанні вырашаюцца старшыняю ФЗМК у практычнай аперацыйнай рабоце. Кіраўніцтва цэхавымі арганізацыямі праводзіцца не з дапамогай, цыркуляраў, а практычнай работай у цэху, паказам на месцы, як разгортваць работу.

У сувязі з гэтым ліквідуюцца цэхавыя камітэты. Замест іх на цэхавых сходах абіраюцца цэхпрофарганізатары, якія адчитваюцца перад рабочымі цэха і працуюць пад непасрэдным кіраўніцтвам фабрычнага камітэта, з'яўляючыся ўнутры цэха, брыгады прадстаўнічым звязом ад фабкома.

Мы яшчэ не дабіліся, каб группрафорг стаў асноўнай рашаючай фігурай у групе, брыгадзе. Ён часта выконвае толькі наасобныя даручэнні. Самастойна працаваць групорг не мае магчымасці, бо нашы фабзаўмяоцкомшчыкі праводзяць работу ў брыгадзе праз галаву профарганізатараў. Нам неабходна выхоўваць профарганізатараў, вучыць іх працаваць, рыхтаваць з іх кадры для ўсіх галін профработы. Таму трэба значна ўзняць ролю і ўдзельную вагу прафорга ў брыгадзе, на ўчастку.

Але новае—у канкрэтнай практычнай рабоце, у перанясенні цэнтру цяжару яе ў цэх, сталовую, прыгарадную таспадарку, у рабочы гарод. Калі хто думае, што ад добрай ці дрэннай структуры залежыць уся справа, той вельмі памыляецца. Галоўнае заключаецца ў нашай практычнай рабоце. Работа вымяраецца цяпер нашай уласнай сілай.

У горрайпрофсоветах функцыянальныя аддзелы ліквідуюцца, замест іх ствараюцца, незалежна ад плацінасці ці неплацінасці, інструктарскія апараты па асобных галінах работы. У сувязі з паралелізмам у рабоце менскіх профарганізацый, ліквідованы Менскі гарпрофсовет, і абслугоўванне менскіх прадпрыемстваў ускладзена на ЦСПСБ.

З перабудовай профработы надываецца ўдзельная вага ЦП саюзаў. У нас ЦП пакуль, што не займаюць належнага месца, фэдка ставяць

і не ўмеюць ставіць прынцыповыя, вострыя пытанні, адчуваецца бяззубасць.

Трэба ўзняць удзельнаю вагу ЦП саюзаў, павыюць іх ролю ў кіраванні ізавай профсаюзнай арганізацыі, дабца жывога кіравання.

У сувязі з перабудовай паўстае выключна адказная работа па стварэнню пры кожнай профарганізацыі знізу да верху добраахвотнага актыва, як непасрэднага чамочніка профсаюзу ў правядзенні дырэктыв партыі і прапарыемствах. Мжк тым, радам профарганізацый гэта адказная задача пярэенна. Добраахвотны актыв з перадавых ударнікау прапарыемстваў павінен стаць рэзервам кадраў для ўсіх галін народнай гаспадаркі.

Тав. Кагановіч на XVII з'ездзе партыі зусім правільна сказаў, што мы маем «у профсаюзах людзей, якія шчыра жадаюць працаваць. Аднак яны не ўмеюць ўзначаліць гэта кіпучае жыццё, ініцыятыву, энергію, якая ёсць на фабрыках, на заводах ва ўдарных брыгадах».

З гэтай упаўне чоткай, большэвіцкай устаноўкі мы павінны зрабіць усе неабходныя вывады пры карэннай перабудове сістэмы профработы.

Большэвіцкая перабудова работы залежыць ад нас саміх. Каб па-баявому ажыццявіць рашэнні XVII з'езда—зезда пабудовы бяскасавага сацыялістычнага грамадства—мы павінны шырока разгарнуць масавую работу, сацыяборніцтва і ўдарніцтва, укараніць юцтэхкамены, і на аснове сапраўднай перабудовы і карэннай змены метаду работы яшчэ з большым поспехам выканаць свае баявыя задачы.

А. А. Манаў

Тэхпромфінплан і методыка яго складання

Гаспадарка арганізаванага ў лануючы клас пролетарыята СССР ёсць дзяржаўная планавая гаспадарка. Гэта планавасць знаходзіць сваё выражэнне ў канкрэтных планах—пяцігадовых, гадовых,—на кожным участку сацыялістычнага будаўніцтва, на кожнай фабрыцы, у саўтасе, калгасе. Арганізаваная дыктатурай пролетарыята планавасць развіцця нашай эканомікі з'яўляецца адным з важнейшых фактараў, які забяспечвае нечуваныя ў гісторыі чалавецтва перамогі ў справе будаўніцтва сацыялізма ў нашай краіне.

За мяжой мы бачым бесплодныя палітычныя і гаспадарчыя адцягненні праз стварэнне «планаў нацыянальнага аднаўлення» час сваёй немінучай перамогі ў агні пролетарскай рэвалюцыі. Тав. Сталін даў адпаведную ацэнку гэтым «планам», сказаўшы:

«Каб кіраваць у планавым парадку, неабходна мець іншую, не капіталістычную, а сацыялістычную сістэму прамысловасці, неабходна мець нацыяналізаваную прамысловасць, нацыяналізаваную крэдытную сістэму, нацыяналізаваную зямлю, сацыялістычную змычку з вёскай, уладу рабочага класа ў краіне і інш.»

У межах Савецкага саюза не было недахват у спробах скарыстаць планаванне для шкодніцтва, з мэтай падарваць будаўніцтва сацыялізма на паасобных яго участках. Ведаючы сілу плана, як магутнага рычага дыктатуры пролетарыята, шкоднікі імкнуліся захапіць адказныя пасты ў планавых органах, каб адтуль праводзіць свае класава-варожыя імкненні. Са шкодніцтвам змыкаўся апартунізм розных колераў у барацьбе супроць генеральнай лініі партыі.

Шкодніцкія планы рэстаўрацыі капіталізма і імперыялістычнай інтэрвенцыі Рамэна Тромана і Кандрацэва; авантурыцкія планы прыслужніка буржуазіі Троцкага, разлічаныя на разрыв саюза пролетарыята і працоўнага сялянства і зрыв будаўніцтва сацыялізма; праваапартуністычная двухгодка Рыкава, імкнутая на захаванне СССР, як аграрна-індустрыяльнай краіны, і разніцце сельскай гаспадаркі на кулацка-індывідуальнай аснове,—усё гэта імкненне скарыстаць планавую сутнасць гаспадаркі дыктатуры пролетарыята, скарыстаць яе планавыя рычагі для яе зрыву, для аднаўлення капіталізма.

Насустрач барацьбе партыі за генеральную лінію ў процівагу шкодніцтву і апартунізму ўзнялася магутная хваля руху шырокіх працоўных мас Савецкага саюза за аўладанне метадамі і тэхнікай сацыялістычнага планавання. Гераічна змагаючыся за выкананне дырэктыв партыі, за колькасныя і якасныя паказчыкі плана, за аўла-

данне тэхнікай, за эканамічную незалежнасць сваёй краіны, пролетарыят разам з шырокімі працоўнымі масамі СССР штодзённа ператварае ў жыццё лозунгі свайго правадыра і настаўніка—тав. Сталіна, які ўказвае, што вытворчы план не

«зводзіцца да пераліку лічб і заданняў»; што ён «ёсць жывая і практычная дзейнасць мільёнаў людзей»; што «рэальнасць нашага вытворчага плана—гэта мільёны працоўных, якія твораць новае жыццё».

Сквазныя брыгады ўпершыню ўзніклі на растоўскім Сельмашы, як форма грамадскага міжцэхавога планавання;

сустрэчны план, «як метада сапраўднага ўцягнення ўсіх рабочых у справу сацыялістычнага будаўніцтва і як важнейшы сродак барацьбы з контррэвалюцыйным шкодніцтвам» (з адозвы ЦК ВКП(б) ад 3/IX-30 г.) узнік па ініцыятыве рабочых завода імя Карла Маркса (Ленінград);

зменная-сустрэчнае планаванне ўзнікла па ініцыятыве лепшых ударнікаў Марыупальскага металургічнага завода;

планава-аператыўныя брыгады ўключаюць у сабе лепшых ударнікаў-энтузіястаў і ставяць мэтай палепшанне ўнутрызаводскага планавання;

гаспадарча-разліковыя брыгады узніклі па ініцыятыве лепшых удзельнікаў ленинградскіх заводаў, як вышэйшая форма соцпаборніцтва;

троечай-жа ініцыятыве лепшых ударнікаў вытворчасці, лепшых адданных барацьбітоў за пабудову сацыялістычнага грамадства абавязаны мы ўзнікнулі, чым тэхпромфінплан, як лепшага і найбольш дасканалата метада вытворчага планавання.

Тэхпромфінплан ёсць такі метада ўнутрызаводскага планавання, у якім яднаюцца ў адно непарыўнае цэлае праца па складанню плана і праца па яго выкананню. Дасягаецца гэта тым, што ўся падрыхтоўчая работа па складанню тэхпромфінплана вядзецца на варштатах, агрегатах, у цэху і лабараторыях; на варштатах пачынаецца і складанне самога тэхпромфінплана; тут канкрэтна вызначаюцца тэхнічны і эканамічны абгрунтаваныя пляхі для лепшага выканання і перавыканання планавай дырэктывы.

Такім чынам, і падрыхтоўчая работа і працэс складання тэхпромфінплана прадпрыемства, як арганічнай часткі адзінага народна-гаспадарчага плана, праводзіцца на аснове планавай дырэктывы там і тымі, дзе і кім гэты план будзе выконвацца—праводзіцца рабочымі, ІТР і служачымі прадпрыемства на аснове соцпаборніцтва і ўдарніцтва, з улікам апошніх навукова-тэхнічных дасягненняў, свайго ўласнага волыту, волыту перадавых прадпрыемстваў і ўдарнікаў, волыту барацьбы шматмільённых працоўных мас СССР за выкананне першай пяцігодкі ў чатыры гады і з улікам задач, пастаўленых партыяй перад працоўнымі СССР у другой пяцігодцы. Так канкрэтна і штодзённа ажыццяўляюцца ўказанні правадыра партыі і рабочага класа тав. Сталіна:—«Вытворчы план ёсць жывая і практычная дзейнасць мільёнаў людзей».

Тэхпромфінплан ёсць, давайце, такі метада вытворчага планавання, які базуецца на дакладным вымярэнні прапускоўнай здольнасці абсталявання,

кожнай яго машыны кожнага варштата і аграгата, вызначанай у іхнай колькасці прадукцыі, якая можа быць і павінна быць агрымана за адну і тую ж работу варштата («варштата-гадзіна») і адну гадзіну ручной працы («праца-гадзіна»). Тым самым тэхпромфінплан робіцца адным з лепшых сродкаў уцягнення шырокіх мас працоўных у справу камарэчнага ажыццяўлення дырэктывы партыі аб пудаванні тэхнікі, аб дапаўненні пафаса будаўніцтва пафасам асваення.

Тэхпромфінплан ёсць такі метада вытворчага планавання, пры якім усе разлікі плана абгрунтаваны на сістэме пэўных тэхніках эканамічных нарматываў: норм працягласці паасобных вытворчых цыклаў і паасобных вытворчых аперацый, норм скарыстання рабочага часу, норм выдаквання матэрыялаў, энергіі, паліва, інструментаў, норм задзелкі дэталей на кожным паасобным месцы, норм забяспечвання вытворчых запасамі матэрыялаў, паліва, поўфабрыкатаў, норм інтэнсіўнасці скарыстання сродкаў вытворчаці (хуткасці звароту) і інш. Гэтыя нормы павінны базавалася на агульных народна-гаспадарчых і гідэратыўных дырэктывах і быць дынамічнымі, г. зн. забяспечваць за час выканання плана далейшыя дасягненні ў рацыяналізацыі вытворчасці, найбольшае павышэнне прадукцыінасці праці і зніжэнне сабекошту. Гэтым дасягаецца канкрэтнае ажыццўленне дырэктывы—пакласці «у аснову правільнай арганізацыі працы і ўнугрызаводскага планавання... тэхнічнае нармаванне», «пры даных матэрыяльных сродках, на аснове большай эканоміі, лепшага выкарыстоўвання вытворчых матчымасцей, лепшай мабілізацыі сіл і лепшага практычнага кіравання, даць краіне больш прадукцыі і лепшай якасці» (з рэз. 17-ай партканферэнцыі); «дабіцца сістэматычнага росту прадукцыінасці працы, зніжэння сабекошту і укаранення гаспадарчага разліку» (Сталін, даклад на XVII партз'ездзе).

Техпромфінплан ёсть такі метад вытворчага планавання, пры якім усе эканамічныя якасныя паказчыкі абгрунтоўваюцца тэхнічнымі якаснымі паказчыкамі з папярэдняй эканамічнай ацэнкай іх мета-годнасці.

Тэхпромфінплан, нарэшце, ёсць такі метад вытворчага планавання, пры якім тэхніка-эканамічныя разлікі абгрунтоўваюцца і супра-
стаўляюцца сістэмай дэталёва распрацаваных канкрэтных мерапрыем-
стваў, якія неабходна правесці, каб забяспечыць выкананне плана,
з вызначэннем выканаўцаў і тэрмінаў выканання гэтых мерапрыемст-
ваў. Гэтым, разам з палярэднімі умовамі, забяспечваецца найбольшая
канкрэтнасць і аперацыйнасць тэхпромфінплана.

Першыя-ж крокі па шляху ажыццяўлення гэтага метада вытвор-
та плачавання далі бліжучыя вынікі.

У рабцаўцы элементу гэхпромфінплана металазавод імя Ста-
ліна (Ленінград) дае наступныя прыклады.

Брыгада на гарызантальна-вертыкальным стругальным варштаце атрымала праграму выпрацоўкі злучаючых флянцаў і лап для 24-х камплектаў казыхоу гурбін. Адміністрацыя завода дала брыгадзе тэхнічны план, згодна якому на апрацоўку аднаго комплекта заводзілася 450 гадзін, з якіх 200 гадзін—на ўстаноўачны і накладны чыс (устаноўка і тэхналагічныя прастой варштата) і толькі 250 гадзін на карысную работу варштата. Такім чынам, на апрацоўку 24 камплектаў аказалася патрэбна 10800 гадзін. Паводле ж разлікаў адміністрацыі, варштаг магчыма выкарыстоўваць на працягу года толькі 5114 гадзін пры гадавых стратах у 2895 гадзін. Выходзіла так, што для выканання праграмы неабходна мець два варштаты, а паколькі:

ў наяўнасці быў толькі адзін, то план прадугледжваў набыць яшчэ адзін варштат.

Інакш падыйшла да справы брыгада. Абмеркаваўшы пытанне, дэталёва вывучыўшы і падлічыўшы, брыгада прыйшла к вываду, што можна значна скараціць час апрацоўкі кожнага комплекта, прывеўшы наступныя мерыпрыемствы. Зрабіць спраўным матор варштата, што лавысіць хуткасць рэзання і скараціць машынным час на 110 гадзін. Перарабіць разцовую каробку і карыстанца разцамі з самакальнай сталі, што зменшыць прастой і знізіць накладны час на 20 гадзін. Адначасовая апрацоўка верхняй і ніжняй паловы флянцаў дасць эканомію ў 40 гадзін. Ушчыльненне рабочага дня, што абавязалася правесці брыгада, дасць эканомію 11 гадзін. Такім чынам, брыгада знайшла магчымым скараціць час апрацоўкі на 181 гадзін, знізіўшы намераны адміністрацыйны план у 450 гадзін да 269 гадз.

Аднак, і пры гэтым, для выканання праграмы патрэбна было яшчэ 6456 гадзін, у той час як па разліках адміністрацыі варштат мог даць толькі 5114 гадз. Нехапала 1342 гадз. Тады брыгада прапанавала перайсці на кругласутачную работу (4 змены па 6 гадзін), што, разам з некаторымі іншымі мерыпрыемствамі, давала дадатковыя 1515 гадз. Такім чынам, не толькі пакрываўся недахоп гадзін, вызначаных у пяцірадных падліках, але ўтвараўся рэзерв у 173 гадз. Адначасова атрымалася ўсякая неабходнасць набыць новы варштат, які каштаваў 125.000 руб.

Такі вынік дала рабочая ініцыятыва, дэталёвае вывучэнне аб'ектаў вытворчага працэса, барацьба за выяўленне скрытых рэзерваў, барацьба за дысцыпліну працы, барацьба са страгамі рабочага часу.

У даным выпадку мела месца распрацоўка толькі элементаў тэхпромфінплана. Тэхпромфінплана тут яшчэ не было, бо не было неабходнай увязкі паміж тэхнічнымі і эканамічнымі якаснымі паказчыкамі, той увязкі, якой патрабуе XVII партканферэнцыя, даўшая дырэктыву аб «выключнай увазе да якасных паказчыкаў як эканамічных (сабекошт, прадукцыйнасць працы і т. д.), так і тэхнічных, якія складаюць іх матэрыяльную аснову».

Яшчэ больш паказальныя прыклады вытворчай эфектыўнасці дае поўная распрацоўка тэхпромфінплана.

Вось як аб гэтым расказвае адзін з удзельнікаў распрацоўкі першых тэхпромфінпланаў на заводзе «Светлана»:

«Калі мы прапрацавалі свой тэхпромфінплан ва ўсіх яго стадыях, калі падвялі вынікі ўсёй работы і параўналі з кантрольнымі кропкамі промфінплана, у нас атрымаўся уразлівы малюнак, які ўсё нас глыбока задаволіў...

Нам патрэбна для выканання праграмы ў 103 млн. руб. 5551 вытворчы рабочы. Гэта па аснове кантрольных кропках промфінплана. Па тэхпромфінплану-ж нам патрэбна толькі 4410 чал., або на 1141 чал. менш. Прадукцыйнасць працы нам трэба было ўзяць на 20 проц. супраць мінулага года, што раўняецца выпуску прадукцыі адным рабочым на 1615 руб. у месяц, а па тэхпромфінплану выпуск прадукцыі павысіўся да 1956 руб. Паміж гэтымі сабекошты мы праектавалі ў кантрольных цыфрах промфінплана на 11,5 проц., а па тэхплану атрымалася паніжэнне на 21 проц.. Мы ўсе аперацыі тэхнічна прааналізавалі і вывучылі... мы ўпершыню тэхнічна вывучылі якасць, брак і яго прычыны і прышлі да вялікіх вынікаў—далі каля 5 млн. руб. эканоміі...

Мы высунулі не толькі лозунг, але і ўключылі ў план тое, што неабходна зрабіць, каб стварыць добры, «культурны дэх». Перш за ўсё неабходна абсталяваць рабочае месца. Каля рабочага павінна быць чыста, рабочы павінен мець зручнае крэсла, добрае асвятленне, неабходна выдаваць яму тое, што патрэбна, і ўбіраць тое, што непатрэбна.

Мы паставілі перад сабою задачу—выканаць праграму, не будуючы дадатковых плошчаў... Наша плошча загружана да апошняй ступені. Мы рэарганізавалі не так м чынам, каб усе змясцілася, і выконваем праграму без капітальнага ў гэтым годзе будаўніцтва...

Мы ніколі не ставілі перад сабою пытанні, як і колькі расходуюцца нады. Выявілася-ж, што правешшы 5—10 нізменных мерапрыемстваў, патрэбнасць у вадзе на наступны год будзе на 30 проц. менш. Электрычнасць таксама дасць агромную эканомію. Эканомія газа, ацяплення, асвятлення—усё знайшло адбітак у тэхпромфінплане...

Асноўныя паказчыкі ў выніку нашай вялікай работы можна разбіць на наступныя паказчыкі: матэрыялаў у рэальных цэнах мы набылі былі набыць на 11,5 млн. руб., а па тэхплану—на 10 млн. руб.; фонд зарплаты прадугледжваўся ў 11,5 млн. руб., а па тэхплану знізіўся да 10,5 млн. руб.; у выніку дасканаласці прапрацоўкі і мераў па ўсіх машынах у спажыванні імпартнага матэрыялаў і абсталявання мы маем наступнае: наша першая заяўка была дана нормавым парадкам 1.263.000 р.; наша апошняя заяўка складае 63.000 р., г. зн. 1.200.000 руб. эканоміі.

Можна было-б прывесці вялікую колькасць іншых прыкладаў таго, якія агромныя крыніцы нескрытых унутраных рэсурсаў ускрылае рабочая ініцыятыва і рабочае вынаходніцтва, што арганізуюцца ў працэсе складання тэхпромфінплана. Але і паданых прыкладаў даволі, каб сказаць, што прыжытка складання тэхпромфінплана, якая існуе паразумальна нядаўна, паказала, што ў тэхпромфінплане мы маем адзін з магчымых сродкаў мабілізацыі шырокіх мас фабрык, заводаў. МТС па барацьбу за максімальную эканомію, за выкарыстанне і максімальнае скрыстанне ўсіх унутраных рэсурсаў і скрытых рэзерваў, за павышэнне прадукцыйнасці працы, за аўладанне тэхнікай, эканомікай, фінансамі завода.

Неабходна шырока разгарнуць работу па павышэнні сярод мас рабочых і кіравноў прадпрыемствамі аснов тэхпромфінплана, методькі і тэхнікі яго складання.

Пераходзячы да канкрэтных пытанняў методькі пабудовы тэхпромфінплана, неабходна перш за ўсё адзначыць, што было б няправільным чакаць у гэтым артыкуле гатовых адказаў на ўсе пытанні, якія ўзнікаюць пры складанні тэхпромфінплана, гатовых разлікаў і форм нават для спецыяльных галін прамысловасці.

Методька складання тэхпромфінплана канкрэтна настолькі-ж як канкрэтна і сам тэхпромфінплан, як канкрэтныя ўмовы яго выканання.

Найбольшы сэнс працэса планавання дан у формуле—«вытворчы план ёсць жывая практычная дзейнасць мільёнаў людзей. Рэалізацыя нашага вытворчага плана—гэта мільёны працоўных, якія твораць новае жыццё» (Сталін).

Гэта жывая дзейнасць мільёнаў працоўных, іх творчая актыўнасць пачынаецца ў працэсе падрыхтоўкі да складання плана, працягваецца ў працэсе складання яго, пераключаецца на барацьбу за яго выкананне, што адначасова з'яўляецца працягам працэса планавання;

у складанні нем складзена на пэсны гэрмі і іх перавагі і недагэды і падрыхтоўкі да складання новага на далейшы перыяд.

Сярод шматлікіх форм барацьбы за выкананне і перавыкананне вытворчых плану шырокая працоўная грамадскасць Савецкага саюза высунула і з вялікім поспехам ажыццяўляе велізарнай рэспонсіўнасці мерапрыемства сустрачнага плана, які з'яўляецца адной з важнейшых метадалагічных асноў сацыялістычнага планавання.

Сустрачнае планаванне, як форма праяўлення ініцыятывы шырокіх рабочых мас, як магутны сродак мабілізацыі іх творчай энергіі на барацьбу за аўтадэіне тэмпаў і эканамікай вытворчасці, за максімальна паспяховое выкананне планавай дырэктывы, у агромніа меры спрыяла выяўленню скрытых вытворчых рэсурсаў, якія маюцца кожнае прадпрыемства, забяспечыла пастаўку перад рабочым калектывам і кіраўніцтвам прадпрыемствам спраўды баявых, напружаных задач у дасягненні неабходных тэмпаў нашата матэрыяльнага і культурнага росту у агромніа меры стымулявала дакладнае вывучэнне рабочым калектывам і ІТР вытворчага працэса, стрэт у вытворчасці і мерапрыемстваў на барацьбе з імі, з'яўляецца адным з найбольш дзейсных сродкаў выяўлення і барацьбы са шкодніцтвам у працэсе планавання арганізацыі вытворчасці.

Вялікае арганізуючае і выхаваўчае значэнне тэхпромфінплана, як метада унутрызаводскага планавання заключаецца ў тым, што ён спарыстоўвае сустрачнае планаванне, як базу і арганізацыйна-адіраўніцкі пункт унутрызаводскага планавання.

Сустрачнае планаванне магутны сродак канкрэтызацыі метады складання тэхпромфінплана, прысцягвання да умоў наасобных галін народнай гаспадаркі, наасобных галін прамысловасці, наасобных прадпрыемстваў.

Імемі у працэсе складання плана, з канкрэтных умоў праяўляюцца ў дэяцце планаван дырэктывы, узятыя і на падставе гэтых умоў удасканальваюцца метады разлажы наасобных элементаў тэхпромфінплана аднаведна ўлічывасцям канкрэтных умоў яго выканання, характару і стану абсталявання, характару сыравіны, вду і гатунка прадукцыі, плана тэхналагічнага працэса і інш.

Адпак было-б шкодным сумавацца на тым, каб прызначыць неабходнай канкрэтызацыю метадыкі тэхпромфінплана аднаведна канкрэтным умовам выканання планаван дырэктывы і пусціць на самавольную распрацоўку метадаў яго складання.

Як і ўсякі грамадскі рух, рух за сустрачнае планаванне, з улічэннем у практыку ўнутрызаводскага планавання метада тэхпромфінплана патрабуе яго арганізацыі і вывучэння, нагарабуе ўпорні і барацьбы за лепшыя метады яго ажыццяўлення.

Ужо ёсць багатая практыка чынных прадпрыемстваў у барацьбе за ўкараненне і лепшае ажыццяўленне тэхпромфінплана, за удасканаленне метадыкі яго складання. Разгарнулася шырокая хваля сацыялістычнага паміж брыгадамі, тэх.м. і прадпрыемствамі за ўдасканаленне метадыкі складання тэхпромфінплана на аснове абмену вопытам. Гэты вопыт неабходна ўлічыць кожнаму прадпрыемству, кожнаму ІТР, каб уніюць наўтарэння былых памылак у аўтадэіне тэхпромфінпланам і адшукаць лепшыя метады. З другога боку, ужо выявіліся апартуістычныя складачні сцінасі, тэхпромфінплана, яго ролі і метада складання.

Адной з неабеспек у метадыцы распрацоўкі тэхпромфінплана, якая ужо дала на практыцы свае шкодныя вынікі, з'яўляецца кш-

цэнтрацыя ўвагі пераважна на тэхнічных разліках і недаацэнка эканамічнага боку плана.

Ёсць выкладкі, калі план тэхналагічнага працэса распрацоўваецца адарвана ад эканамічных паказчыкаў планавай дырэктывы—аб'ёму прадукцыі, сабекошту і якасці прадукцыі. Разлікі тэхналагічнага плана вядуцца на аснове наяўных суадносін між паасобнымі відамі абсталявання, на аснове засвоенага «прывычнага» метада апрацоўкі. Гэта адна з крыніц апартуністычнага разважання аб нерэальнасці планавай дырэктывы.

Тым часам, пры пабудове плана тэхналагічнага працэса, як з'яўляецца дакладным абгрунтаваннем апрацывальна-вытворчага плана і яго выканання, трэба выходзіць з аперацыйных заданняў, падпарадкаваўшы задачам іх выканання спосаб апрацоўкі матэрыялу, спосаб скарыстання механізмаў, спосаб транспартоўкі дэталяў, рэжым рабочага часу, рэжым рамонту, нагляд за абсталяваннем і інш.

Магчыма, што неабходнасць выканання планавай дырэктывы патрабуе карэннай змены тэхналагічнага працэса. Вышэй паказана барацьба рабочых завода імя Сталіна (Ленінград) за ажыццяўленне свайго сустрэчнага плана. Вельмі шкодзіла выкананню гэтай праграмы недастатковая прапуская здольнасць ліцейнага цэха. Завод вышаў з гэтага вузкага месца дзякуючы таму, што перайшоў ад ліцей да зваркі кандэнсатараў, чым пабіў сусветны рэкорд і забяспечыў значную эканомію на выдатках вытворчасці (матэрыялы, рабочыя).

Неабходнасць забяспечыць, згодна планавай дырэктыве, якасць прадукцыі патрабуе змен у хуткасці механізма, большай працягласці апрацоўкі прадукцыі на паасобных стадыях, паасобных варштатах і т. д.

Планова-папераджальны рамонт павінен праводзіцца ў тыя тэрміны, якіх патрабуе выпуск прадукцыі.

Усё гэта значыць, што тэхплан, як частка тэхпромфінплана, павінен быць не самадаўлеючай сумай разлікаў, а арганічна ўвязаным з іншымі разлікамі, яго правізваючым і ім абумоўленым. Пры складанні тэхпромфінплана на пытанне сабекошту і фінансаванага планавання павінен быць звернута не меншая ўвага, чым на пытанне тэхналагічнага і тэхнічнага планавання, памятаючы пры гэтым, што

«асновай гаспадарчай дзейнасці павінна быць барацьба за ўмацаванне гаспадарчага разліку ва ўсіх звянох народнай гаспадаркі, ўмацаванне планава-фінансавай дысцыпліны, далейшае ўмацаванне савецкага рубля—гэтага важнейшага рычага ўмацавання гаспадарчага разліку і ўмацавання эканамічных сувязей паміж горадам і вёскай» (з рэзалюцыі XVII партз'езда).

Частковы ператіб у бок тэхнізацыі з'яўляецца рэакцыяй на папярэдняю недаацэнку неабходнасці тэхнічнага абгрунтавання канкрэтных мерапрыемстваў па выкананню планавай дырэктывы. Гэта мела і мае месца пры складанні промфінплана, калі базай для разлікаў плана ў значнай меры з'яўляюцца сярэднія статыстычныя лічбы. Але вывесці вытворчую матэрыялу прадпрыемства толькі статыстычна немагчыма. Для гэтага патрэбны дэталёвыя падлікі адносна кожнага варштата, машыны і аграгата, вызначаныя ў адпаведных вымерніках (машына-гадзіны, конскія сілы, кіловат-гадзіны і інш.).

Пры статыстычным метада складання вытворчага плана не забяспечана ўзгодненасць вытворчай праграмы з планам працы, дынамікай прадукцыйнасці фондам зарплаты. Калькуляцыя не ўвязваецца са

зменаў паасобных фактараў сабекошту такім чынам, каб уплыў кожнага з іх на сабекошт быў ясным і зразумелым. План рацыянальных мерапрыемстваў не знаходзіцца ў непасрэднай сувязі з эканамічнымі паказчыкамі, разлік якіх не паказвае ўплыву на ажыццяўленне плана рацыяналізацыі. Прыклады завуалявання сувязі паміж тэхнічнымі і эканамічным, паказчыкамі прыводзяцца ніжэй пры аналізе канкрэтнага матэрыялу.

Шкоднасць разрыву або завуалявання сувязі паміж тэхнічнымі і эканамічнымі паказчыкамі вытворчага плана заключаецца перш за ўсё, і галоўным чынам, у тым, што рабочая грамадская пазбаўляецца неабходных канкрэтных паказчыкаў у барацьбе за выкананне планавай дырэктывы, што план не паказвае ясных шляхоў і спосабаў правядзення яе ў жыццё. Соцыялістычнае супаборніцтва і яго вышэйшая форма—брыгадны гаспадарчы разлік—гэтыя асноўныя рычагі выканання і перавыканання планавай дырэктывы—у гэтых умовах не атрымліваюць неабходнага стымула для разгортвання іх у сістэме эканамічных паказчыкаў, а разам з тым і тых тэхнічных, наяўнасць якіх забяспечвае выкананне паказчыкаў эканамічных. Ці не тут ляжыць адна з прычын недастатковага разгортвання брыгаднага гаспадарчага разліку на некаторых буйнейшых прадпрыемствах БССР?

Соцсупаборніцтва паасобных рабочых і брыгад можа мабыць патрэбную канкрэтнасць толькі пры ўмове, калі ў аснову разлікаў і абумоўленых паказчыкаў тэхпромфінплана будзе пакладзена сістэма нарматываў канкрэтных паказчыкаў найлепшага скарыстання усіх элементаў вытворчасці для выканання планавай дырэктывы. Сюды адносяцца паказчыкі тэхналагічнага парадку тэхнічна і эканамічна абгрунтавання нормы скарыстання абсталявання (хуткасць, тэрміны), нормы часу апрацоўкі вырабаў на паасобных механізмах і працягласці ўсяго тэхналагічнага працэса, нормы рабочага часу, выпрацоўкі, выдававання на адзінку прадукцыі зарплаты, матэрыялу, інструментаў, энергіі, паліва і інш. Сюды-ж павінны адносіцца і нарматывы фінансава-эканамічнага парадку: размеры запасаў матэрыялаў, хуткасць іх звароту (запасы ў днях) і інш.

На базе нарматываў павінна быць пабудавана ўся сістэма разлікаў тэхпромфінплана, каб увесць план у цэлым і кожны яго раздзел грунтаваўся на адных і тых самых узаемна увязаных і абумоўленых нормах. Нарматывы на скарыстанне абсталявання, матэрыялаў, інструменту, рабочага часу ёсць канкрэтнае задаанне рабочаму, кожнай брыгадзе і, што асабліва важна,—канкрэты паказ фактараў, ад якіх залежыць прадукцыйнасць працы рабочага і сабекошт прадукцыі.

Гэта ператварае сістэму нарматываў у канкрэтную праграму барацьбы кожнага рабочага за павышэнне прадукцыйнасці працы, за зніжэнне сабекошту.

Сістэма нарматываў адначасова з'яўляецца магутным сродкам штодзённага планава-операцыйнага кіравання, умацавання гаспадарчага разліку, ўзмацнення планава-фінансавай дысцыпліны, ўзмацнення савецкага рубля.

Каб забяспечыць тэхна-эканамічныя нарматывы, патрэбна напружаная работа, усебаковая рацыяналізацыя вытворчага працэса, умацаванне тэхнічнай базы. Адсюль і самыя нарматывы не могуць быць нерухомыя, застылыя. Яны павінны змяняцца разам са зменамі ў тэхналагічным працэсе, з павышэннем кваліфікацыі рабочых, з рацыяналізацыяй паасобных бакоў вытворчага працэса.

Дынамічнасць—гэта неад'емная адзнака нормы ва умовах сацыялістычнай арганізацыі вытворчасці—захоўваецца сістэматычным пераглядам норм. Сам тэхпромфінплан павінен адлюстроваць гэту дынамічнасць, вызначаючы змены норм і іншых якасных паказчыкаў (на павелічэнне нормы выпрацоўкі і адпаведнае паменшэнне колькасці рабочых, занятых на пэўнай аперацыі, а таксама і зарплаты ў сабекошце адзінкі прадукцыі; павелічэнне норм спажывання матэрыялаў і паменшэнне іх запасаў, незакончанага прадукцыі, зніжэнне сабекошту і інш.).

Нормы і нарматывы павінны быць яснымі, канкрэтнымі для кожнай асобнай дэталі і вырабу. Выпрацоўка і вызначэнне ў тэхпромфінплане сярэдняй нормы для розных дэталей і вырабаў, як гэта разглядаецца намі пры аналізе канкрэтнага тэхпромфінплана, не дасць нічога, акрамя таго, што нарматыў страціць сваю арганізуючую ролю. Таксама і ўплыў змен у нарматывах на змены ў сістэматычных паказчыках—прадукцыі, плаці працы, сабекошце—павінны быць паказаны раздзельна па кожнаму нарматыву, інакш сістэматычныя паказчыкі страціць сваю асновную якасць—разумеласць для рабочага і кіравання прадпрыемствам, траціць сваё значэнне, як сродку разгортвання сацыялізму і планавана-аперацыйнага кантролю.

Адным з важнейшых раздзелаў тэхпромфінплана павінна быць планаванне падрыхтоўкі вытворчасці. У гэты раздзел тэхпромфінплана ўваходзіць планаванне работ па канструкцыі тэхналагічнага працэса для новых вырабаў, па ўкараненню новых метадаў тэхналагічнай апрацоўкі вырабаў старых, па асваенню новай тэхнікі—машын, варштатаў, інструментаў, па асваенню новых відаў сыравіны і інш.

Вялікі план вялікіх работ—рэзалюцыя XVII партыйнага з'езда аб другім пяцігадовым плане развіцця народнай гаспадаркі СССР—ставіць перад усімі паліцамі народнай гаспадаркі грандыёзнейшыя задачы ў галіне аўладання новай тэхнікай, асваення новых тэхналагічных працэсаў, новых вырабаў, новай сыравіны. Барацьбой з выкаланеннем гэтай дырэктывы павінны быць прасякнуты ўсе ўчасткі, усе паказчыкі тэхпромфінплана. Але план неабходных падрыхтоўчых мерапрыемстваў, план даследчай працы лабараторый, вопытных цэхав і інш. павінен быць дэталёва распрацаваны, як самастойная частка тэхпромфінплана ў арганічнай сувязі з іншымі яго ўчасткамі.

Адзін з відаў скажэння тэхпромфінплана, як і ўсякага плана,—гэта ператварэнне яго ў грамозкі бюракратычны дакумент, перагружаны ліматэжымі табліцамі, разлікамі, літаратурным матэрыялам і т. д. Часта забываюць важнейшую дырэктыву:

«было-б глупствам думаць, што вытворчы план зводзіцца да літэратуры лічбаў і заданняў. На справе вытворчы план ёсць жывая і практычная дзейнасць мільёнаў людзей» (Сталін).

Асноўная задача ўнутрызаводскага планавання зрабіць яго справай усіх работнікаў прадпрыемства, каб кожны паказчык плана ў простае і зразумелае рабочае форме гаварыў яму аб фактах, ад якіх залежыць прадукцыйнасць яго працы і працы ўсяго калектыва, ад якіх залежыць сабекошт і сацыялістычнае назапашванне.

«Толькі бюракраты могуць думаць, што планавая работа заканчваецца складаннем плана. Складанне плана ёсць толькі пачатак планавання. Сапраўднае планаванне кіравання раісрт-ваецца толькі пасля складання плана, пасля праверкі на месцах, у ходзе ажыццяўлення, выпраўлення і ўдасканалення плана» (Сталін).

Гэта, вядома, не значыць, што трэба адмовіцца ад дакладных разлікаў і абгрунтавання кожнага мерапрыемства, кожнай лічбы. Тэхпромфінплан павінен з вычарпальнай паўнатаю дэталёва ахапляць вытворчую праграму, паказчыкі і умовы ажыццяўлення кожнай брыгады, цэха, усім прадпрыемствам, ахапляць усе канкрэтныя мерапрыемствы, якія забяспечваюць выкананне планаванай дырэктывы. Аднак, матар'ялы дробязна-дэталёвага зместу, матар'ялы друкі і іншыя значэння не павінны ўключацца ў тэхпромфінплан.

Ад брыгаднага тэхпромфінплана патрабуецца асабліва канкрэтная і зразумелая. Ён павінен уключаць у сябе вытворчае заданне брыгады па колькасці, асартыменгу і якасці вырабаў, тэхнічныя і планавыя дэталі і выкананне вытворчых аперацый, разлік сыравіны і нормы яе выкарыстання, нормы выкарыстання дапаможных матар'ялаў, арганізацыю працы ў брыгадзе, каштарыс выдаткаў, якія залежаць ад брыгады.

Большую колькасць паказчыкаў, больш складаных разлікаў мае гэта тэхпромфінплан. Але і тут пераважаюць першапачатковыя паказчыкі. Іх сінтэз і ўвядзенне даюцца ў заводскім тэхпромфінплане. Аднак аб'яднаных цэхавых паказчыкаў заводскі тэхпромфінплан павінен мець значную колькасць дадатковых тэхніка-эканамічных паказчыкаў і частак (план капітальнага рамонту, план забяспечвання вытворчага працэса сыравінай і матар'яламі, план рэалізацыі, фінплан і інш.).

Але на сваёй форме і зместу заводскі тэхпромфінплан павінен быць невялікім дакументам, які ўключае пэўны аб'яднаны сінтэзаваны паказчыкі. Падрэнным прыкладам такога дакумента з'яўляецца змест і форма «Годова-годовай работы за 1933 г.» Гэты дакумент у многіх важнейшых паказчыках ўсебакова характарызуе вышэйг. давол прадпрыемстваў і аб'яднанняў. Толькі ў такім выглядзе тэхпромфінплан будзе кантрадным планаво-аперацыйным дакументам, не окрые «за дрэвамі лесу», не заслоніць дробязямі і не затопіць у іх асноўнага. Толькі такі дакумент па сутнасці і павінен называцца тэхпромфінпланам прадпрыемства.

Гэтыя запатрабаванні да зместу тэхпромфінплана і методыкі яго складання даюць магчымасць крытычна падыйсці да разгляду канкрэтных матар'ялаў, якія ёсць у практыцы прамысловых прадпрыемстваў БССР. Возьмем тэхпромфінплан мескай швейнай фабрыкі «Окцябрь» за адзін з апошніх кварталаў.

Ф-ка «Октябрь» па якасных паказчыках працы, арганізацыі і планавання вытворчасці адна з лепшых у Саюзе. Устаноўкай НКЛІ СССР яна ўзята пад спецыяльны нагляд, як прадпрыемства.

Галоўшвейпром НКЛІ СССР характарызаваў тэхпромфінплан фабрыкі за апошні квартал «увогуле здавальняючым». Аднак, пры разглядзе яго ўнікае рад пытанняў і заўваг *).

Перш за ўсё неабходна адзначыць, што тэхпромфінплан—гэта не набор табліц, або сума табліц. Тэхпромфінплан ёсць аб'яднанне раз-

*) Неабходна зараз жа намякнуць, што многія з тых недахопаў, якія адзначаны ў далейшым адносна разглядаемага нам тэхпромфінплана фабрыкі, ужо выпраўлены ёю ў іх часе ўдасканалення вытворчага планавання. Перш за ўсё гэта адносіцца да сярэдніх норм часу вырацоўкі вырабаў розных памераў і залежачых ад іх паказчыкаў. А. М.

...ка, і табліц, звязаных адзінствам мэты і ўзаемнай абумоўленасцю, каб забяспечыць найлепшае выкананне планавай дырэктывы.

Тэхпромфінплан павінен быць невялікім, зразумелым для кожнага рабочага і прыгодным для аперацыйнага кіраўніцтва дакументам, які ўключае ў сябе асноўныя (для цэха і прадпрыемства—у значнай частасці суміраваныя) і аб'яднаныя паказчыкі па прадукцыі (затраце таварнай), па вытворчаму абсталяванню, па матар'ялах, паліву і энергіі, па рабочай сіле (асабліва па скарыстанню рабочага часу, зарплате і прадукцыйнасці працы, па выдатах на вытворчасці і сабекошту). Разам з гэтым павінны быць даны абагуленыя ўдзельныя паказчыкі: каэфіцыент эменнасці, механізаванасці, энэргаўзброенасці і інш. Усе гэтыя паказчыкі павінны быць даны ў дынаміцы.

Разглядаемы тэхпромфінплан ф-кі «Окцябр» прадстаўляе сабою каля 70 табліц, неабагуленых у сінтэзуючым дакуменце, у сапраўдным тэхпромфінплане. Сувязь паміж паказчыкамі гэтых табліц, іх уплыў на выкананне планавай дырэктывы матчыма ўскрыць толькі пры грунтоўным аналізе табліц і ўзаемным параўнанні іх разлікаў.

Ці можа такі матар'ял, змешчаны больш як на 500 па двайных старонах, стаць сродкам штодзённага кіраўніцтва і кантроля выканання для дырэктара прадпрыемства, начальніка цэха, майстра і рабочага?

Адсутнасць аб'яднання паасобных разлікаў і паказчыкаў прывяла к таму, што паасобныя часткі плана недастаткова звязаны паміж сабою, няпоўныя, а то і зусім нават апушчаны.

Аснова ўсіх разлікаў тэхпромфінплана фабрыкі—тэхнічнае нармаванне—уведзена не па ўсіх аперацыях і вырабах (утыльцэх).

У нормах часу для выпрацоўкі поўнамерных вырабаў завучаваны і нормы часу, неабходнага для выпрацоўкі недамеркаў (дзіцячых школьных і т.п.), тым часам як яны значна адрозніваюцца даўжынёю.

Так, па фасону № 3, даўжыня поўных вырабаў дасягае 94—114 см. пры выдатку 2,22 метр. мат'рыялу на адзінку, і аkurat такія-ж нормы часу вызначаны для фасона № 3 дзіцячага паліто, даўжыня якога дасягае толькі 75—99 см., а матар'ялу на адзінку ідзе 1,627 метр. У агульным колькасці гэтых вырабаў (33900 шт.) недамеркі складаюць 11,8 проц. (4000 шт.).

Па фасону № 6 даўжыня поўных вырабаў 94—114 см. пры 2 435 м мат'рыялу на адзінку. Тыя-ж нормы часу даны і для недамеркаў гэтага нумара даўжынёю 73—98 см. і 1,781 м. матар'ялу на адзінку. У агульным колькасці гэтых вырабаў (60600 шт.) недамеркі займаюць 13,2 проц. (8000 шт.).

Па фасону № 8 даўжыня поўных вырабаў—94—110 см., матар'ялу на адзінку ідзе 2,172 м. Адволькавыя нормы часу даны і для недамеркаў гэтага нумара пры даўжыні 75—99 см. і 1,671 м. матар'ялу. У агульным колькасці гэтых вырабаў (35400 шт.) недамеркі складаюць 11,8 проц. (4000 шт.).

Здаецца, зусім ясна, што ў нормах часу на выпрацоўку гэтых вырабаў (4,819 гадзін для вырабаў № 3 і 5,153 для вырабаў № 8) захаваны рэзервы не менш гэта процанта, які займаюць у іх недамеркі. І сапраўды, даўжыня строчкі, напрыклад, аперацыі № 2 у вырабе № 6 пры даўжыні вырабаў ў 73 см. будзе не 2300 мм., як гэта вызначана для даўжыні ў 114 см., а меншая; адсюль і часу на яе патрэбна менш.

У тэхпромфінплане фабрыкі па сярэдні месяц квартала павышаны ўсе нормы часу з тым, каб у 3-м месяцы звесці іх зноў да ўзроўню норм першага месяца. Такім чынам, база тэхпромфінплана фабрыкі —

нармаванне часу на паасобныя аперацыі і вырабы ў разглядаемым квартале дана няпоўна і недастаткова. А ад гэтай базы залежаць усе астатнія элементы тэхпромфінплана—і колькасць вырабаў, і выдаткі матар'ялаў (не ўлічваючы пакуль уплыву нармавання выхаду карыснай плошчы з валавой плошчы матар'ялу), і колькасць рабочых, і абсталяванне, і калькуляцыя ў паасобных яе элементах. Усе яны ўключаюць у сябе дэфект выходнай базы—недакладнасць падлікаў у скарыстанні рабочага часу.

Рад пытанняў паўстае і адносна разлікаў колькасці матар'ялу на адзінку вырабаў. Процант карыснай плошчы з агульнай плошчы сыравіны хістаецца па асобных дэталях і вырабах ад 76,8 да 94,6.

Чым тлумачацца такія процанты? Што фабрыка мяркуе зрабіць за гэты квартал, каб павысіць процант? У матар'ялах тэхпромфінплана не знойдзем адказу. А тым часам процант карыснай плошчы мае вялікі ўплыў на сабекошт і павінен стаць важным элементом сацыяльна-эканамічнага звязстваў між паасобнымі рабочымі і брыгадамі закройнага цэха.

Не паказана ў плане і дынаміка зніжэння норм матар'ялу за плануючы квартал.

Не абгрунтаван неабходнымі разлікамі і баланс абсталявання. Прыводзіцца колькасць патрэбных машын, але не ўказана колькасць гадзін, патрэбных для выпрацоўкі гэтымі машынамі данай планам прадукцыі. Такім чынам з матар'ялаў тэхпромфінплана не відаць вузких месц фабрыкі, не выяўлен рэзерв нескарывання абсталявання. Не абгрунтаван таксама вялікі процант рэзерва на нявыходы (7 проц., або 104 чал.).

У разліках па рабсіле (склад рабсілы) яона не вызначаны вынікі прадугледжаных планам рацыяналізацыі мерапрыемстваў па скарачэнню колькасці неабходнай рабсілы. Сюды адносяцца: павышэнне прадукцыйнасці працы адпаведнай катэгорыі рабочых на 30 проц. з прычыны ўстаноўкі ў закройным цэху лентачных машын замест рэзальных, ліквідацыя выдачы фарнтуры паагрэгата з пераходам на агульна-фабрычную выдачу, перадача выцягвання намету ўцюркаў і інш.

Боць рад недакладнасцей і ў калькуляцыі, якія з'яўляюцца вынікам недакладнасцей папярэдніх разлікаў.

Зарплата на адзінку прадукцыі па недамерках такая-ж, як і па поўнамерных вырабах. Калькуляцыя вырабаў аднолькавая для пачатку і канца квартала. Не відаць дынамікі нормы выдатку матар'ялаў, хоць планам рацыяналізацыі прадугледжваецца з'эканоміць на сыравіне і матар'ялах 64.037 р., у тым ліку 13.088 р. за кошт зніжэння норм.

Ва ўвязцы планавай квартальнай калькуляцыі з гадавою няма яскасці, не відаць, які ўплыў яна будзе мець на выкананне гадовага плана па зніжэнню сабекошту. А гэта значыць, што тэхнічны разлік не ўвязан з эканамічным і з планавай дырэктывай.

У калькуляцыі не ясны шляхі барцьбы за зніжэнне сабекошту. Даюцца канчатковыя лічбы, якія склаліся пад уплывам розных фактараў (змены ў тэхнічным працэсе, у скарыстанні матар'ялаў, рабочай сілы), але не паказана, як кожны з іх уплывае на сабекошт. Прыкладна, па вырабах № 1 і № 3 (паліто зімовае з мехавым каўняром) павялічваюцца нормы выдаткаў матар'ялу на адзінку прадукцыі з 2,204 метра да 2,22 м., павялічваецца сярэдні нумар ад 47,9 да 48,5, але разам з тым павялічваецца і процант выхаду карыснай плошчы (з 89,9 да 90,3). Першы фактар паляпшае якасць прадукцыі і павяліч-

мае яе сабекошт. Другі зніжае сабекошт. Матар'ялы-ж тэхпромфінплана фабрыкі паказваюць агульную суму павелічэння каштоўнасці выпуску гэтых вырабаў на 45,4 тыс. руб., але невядома, які ўплыў на сабекошт мае барацьба за якасць гэтай прадукцыі, за яе поўнамернасць, за лепшае акарыстанне матар'ялу, як невядома і агульная змена сабекошту ў параўнанні з гадавой планавай дырэктывай.

Ясна, што такая планавае калькуляцыя недастаткова стымулюе барацьбу за лепшыя якасныя паказчыкі, за разгортванне соцпаборніцтва на аснове канкрэтных абавязальстваў. Планавае калькуляцыя, як і ўсе планавыя дакументы, павінна быць аперацыйным дакументам, які паказвае канкрэтныя шляхі ў барацьбе за зніжэнне сабекошту і павышэнне прадукцыйнасці працы.

Няяснасць фактараў дынамікі сабекошту і прадукцыйнасці працы ў планавых дакументах спрыяла таму, што ў тэхпромфінплане няма такіх важнейшых якасных паказчыкаў, як выпрацоўка на 1 гадз. працы, на 1 рубель зарплаты, як каэфіцыент механізацыі, энергаўзброенасць, выдатак энергіі на аднаго рабочага, зрухі па гэтых паказчыках у працы ў квартал і ў год на выкананне планавай дырэктывы.

У матар'ялах агульна-заводскага характару няма такіх раздзелаў як план выканання капітальных работ, на якія прадугледжана расходаваць 49,5 тыс. руб.; не аб'яўлена і план на працягу года па выкананні вырабаў, згодна дырэктыўнаму балансу—з 200 тыс. да 247 тыс. руб., прыросту поўфабрыкатаў.

Сказанае пра агульны тэхпромфінплан фабрыкі адносіцца і да разлікаў па асобных цэхах. Асабліва прыходзіцца адзначыць слабую распрацоўку матар'ялу па утыльцэу. Тут указан выпуск цэхам прадукцыі, фонд зарплаты, рабсіла, калькуляцыя, але няма даных аб метадах выпрацоўкі прадукцыі (тэхналагічны працэс, абсталяванне, энергія і інш.). Карацей кажучы, няма плана тэхналагічнага працэса, як базы пэўных паказчыкаў. Нічога не сказана пра цэхавыя выдаткі. Таму зусім законна паўстае пытанне, за якія-ж паказчыкі будзе змагацца ў парадку соцпаборніцтва рабочая грамадскасць цэха, які будзе канкрэтным змест соцдагавароў?

З брыгадных планаў ёсць толькі план брыгады па вырабу фасона № 6. Выходзіць, што іншыя гаспадарчыя разліковыя брыгады, калі яны толькі існуюць, працуюць без плана.

Абагульняючы гэты кароткі агляд матар'ялаў тэхпромфінплана фабрыкі, неабходна адзначыць, што ў іх разам з дэталёвай, лепшай, чым на многіх іншых прадпрыемствах, распрацоўкай раду элементаў тэхпромфінплана, асабліва па нармаванні рабочага часу, няма раду важнейшых абагуленых якасных паказчыкаў. Не аб'яднаны ў адзіную сістэму паказчыкі выканання планавай дырэктывы і ўсе матар'ялы разам; таму яны ў вялікай меры трацяць сваё значэнне, як важнейшага сродку бягучага кіраўніцтва і ўдасканалення самога плана ў працэсе яго выканання. Нерасчлененасць уплыву паасобных фактараў на элементы сабекошту і ў заводскім, і ў цэхавым, і ў брыгадным разрэзах разам з адсутнасцю планаў гаспадарча-разліковых брыгад не стымулюе, а затрымлівае разгортванне соцпаборніцтва і яго вышэйшай формы—брыгаднага гаспадарчага разліку. Няўвязка паказчыкаў квартальнага тэхпромфінплана фабрыкі з колькаснымі і якаснымі паказчыкамі гадавога не дае ўяўлення аб тым, за што-ж пера-

важна павінна была змагацца фабрыка на працягу квартала, і разам з гэтым не дазваляе падысці да квартальнага плана крытычна не толькі з пункту погляду ўвязкі паасобных яго элементаў, але і з пункту погляду ацэнкі іх па сутнасці. А гэта ўвязка была тым больш неабходнай, што радглядаемы квартал з'яўляецца апошнім у аперацыйным годзе.

Такавыя рэзультаты нават беглага азнаямлення з матар'яламі тэхпромфінплана фабрыкі «Окцябр».

У чым прычыны ўсіх гэтых недахопаў?

У тым, што складанне тэхпромфінплана не зрабілася яшчэ звычайнай справай на прадпрыемствах, што вакол палепшання і ўдасканалення яго недастаткова мабілізавана творчая актыўнасць шырокіх мас рабочых, ІТР і інш. спецыялістаў, што вакол гэтай справы належным чынам не разгарнулася сацыялістычнае супрацоўства паміж прадпрыемствамі, што адміністрацыя, партыйныя і грамадскія арганізацыі прадпрыемства, аб'яднанні і наркаметъ не падышлі блізка да вывучэння, абагулення і ўзбагачэння вопыту, як след не кіруюць гэтай справай.

Неабходна паглыбіць работу па ўдасканаленню методыкі складання тэхпромфінпланаў прыстасова да канкрэтных умоў паасобных галін, паасобных прадпрыемстваў і даных ім планавых дырэктыв.

Неабходна ўдасканаліць методыку разлікаў паасобных колькасных і якасных паказчыкаў тэхпромфінплана. Экапамічныя якасныя паказчыкі (прадукцыйнасць працы, сабекошт і інш.) павінны распрацоўвацца на аснове тэхнічных паказчыкаў (нармаванне і скарыстання механізмаў і абсталявання, тэхнічнае нармаванне затрат рабочай сілы і інш.), як іх матар'яльнай базы.

Неабходна распрацаваць метады аб'яднання паасобных паказчыкаў тэхпромфінплана ў адзіную сістэму ўзаемаўвязаных і ўзаемаабумоўленых абагуленых паказчыкаў, нешматлікіх па сваёй колькасці, зразумелых па сваёй прастаце і канкрэтнасці, паказваючых для кіраўніцтва прадпрыемстваў і цэхаў, для брыгадзіра, для кожнага члена гаспадарча-разліковай брыгады і для кожнага рабочага канкрэтныя шляхі барацьбы за найбольш паспяховае выкананне планавай дырэктывы.

Неабходна разгарнуць даследчую работу па вывучэнню вопыту лепшых прадпрыемстваў СССР і БССР у складанні тэхпромфінплана. У вывучэнні штодзённага вопыту разгортвання гэтай працы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

У справе канкрэтнага ажыццяўлення дырэктывы XVII партыйнага з'езда:

«перайсці ад «агульнага» і абстрактнага кіраўніцтва да канкрэтнага кіраўніцтва, ад агульных рэзалюцый да аперацыйных рашэнняў, якія грунтуюцца на вывучэнні і веданні дэталяў і тэхнікі справы»,

адным з найбольш магутных сродкаў з'яўляецца ўкараненне тэхпромфінплана, як лепшага метада ўнутрызаводскага планавання. Актыўная даследчая і практычная работа па ўдасканаленню методыкі і тэхнікі яго складання, бо:

«ажыццяўленне ідэі тэхпромфінплана не мірыцца са старымі навыкамі гаспадарчага кіраўніцтва «наогул» і моцна ўздымае адказнасць усяго рабочага калектыва за сваё прадпрыемства, а ў гэтым—наша велізарнейшая сіла (Молатаў, даклад на XVII партз'ездзе).

Вайман

Начальнік палітаддзела
Рагачоўскай МТС

Палітаддзел Рагачоўскай МТС у барацьбе за паспяховую сяўбу

Падрыхтоўка і правядзенне сяўбы

Пачынаючы з зімы, палітаддзел разгарнуў вялікую масавую работу па падрыхтоўцы калгасаў да сяўбы. Рыхтаваць ураджай зімою—такі лозунг кинулі мы у гущчу калгасных мас.

Зімой рыхтаваліся кадры: старшыні калгасаў, калгасныя брыгадзіры, трактарысты, ясельныя работнікі, праведзены былі таксама кароткатэрміновыя курсы па перападрыхтоўцы калгасных брыгадзіраў, курсы парторгаў, сакратароў комсамольскіх ячэек. Усяго за зімні перыяд падрыхтавана і перападрыхтавана 299 чал.

За час да веснавой сяўбы адбыліся злёты кавалеў, канюхоў, старокоў і старух, звенневых калгасніц, памочнікаў брыгадзіраў і нарэшце саміх брыгадзіраў паляводчых і садова-гародніх брыгад.

Своечасовая засыпка насенных фондаў, ачыстка і праверка зярна на усхожасць, арганізацыя абмену насення, правільная расстаноўка сіл у брыгадах, самаправерка падрыхтаванасці да сяўбы шырока былі разгорнуты ў калгасах пры ўдзеле ўсяго фактыва.

Уся сума гэтых арганізацыйных і масавых мерапрыемстваў не пасрэдна ў калгасе, брыгадзе забяспечыла нам перамогу ў пасевнай кампаніі. Сяўбу зернавых, за выключэннем позніх культур грэчкі і проса—нашы калгасы закончылі 1-га мая, на 25 дзён раней мінулага года. Сяўбу бульбы скончылі 9-га мая. Пачынаючы з 10 па 20 мая шло ў асноўным звышпланавы пасев. На 20 мая план сяўбы 8127 га перавыканан на 1253 га, а ўсяго нашымі калгасамі засеяна 9380 га.

Перавыкананне плана ідзе за лк перасеву аўса, ячменю, бульбы, грэчкі, вікі, проса. Сяўба прадаўжаецца.

Упартай масавай работай мы дабіліся за зіму таго, што процант калектывізаваных гаспадарак нашай зоны падвоіўся: з 21 вырас да 42.

Арганізавана 20 новых калгасаў. Не гледзячы на труднасці ў перыяд сяўбы (затрыманне з адводам зямлі, няпоўная колькасць насення, адсутнасць кармоў, слабасць цягавай сілы), мы ўсё-ж вывелі новыя калгасы ў калону перадавых у веснавой сяўбе.

Новы калгас «Хваля» з 58 гаспадарак, з 1 мая закончыў сяўбу зернавых і бульбы. Сяўбу правёў узорна, участкі замацаваны за брыгадамі, нават пастаўлены слупы з указаннем брыгадзіра і колькасці засеяных культур на палях. Пазычалі сеялку ў суседнім калгасе, каб

пабольш засеяць радковым спосабам. Разгорнута будаўніцтва стайняў, свірнаў. Пабудавана павець у 100 метраў даўжынёю.

Побач са старымі пачалося будаўніцтва амаль ва ўсіх новых калгасах. Зводзяць абагуленыя гумны, сараі, будуюць калгасныя дамы.

У нас зараз няма рэзка адстаючых калгасаў. Ганебна адставаўшыя ў мінулым годзе па ўсіх відах сельскай гаспадаркі калгасы «Чырвоны партызан», «Чырвоны прамень» і рад іншых выведзены ў перадавыя. Палітадзел яшчэ перад пачаткам сяўбы зрабіў упор на тыя калгасы, у якіх была небяспека адставання.

Калгасы МТС былі вядучымі ў раёне і па тэмпах сяўбы: яны ішлі вышэй калгасаў не зоны МТС прыкладна на 20-25 проц. Якасць сяўбы ў нашых калгасах непараўнальна лепшая. Вышэй у сяўбе ішлі і аднаасобнікі нашай зоны, прыкладна на 10—12 проц.

У сувязі з прарывам у радзе калгасаў райза, мы ім дапамаглі трактарамі: працавала 8 машын. На работу заключаны дагавары.

Работнікамі палітадзела ў самым пачатку сяўбы былі выяўлены і дрэнныя прыклады работы ў паасобных калгасах—позні выхад на поле, позняе кармленне коней, неадрагуляванасць сеялак, непратручанасць насення, несвоечасовая падвозка, няправільная расстаноўка сіл, нізкія нормы выпрацоўкі. Так было ў калгасах «Дуброва», «3-ці рашаючы», «Праца», «Абарона». Усе гэтыя абурваючыя з'явы прыходзілася выпраўляць аператыўна, на хаду.

Адмоўным у нашай рабоце была вымушаная практыка пасылкі буксёрных брыгад у адстаючыя калгасы, дзе коні былі змораны ад перагрузкі лесавывазкай, планы няроўнамерна размеркаваны. За правядзенню работу адставаўшыя калгасы паліцэлі працдні калгасам, браўшым на буксір.

Але асноўная маса калгасаў у гэтым годзе як ніколі па-баявому білася за сціслыя тэрміны сяўбы, за якасць. Сеялкі працавалі ад цямна да цямна. Апрацоўка глебы, правільная заделка насення, норма высеву правіралася інспектарамі якасці, брыгадзірамі, старшынямі калгасаў і работнікамі палітадзела.

На палях цяпер відаць рэзультаты баявой работы. Дружныя, густыя ўсходы яравых. Авёс, ячмень пайшоў у трубку. Азімае жыта пачало каласіцца. Узышла ранняя і позняя бульба. Бульбу пачалі баранавіць. Даждажы выправілі пасевы, асабліва ячменю, які сям-там пачаў жаўцець ад спікі.

Стан пасеваў увогуле добры, калі не лічыць новага калгаса «Луначарскага», пасевы якога амаль напалову знішчаны градам. Калгасу аказана дапамога насеннем для паўторнага пасеву.

Работа трактарнага парка

Трактарны парк пачаў працаваць у калгасах, прыкладна, на 3 тыдні раней, чым у мінулым годзе. Трактары былі адрамантаваны значна лепш і расстаўлены правільней. Трактарысты больш падрыхтаваны. У рэзультате ні адзін трактар у час пасеўнай не вышаў са строю. Дробны палявы рамонт праводзіўся адразу-ж на месцы здарэння старшым механікам, які на легкавой машыне аб'язджаў трактарныя брыгады. К 20 мая план веснавага ворыва і папараў у пераводзе на мяккае ворыва выканан на 75,6 проц.

Наш план 2220 га. У перакладзе на мяккае ворыва ўзвора на 1680 га. Работа трактароў ў разгары.

У самым пачатку работы трактарнага парка, не гледзячы на заключэнне дагавароў з калгасамі і масавую растлумачальную работу

вакол гэтай кампаніі, у паасобных калгасах было яўна кулацкае супраціўленне рабоце трактароў. Трактары накіроўвалі у нізкія ба-лоцістыя месцы, а коней пушчалі на высокія, сухія (калгасы «Аван-гард», імя Кліма Варашылава і рад іншых).

Гэта пытанне абгаворана было на бюро крайкома партыі і пастаў-лена на прынцыповую палітычную вышыню. Кулацкія вылазкі асу-джаны праз друк, праведзена масава-растлумачальная работа.

Комуніст Каласоўскі—старшыня калгаса «Авангард»—за яўна ку-лацкае супраціўленне рабоце трактароў з партыі выключан і знят з работы старшыні як дрэнны кіраўнік калгаса.

Атрымаў суровую вымову з папярэджаннем комуніст Белян-старшыня калгаса «Клім Варашылаў». Белян заявіў трактарысту Мадорскаму, што не пусціць трактара ў калгас, настроіў супроць трактароў калгаснікаў, якія заявілі, што з-за трактароў у іх забяруць увесь хлеб.

Стаўшы рупарам кулацкіх настрояў і тутарак, Белян не растлу-мачаў калгаснае масе палітычную сутнасць работы трактароў МТС. Акрамя партыйнага спячвання Белян быў раскрытыкован у друку, а яго кандыдатура, пасланая ў ЦК КП(б)Б для вылучэння на кірую-чую работу ў цэнтральным апарате, была райкомам і палітадзелам знята.

Трактарыстам у гэтым годзе створаны былі лепшыя быгавыя ўмовы. Кааперацыя снабжала лепш, лепш кармілі і каталілі. Якасць работы трактароў сёлета значна вышэй.

Брыгадзіры паляводных брыгад сачылі за работай трактароў і прыймалі яе. Сёлета шырока, як ніколі было разгорнута соцыялі-стычнае спаборніцтва паміж трактарыстамі. Кожная брыгада была за пяршынства ў аб'яўленым палітадзелам конкурсе на лепшую трактарную брыгаду. Палітадзелам нацкавана сталінская пунёка і ўручана кожнаму трактарысту.

Соцспаборніцтва ў калгаснай брыгадзе

У адказ на адозву брыгадзіраў Міласць-Курацкінскай МТС, а так-сама абвешчэнне ўсебеларускага конкурса на лепшую паляводчую і трактарную брыгаду палітадзел разгарнуў вялікую арганізацыйна-масаваю работу на ўцягненню ў спаборніцтва пагалоўнай большасці брыгадзіраў паляводчых, трактарных брыгад і аграномаў.

Наша палітадзельская газета і брыгадны друк калгасаў жыва падхапілі гэтую справу. Брыгадзіры, звенневыя, трактарысты пры-сылалі абавязальствы, выклікалі адзін другога на спаборніцтва ў час пасеўнан, правяралі выкананне абавязальстваў паміж спабор-нічаючымі брыгадамі, звеннямі, калгасамі, абменьваліся вопытам работы (калгас «Ленінаўскае жыццё», «Фрунзе» і т. д.).

Хваля спаборніцтва ў калгасах вынесла на паверх не мала раней непрыметных людзей. Цяпер ужо ўся калгасная маса ведае лепшых брыгадзіраў, арганізатараў: Пашкоўскага з калгаса «Чырвоны пар-тызан», Лебедзева «Чырвоны прамень», Тімашэнка Просю—«Чыр-воны маяк», звенневага комсамольца Бабіча Сямена—«Пражэктар», брыгадзіраў трактарных брыгад і трактарыстаў—Дубкова, Жыгаль-скага, Васільева, Брылёва і інш.

Сёлета лепш і жывей працаваў брыгадны друк. Чырвоныя і чор-ныя дошкі, чырвоныя сцяжкі на трактарах, пераходны сцяг палі-тадзела—усе гэта было пастаўлена на службу разгортванню соцыялі-стычнага спаборніцтва.

Комсамольска-маладзёжныя звенні большасці калгасаў былі вядучым у рабоце, на іх раўняліся многія звенні пажылых калгаснікаў.

Асваенне цаліны і бросавых зямель

У самы разгар сяўбы пачалося ворыва цаліны, асваенне бросавых зямель. Раскарчавань, засеяць звыш плана цаліну, асвоіць бросавыя землі—аднадумнае імкненне калгаснікаў у сувязі з рашэннем ЦК ВКП(б) і СНК БССР аб ільготах калгасам, падымаючым цаліну.

Трэба адзначыць ударную работу многіх не толькі старых калгасаў («Новы Даброцін» і інш.), але і новых, якія ўдарна праводзяць раскарчоўку і асваенне цаліны (калгасы «Хваля», «Зорка», «Рабочы» і т. д.).

На 20 мая калгасамі, паводле далёка няпоўных даных, паднята і асвоена 295 га цаліны, што пры нашым плане 340 га складае 86 проц. Уся асвоеная цаліна засеяна яравымі культурамі звыш плана.

Ворыва папару

Сёлета веснавая кампанія пачалася раней, а таму і ворыва папару праходзіць лепш.

На 20 мая ўзнята 800 га, што пры плане ў 1600 га складае 50 проц. (весткі няпоўныя).

Во многіх нашых калгасах, якія маюць вялікую колькасць жывёлы, ворыва папару тармазілася. Справа ў тым, што ў нашым рэчне палі на камасах размеркаваны няроўнамерна. Некаторым калгасам літаральна няма куды выпаніць жывелу, таму прыходзіцца карыстацца папарам. Гэта пытанне мы паставілі ў рэчне рубам, і дабіваемся пера размеркавання наш, сенакосы, каб стварыць кармавую базу жывёлы. Неўзабаве пашы і сенакосы будуць канчаткова перамеркаваны.

Барацьба за кармавую базу жывёлы

Наш раён жывёлагадоўчы. Калгасы нашай зоны насычаны жывёлагадоўчымі фермамі, ствараюцца фермы і ў новых калгасах. На 20 мая калгасы закупілі і законтрактавалі ў калгаснікаў і аднаасобнікаў 464 цялят.

За стварэнне кармавой базы палітадзел узяўся іменна цяпер, з пачатку вясны, бо потым будзе цяжка навярстаць упушчанае.

Акрамя вялікай работы па пасеву канюшыны, вікі, лугавых трэв, мы правялі паход сельгасу за кармавую базу: ачышчалі луг, адкамення і кочак, знімалі цыну з тых лугоў, якія ў мінулым годзе былі заліты пadoю. Ужо зграз мабілізуем частку калгасаў па асушку лугоў («Чырвоная кашара»).

Узяць у гэтым годзе два ўкосы—такую задачу паставілі мы перад калгасамі. Зараз у разгары рамонт сенакасілак, кляпаюцца косы, ствараюцца звенні касцоў.

У калгасах, якія маюць далекія сенакосы, прытвюцца добрыя палаткі для начлега на лугу, арганізуецца харчаванне, культаслугоўванне, каб касец у разгар сенакоса дарэмна не траціў час на хаджэнне дамоў у калгас.

МТС мае 8 трактарных сенакасілак—6 спраўных і 2 у бліжэйшы час будуць адрамантаваны ў МТС. Нашы трактарныя сенакасілак будуць селета ўпершыню выкарыстаны на зліўных лугах буйных калгасаў.

8 мая палітадзель правёў злёт пастухоў, у якім прынялі ўдзел 82 чал. Пасля злёту пастухі энергічна ўзяліся за пасьбу жывёлы, за правільны ўлік злучак, змяншэнне выпадкаў ялавасці кароў, аказанне хуткай дапамогі жывёле пры няшчасных выпадках на полі. Зараз праводзім у калгасах работу па пераводу пастухоў на здзельную плату.

На злёце падрабязна праінструктавалі пастухоў раенны ветурач і лётчыкі.

Праполка

Калгасы сёлета павінны прапалоць 3237 га зернавых культур, 550 га тэхнічных, 162 га гароду, 160 га каранёплодаў.

На 20 мая, па далёка няпоўных даных, калгасы прапалолі 440 га азімай пшаніцы і часткова каранёплодаў.

Пачалася праполка аўса, ячменю ад сурэпіцы, якая з'явілася на палях калгасаў.

Галоўная ўвага ў праполачнай кампаніі ўдзяляецца арганізацыі працы, складаюцца невялікія званні з 3—5 чал., якім адводзяцца спецыяльныя ўчасткі, ліквідуюцца абязлічка.

Зараз праводзяцца вытворчыя нарады памочнікаў брыгадэраў і неспечных з удзелам калгасцаў-ударніц па пытаннях праполкі, работы пасеву і падрыхтоўкі да ўборачнай. На нарады запрашаюцца аднаасобнікі. Дзве такія нарады праведзены ў Запольскім і Тіхініцкім сельсаветах.

Падрыхтоўка да ўборачнай і пастаўка прадукцыі дзяржаве

Сёлета па калгасах нашай зоны будзе як ніколі складаная ўборка. У сувязі з ростам калектывізацыі ўборачная плошча ў нас вырасла ўдвая. Арганізавана 20 новых калгасаў. Калі ў мінулым годзе ўборачная плошча была 8000 га, то сёлета прыдзецца ўбраць каля 16000 га. Даспяванне пасеваў чкавенца раніш і дужнае. Таму ўжо зараз мы ўлічваем труднасіні, якія стануць перад намі ва ўборцы ўраджаю:

1) няма патрэбнай колькасці ўборачных машын—85-ці жніярак, 60 конных трабеляў, 35 сенакасілак;

2) для жніярак-самаскідак недастаткова запасных частак, асабліва ролікаў, якіх неабходна яшчэ, прыкладна, каля 1600 шт., аднак на складзе сельгаснаба іх дагэтуль няма;

3) няма крэдытаў на будаўніцтва ў калгасах наветак для маладзёбы. Прасторныя гумны мае не кожны калгас, а ў выпадку дажджу матадзёбу не спыняць-жа. Таму крэдыты на будаўніцтва наветак у калгасах трэба зараз-жа прадугледзець;

4) на рамонт 16 складаных малатарань МТС адпушчана 2330 руб. Гэта сума вельмі недастаткова. Рамонт малатарань нам абойдзецца прыкладна каля 5000 руб. Такім чынам трэба ўжо зараз прадугледзець гэта пытанне і павялічыць крэдыт;

5) у мінулым годзе калгасы не мелі ў патрэбнай колькасці вясёл і гір, што тармазіла пастаўку прадукцыі дзяржаве, натуроплату МТС. Лічым неабходным, каб склад сельгаснаба ўвёз для калгасаў нашай зоны 50 шт. дзесяцічных вясоў з камплектамі гір;

6) праціпажарная ахова ў час маладзёбы складанымі малатарням павінна быць пастаўлена асабліва добра. Большая палова нашых калгасаў не мае пажарных машын. Лічым неабходным завоз не менш 30 пажарных машын для нашых калгасаў.

У парадку падрыхтоўкі да ўборачнай кампаніі ў нас праходзіць рэйд-правэрка сельгараў, рамантуюцца жніўкі, сенакасілкі, працуюць курсы па падрыхтоўцы машынаводаў складаных малатарэнь. Дзе вучыцца 20 чал.

Пры нашым актыўным удзеле праведзена нарада работнікаў загатоўчых арганізацый па пытаннях падрыхтоўкі складаў, апарата, караў, якія абслугоўваюць эдатчыкаў у час паставак прадукцыі дзяржаве.

У перадавых калгасах пад жніўкі вылучаны лепшыя коні, якія знаходзяцца зараз на кругласутачнай папашы, рыхтуюцца свірны рамантуюцца мяшкі і набываюцца новыя (калгас «Полымя» імя Молатава, «Ленінскае жыццё» і інш.).

У першую палову чэрвеня наміняем правесці ў калгасах вытворчыя нарады па пытаннях падрыхтаванасці да ўборкі з улікам усіх дробязей.

Пачынаем падбіраць людзей, асабліва комсамольцаў, на курсы вesaўшчыкоў, каб к часу маладзёбы добра падрыхтаваць.

Ужо зараз пачалі праводзіць работу па абагуленню азімых пасеваў тых аднаасобнікаў, якія ўступілі ў калгас, бо калі рвоечасова не абагулім азімыя пасевы, можа затармазіцца ўборка. «Будзёнавец», імя Тупачэрокага і старыя калгасы ўжо абагулілі азімыя пасевы. Пытанне ставілася на агульных сходах і кожны даў падпіску аб сваёй згодзе.

Але ў радзе калгасаў на абагуленне не пойдзем. Справа ў тым, што многія аднаасобнікі ўвосень на-пикодніцку правялі сяўбы: дрэнна апрацоўвалі глебу, не клалі тною, засявалі на гектар 4—5 пудоў зярна. Рабілася гэта часта знарок перад уступленнем у калгас. Таму заахвочваць такіх гаспадароў абагуленнем азімых не будзем.

Каб зэканоміць людзей і цягавую сілу ў калгасах, якія знаходзяцца на беразе Дняпра (Кісцёнеўскі сельсавет), арганізуем лодкі, баржы для паставак зярна, бульбы, фруктаў водным транспартам. Прымаем меры, каб дапамагчы гэтым калгасам набыць матэрыяльную лодку.

Улічваючы, што аднаасобнік займае яшчэ вялікае месца ў сельскай гаспадарцы нашага раёна (калектывізавана толькі 42 проц. сялянскіх гаспадарак), 25 мая праводзім, з мэтай далейшай калектывізацыі, канферэнцыю перадавых аднаасобнікаў па шэрагу пытанняў: сяўбы, праволкі, падрыхтоўкі да ўборачнай і паставак сельгаспрадукцыі дзяржаве. На канферэнцыі ставіцца пытанне аб узаемаадносінах аднаасобнікаў з калгасамі. Гэты вопыт думаем перанесці ў іншыя сельсаветы, што дапаможа нам у далейшай калектывізацыі і наладжванні правільных узаемаадносін калгасаў з аднаасобнікамі.

Ахова ўраджаю і барацьба са стратамі

Як толькі стаў вядомы факт, што ў калгасе «Будзёнавец» злоўжывае аднаасобнік Раніненкаў, які выкапаў 24 кпр. восеянай калгасам бульбы, што ў калгасе «Комунар» пастух Грыбоўскі Антон дэмушціў патраву азімага жыта, мы адразу-ж пачалі мабілізаваць масу калгаснікаў на ахову ўраджаю, вылучэнне палявых вартаўнікоў.

Па прыкладу мінулага года, піонеры і школьнікі ўжо ўзяліся за ахову ўраджаю, мабілізуюцца на барацьбу з патравамі і стратамі, арганізаваўшыся ў 16 груп лёгкай кавалерыі. 3-га чэрвеня адбудзецца злет лёгкай кавалерыі па пытаннях аховы ўраджаю і барацьбы са стратамі.

Перабудова партыйнай арганізацыі

Зусім зразумела, што без перабудовы партыйнай арганізацыі без авангарднай ролі камуніста ў калгасе, брыгадзе мы не дабімся б значных рэзультатаў у правядзенні сяўбы.

У гэтым годзе па-баявому працавалі ў калгасах камуністы, комсамольцы, разгортвалі партыйна-масавую работу і сацыялістычнае ў брыгадах.

Парторг Берніштэйн і брыгадзёр калгаса «Чырвоны партызан», кандыдат партыі Пашкоўскі, вынікі пры данамоўзе палітаддзела і камітэ адстаючы калгас у перадавыя. Заслуга гэтых камуністаў у тым, што яны добрыя вытворцы, уваходзяць ва ўсе дробязі калгаснага жыцця, жывучь у гусні калгасных мас, разгарнулі сацыялістычнае паміж брыгадэрамі і кожным калгаснікам, арганізавалі брыгадныя газеты, чытку газет на полі, чырвоную і чорную дошкі. Сяўба ў гэтым калгасе праведзена ўзорна, якасць высокая. Інспектар якасці т. в. Божычко правяраў работы на палях. Берніштэйн і Пашкоўскі літаральна не спалі ў час пасевнай. Такіх парторгаў у нас не такія ж т. Нессін, калгасе «Праўда», Азаронак «Чырвоныя баркі», Жылінскі калгас «Хвалы», Раскін—калгас «Ленінае жыццё», Мазо—калгас «Зарыца».

У частцы калгасаў ёсць яшчэ парторгі, якія не разумеюць сваёй ролі, як партыйнага арганізатара мас.

Напр., парторг Лайко з калгаса «Чырвоная армія»—падрыхтаваны таварыш. Але замест таго, каб разгарнуць партыйна-масавую работу, мабілізаваць свых з камуністаў, з комсамольцаў на выкананне баявых задач у калгасе, заняўся падменай новага старшынні калгаса камуніст Балочына. Начаў адмяняць яго распараджэнні, дыскрэдытаваць сярод беспартыйных калгаснікаў, не ставячы ніякіх аб'яўленняў на іх групе. Адносіны паміж Лайко і Балочыным абвастрыліся, што кампраметаваў камуніста ў вачах калгаснікаў. Работнікі палітаддзела выехалі ў гэты калгас, сабралі камуністаў, комсамольцаў, данамалі і паліліць правільныя ўзаемаадносіны і партмасавую работу ў калгасе.

Не мала выпадкаў, калі парторг, з'яўляючыся адначасова і старшынёй калгаса, не можа сумясіць адміністрацыйную работу з партмасавай, знайоці агульную мову з комсамольцамі, асабістыя справы ставіць вышэй агульна-партыйных задач.

Узяць хоць-бы партыйную арганізацыю калгаса «Сталіна», Запольскага сельсовета. Палітаддзел скалаціў тут ячэйку, і калгас ішоў перадавым ва ўсіх кампаніях. Аднак, у апошні час камуністы ў калгасе скампраметавалі сябе. Парторг Губскі і кандыдат партыі Мартынаў пачалі падсуджваць старшыню калгаса камуніста Ахрамкова, сабраўшы вакол сябе адсталыя словеснікі калгаснікаў, узяўшы пад сваю апеку падкушаныя элементы калгаса. Камуніст Губскі, загадваючы жылгаспадарчую фермай, даў ёй да жыхавата стану. Кандыдат партыі Мартынаў, будучы класавым членам, растраціў калгаснае зямлі. Сярод камуністаў разраслася эканоміка, п'янства. Падсуджванне Ахрамкова цягнулася некалькі месяцаў.

Камуніст Ахрамкоў, добра справляючыся з усімі работамі ў калгасе, дэпусціў сам рад бычынстваў, у прыватнасці трымаў у сябе больш 1000 руб. калгасных сродкаў, не прыбыткуючы іх, груба камандаваў калгаснікамі, адміністраваў.

У калгас выязджала спецыяльная камісія для расследвання справы на месцы. Пастаювае бюро райкома і палітаддзела парторг Губскі.

кандыдат партыі Мартынаў з партыі выключаны і справа аб іх праступках перадаана следчым органам для прыцягнення да судовага адказнасці.

Ахрамкоў знят з пасады старшынкі калгаса і атрымаў вымову з папярэджаннем. Прыняты меры да аздараўлення калгаса.

Наша партыйная арганізацыя ў калгасах, пасля чысткі, налічвае 15 членаў і 27 кандыдатаў партыі. У калгасах—4 лярвічыя партыйныя арганізацыі, 10 партгруп, а таксама аформлены 29 камуніста-адзіночак партаргані.

17 мая былі скліканы ўсе камуністы нашай зоны. Абгаварылі вынікі сяўбы, перабудову работы партыйных звенняў, абмеркавалі урокі партарганізацыі калгасаў «Сталіна», «Чырвоная армія», мабілізавалі камуністаў на разгортванне партмасавай работы ў брыгадах на глыбокую прапрацоўку рашэнняў XVII партз'езда, падрыхтоўку да пераможнай, прапалачнай кампаніі і пастаўкі прадукцыі дзяржаве.

У бліжэйшы час склікаем спачувваючых, каб больш наблізіць іх да партыйнай арганізацыі.

У далейшай рабоце ставім наступныя задачы:

1. Дабіцца праз цэнтральныя арганізацыі, каб для нашых калгасаў адгруканы былі ўборачныя і пажарныя машыны, вагі з прычэпамі, асабліва частка да жніўня, адпушчаны крэдыты для будаўніцтва наветак у калгасах і дадатковыя крэдыты МТС на рамонт складаных машынаў.

2. Высоўваем пытанне аб выданні спецыяльнага зборніка прыкладных норм выпрацоўкі на ўсіх тэмах сельскай гаспадаркі, бо калгасы ўчытаюцца ў такім важным пытанні, як нармаванне і ацэнка працы і сямі часта ўстанаўляюць свае нормы, часам разбазарваючы працаўніцкіх недаацэньваючы працу калгаснікаў.

3. Некалькі прыкладных вытворчых планаў складзены на ўсіх катэгорыях, але, на жаль, увесь час ляжаць у папках праўленняў калгасаў. Партсактатар ставім пытанне аб тым, каб прыкладны вытворчы план калгаса надрукаваць у выглядзе плаката. Запоўніўшы план, праўленне калгаса павінна вывесці яго на відным месцы, каб калгасныя масы маглі кантраляваць выкананне. Лічу, што нашу прапанову трэба ажыццявіць і як мага хутчэй. Насценны ілюстраваны прыкладны вытворчы план трэба выдаць для ўсіх калгасаў.

4. Будаўніцтва ў калгасах ідзе бяспланава, у раёне ніхто ім не кіруе, раённы тэхнік будзе часам без уліку перспектывы далейшай спецыялізацыі, няма прыкладных праектаў кароўнікаў, свінарнікаў, стаіняў, свірнаў і т. д. і т. д. У большасці калгасаў саматужна, па-старынцы будуць падрадчыкі, што дорага абыходзіцца.

Стаvim пытанне аб тым, каб кожная МТС мела тэхнічна будавніцкі аддзел, які займаўся-б не толькі будаўніцтвам у МТС, але і ў калгасах.

5. Па нашай прапанове раённыя арганізацыі прынялі рашэнне адкрыць дом адпачынку і культуры калгасніка. Стаvim перад ім задачу дабрадарства калгаснікам і калгасніцам за 2 тыдні—не толькі ашчынак, але і веды. Будаваць будзем сродкамі і роіламі калгасаў.

Прашу партсактара, каб Народны камсарыят аховы здароўя дапамог нам у гэтай справе. Нам патрэбен праект і план будаўніцтва. Трэба, каб да нас прыехаў на гэтым пытанні спецыяліст з Народнага аховы здароўя.

Гарэлік

Дырэктар швейнай
фабрыкі „Окцябр“

Першыя вынікі перабудовы работы ф-кі „Окцябр“

Чырвонаштандарная швейная фабрыка „Окцябр“, як і наогул уся наша маладая фабрычная швейная прамысловасць, пачала сваё існаванне пасля Окцябрскай рэвалюцыі, і толькі ва ўмовах савецкай улады, дзякуючы правільнаму правядзенню ленінскай нацпалітыкі, дасягнула свайго сучаснага развіцця. З невялічкай саматужнага тыпу майстэрні, якая ў 1920—21 г. выпускала ваеннае абмундзіраванне, дзякуючы правільнаму кіраванню камуністычнай партыі, ператворылася ў буйнае індустрыяльнае прадпрыемства з 1600 рабочых, лабудаванае на канвеернай сістэме па апошніму слову тэхнікі, з ўзорнымі садытавымі ўстаноўкамі: яслі на 200 дзяцей, сталовая, рабочы пасёлак на 56 кватэр. За гэты перыяд фабрыка выхавала здаровы пролетарскі клас як рабочых, так і адміністрацыйна-тэхнічнага персанала.

За апошнія гады фабрыка мае такія асноўныя паказчыкі ў сваёй рабоце:

Выкананне плана ў проц.	1932 г.	1933 г.	I-шы квар- тал 34 г.
На выпуску прадукцыі ў цэннасным выра- жэнні	100,5	101,0	103,0
Кольк. раб.	100,3	99,5	98,4
Прадуцц. працы на выпрац. на 1 раб. . . .	100,1	101,5	104,7

Кіруючыся пастановамі 17-й партканферэнцыі, XVII партз'езда КІП(б) і XV партз'езда КІП(б) аб палепшэнні якасці прадукцыі і задавальненні попыту шырокага спажывца рабочых і калгаснікаў фабрыка, пачынаючы з 1933 г., карэнным чынам перабудоўвае сваю работу. Перабудаваны ўсе тэхналагічныя працэсы па прынцыпу ўзбудуеных аперацыі. Раней адна аперацыя працягвалася 90—120 сек., зараз сярэдні рытм працэса складае 220—230 сек., што значна палепшае якасць. У асноўным нормы лабудаваны на падставе тэхнармавання, што садзейнічае ўкараненню тэхпланавання і аказвае станоўчы ўплыў як на выкананне плана, так і на палепшанне якасці прадукцыі. У тэхналагічны працэс уведзены цэлы рад дадатковых аперацый на палепшанню якасці. У 1934 г. фабрыка намянога павяціла

колькасць выпускаемых фасонаў: у летні сезон 1933 г. выпускалася 9 фасонаў, а ў гэтым годзе—16 фасонаў, больш прыгожых складаных.

У галіне палепшання якасці прадукцыі за апошні год фабрыка мае нядрэнныя паказчыкі і ў 1933 г. на ўсесаюзным конкурсе прадпрыемстваў швейнай прамысловасці атрымала 3-ю прэмію 17.000 руб. За першы квартал 1934 г. вытворчы брак па фабрыцы складае 0,47 проц., супроць плана 0,70 проц., а пераробак—0,22 проц., супроць плана 0,50 проц.

Фабрыка дабіваецца сваіх поспехаў пры непаарэднай дапамозе і правільным кіраўніцтве партыйнай арганізацыі, якая здолела мабілізаваць увагу усёй грамадскасці на выкананне плана і палепшанне якасці прадукцыі. У цэхах і паасобных брыгадах шырока разгорнута соцспарніцтва і ўдарніцтва, усяго па фабрыцы налічваецца 655 ударнікаў. Штодзённа ў брыгадах перад пачаткам работы праводзяцца сходы, дзе абмяркоўваюцца змена-сустрэчныя планы, падводзяцца вынікі работы мінулага дня і т. д.

Барацьба з бракаробамі вядзецца цэлым радам мерапрыемстваў грамадскага ўздзейнічання: вывешванне светлафораў над рабочым месцам бракаробу, арганізацыя таварыскых суджоў, вывешванне на чорную дошку, выключэнне з рады ў ударнікаў і т. д.

Перабудова метадаў кіраўніцтва, а таксама парт. і профработы атрымала з пастановамі XVII зезда ВКП(б) зрабіла добры ўплыў на ўсіх галінах работы. У цэхах і паасобных брыгадах умяшчаецца адзіначалле і палепшылася абслугоўванне. Зараз кожнай брыгадзе кіруе майстар, які адказвае за яе работу з пачатку да канца і за нахаванне плана па ўсіх паказчыках. Яму падпарадкаваны: нам. майстра, кантралёр і прыёмшчык. Начальніку цэха перададаны падсобныя рамонтныя рабочыя, гаспадарчыя, да паасобных цэх у прызначаныя пармроўшчыкі. У самым кіраванні фабрыкі, замест рэжымных сектараў (ТНБ, планава-вытворчага, тэхнічнага) створан планова-вытворчы аддзел, які кіруе і адказвае за ўсю планова-вытворчую дзейнасць фабрыкі.

Перабудова партыйнай работы забяспечыла ліквідацыю пасяджэнчых матуся і функцыяналку ў рабоце партарганізацыі, павысела адказнасць за даручэнні, палепшылася кантроль за іх выкананнем. Гэтым дырэктывам кіравалася партарганізацыя фабрыкі, прыступаючы да выканання рашэнняў XVII партз'езда па арганізацыйнаму пытанню. Замест ранейшых 9 цэхавых парт'ячэек і 32 партгруп па брыгадах арганізаваны 8 партгруп па цэхах і 22 па брыгадах.

Перабудавала сваю работу і профарганізацыя. Замест 10 цэхкомаў створана 5 цэхпрофарганізацый і 35 профгруп. У брыгадах стал адчувальна профгрупа, яна больш аперацыйна і самастойна вырашае кожнае пытанне. Галоўны ўпор партыйны камітэт зрабіў на тое, каб падбраць і правільна расставіць партыйную сілу ў цэхах і брыгадах, вылучыць у якасці парторпаў цэхаў і брыгад самых лепшых, аўтарытэтных камуністаў і вытворцаў.

Вось прыклады работы паасобных партгруп:

1-ы цэх, 2-я змена—парторг т. Фрыд, начальнік цэха т. Чорнаморац, прафорг т. Гардон. У гэтай змене 338 рабочых, з іх ударнікаў 180, камуністаў 34, комсамольцаў 32. Усе рабочыя займаюцца тэхвучобай. Тэхэкзамен здалі дагэтуль 50 чал., з іх на выдатна—27 чал. Вось факт з аперацыйнай работы тав. Фрыд: 14/III яна даручыла члену партыі тав. Бернштэйну праверыць у брыгадзе 8-га фз-

на факты выпуску прадукцыі дрэннай якасці. Заданне было выканана, прычым выяўлены рабочыя, якія выпускаюць дрэнную якасць. Зараз-жа склікалі сход партгрупы і абгаварылі гэты факт. Выяўленыя віноўнікі прыцягнуты да адказнасці.

Лепшай з'яўляецца партгрупа 17-га. фасона з парторгам тав. Фрыдберг, майстрам тав. Крыгель, прафоргам тав. Яўмененка. Дзякуючы канкрэтнаму аперацыйнаму кіраванству трыкутника, гэтая брыгада перавыконвае план, не дае браку і пераробак. У брыгадзе 31 чал. Усе яны прайшлі тэхвучобу, прычым соцтэхэкзамен на выдатна здалі 22 чал., а астатнія на добра і здавальняюча. Гэта брыгада атрымала першынства ў фабрычным конкурсе і заваявала ганаровае мя тав. Сталіна.

Брыгада 15 фасона з парторгам т. Гольдберг, майстрам тав. Рохкінд, прафоргам т. Ізрайлевіч, таксама дае ўзоры большае, чым план, якасць за промфінплан і якасць прадукцыі.

Гэта брыгада працуе без браку і пераробак. Увесь оклад брыгады—34 чал.—прайшлі тэхвучобу, прычым тэхэкзамен на выдатна здалі 19 чал.

У выніку перабудовы партыйнай работы і канкрэтнага аперацыйнага кіравання, першыя цэх 2-й змены дабіўся наступных вынікаў: промфінплан па выпуску прадукцыі за 4 месяцы 34 г. выканан на 102 проц., за 10 дзён мая—на 104 проц., пераробкі складаюць 0,22 проц., супроць плана 0,5 проц. і вытворчы план 0,18 проц., супроць плана 0,7 проц.

Распрацоўка на фабрыцы матар'ялаў XVII партгрупы і даклада любімага правадыра т. Сталіна выклікала новы ўзровень вытворчасці энтузіязма калектыва, узмацненне барацьбы за выкананне плана, за добрую якасць, за аўтаданне тэхнікай вытворчасці. У распрацоўцы даклада тав. Сталіна па школах і іншых гуртках удзельнічала 175 чал., з іх камуністаў 185 чал., комсамольцаў 120 чал. Акрамя таго, распрацоўка даклада тав. Сталіна праводзілася на 67 рабочых кватэрах, дзе ўдзельнічала 1005 рабочых і 723 жон рабочых. Гэты метад распрацоўкі выклікаў вялікую зацікаўленасць усіх рабочых.

Для інструктажа паасобных партгруп і парторгаў пры парткоме склікаюцца кароткія (па 30—40 мінут) інструкцыйныя нарады партарганізатараў цэхаў і брыгад. Кожнаму даецца заданне на цэлую паціцэнку. Прыкладам палепшання аперацыйнага кіравання ў выніку перабудовы партыйнай работы служаць наступныя факты: 13.V 34 г. а 9 гадзіне ўвечары саветам сталоўкі выяўлен дрэннай якасці абед з напсаваным мясам. Парторг 2-га цэха тав. Капілевіч і прадстаўнік савета зараз-жа давялі аб гэтым да ведама парткома. На з'ездзе гэта пытанне было вырашана, і з работы знят кухар. Падобны факт быў выяўлен у сталовай 23/XI—33 г., аб чым склалі акт і перадалі ў партком, але толькі праз 8 дзён былі зроблены вывады, бо раней не было маючымся складаць бюро парткома. Другі факт у снежні 33 г. скрыты быў выпадак выпуску дрэннай прадукцыі ў шоўкавай ленце. Справа, пасля разбору цэх'ячэйкай, была перададзена ў партком, і толькі праз 10 дзён вынесена пастанова Цяпер-жа такія пытанні вырашаюцца безадкладна, аперацыйна.

Калі раней увесь партактыў фабрыкі складаўся толькі з членаў бюро ячэек і парторгаў, то ў перыяд перабудовы партыйнай работы партарганізацыя фабрыкі здолела арганізаваць новы актыв з партыйных і беспартыйных рабочых са стажам ад 10—25 год, якія актыўна ўдзельнічаюць у грамадскай рабоце.

Пачынаючы з другой паловы 1933 г. і асабліва з пачатку гэтага года па фабрыцы шырока разгарнулася тэхвучоба. Зараз на фабрыцы займаецца 1.010 рабочых, з якіх у гуртках 310 чал. і масавую тэхвучобу праходзяць 700 чал. непасрэдна ля рабочага месца за лік 8-й тадзіны. Абсталёван тэхгабінет, бібліятэчка з тэхнічнай літаратурай, выходзіць насценгазета, дэманструюцца кіно-фільмы па швейных машынах. Акрамя заняткаў у гуртках, праводзяцца кансультацыі кіраўнікоў гурткоў па ўсіх пытаннях праграмы тэхмінімума. Усе занятыя тэхвучобай сур'ёзна рыхтуюцца да экзаменаў. Атрымалі зночак «ЗОТ»—стала, у сапраўдным сэнсе гэтага слова, справай гонару кожнага рабочага-ўдарніка. Соцтэхэкзамен усяго здала 181 чал., у тым ліку на выдатна—84 чал. Вынікі тэхмінімума пачалі ўжо адчуввацца ў цэхах; палепшылася якасць прадукцыі, выконваецца промфінплан, скараціліся выпадкі тэхнічнага прастою з прычыны рамонту абсталявання.

Асабліва вынікі гэтыя адчуваюцца у двух комсамольскіх брыгадах фасонаў 15 і 17, дзе ўсе рабочыя праходзілі вучобу ў гуртках тэхмінімума, як, напр., брыгада № 15 выканала план за красавік на 106,3 проц., пераробак зусім не мела, брыгада фасона № 17 за красавік выканала план на 115 проц., пераробак мела на 0,005 проц. Паасобныя работніцы, як тт. Масткова, Сельц, раней не выконвалі план, здаўшы тэхэкзамен—перавыконваюць.

На фабрыцы аднак не мала яшчэ недахопаў. Не на ўсіх участках відзецца палезная барацьба за палепшанне работы. Так напр., у пачатку мая выяўлены наступныя факты. у рабочага Канцлера (брыгада фасона № 20), які ўвесь час лічыўся ўдарнікам, ускрыта шмат пераробак і браку, ад тэхвучобы ён адмовіўся. Таварысюі суд вынес пастанову перавесці гэтага рабочага ў ніжэйшы разрад і прапанаваць яму абавязкова прайсці тэхмінімум. Таксама выяўлена работніца-бракароў Рубенчык (брыгада фасона № 21), якая на працягу 3—4 месяцаў выпускала брак і пераробкі, не зварачаючы ўвагі на інструктаж майстра; ад вучобы ў гуртках тэхмінімума адмовілася. Пастаюван таварыскага суда гэта работніца знята з работы.

Ёсць выпадкі недбайных адносін паасобных ІТР да работы. Гэта было ў маі месяцы перад чарговым адпачынкам. Дзякуючы дэмабілізацыйным настроям, некаторыя прыёмшчыкі прпусцілі прадукцыю дрэннай якасці, адзін з іх прыёмшчык Элштэйн, які наогул сістэматычна, не гледзячы на неаднакортныя ўказанні адміністрацыі, прпускаяў брак, быў знят з работы. Другі прыёмшчык, т. Левенчык, знят з работы і пераведзен на аперацыю ў працэсе. Ёсць яшчэ работнікі, якія атрымалі іншыя спягнанні.

Недахопы у рабоце партыйнай арганізацыі фабрыкі гэта слабы кантроль выканання пастаноў парткома, недастатковая ўвага партмабаван работце. Некаторыя партарганізатары яшчэ не ўсе пытанні навучыліся самастойна вырашаць і зварачаюцца за санкцыяй у партком. Слаба кіраваў партком нізавым фабрычным друкам.

Дзякуючы правільнаму кіраўніцтву партарганізацыі, фабрыка дабілася значных дасягненняў у сваёй рабоце, але ёсць яшчэ рад недахопаў, якія трэба выправіць у бліжэйшы час. Фабрыка не навучылася культурна працаваць, не займалася вывучэннем запатрабаванняў спажываўца. Не ліквідаваны такія недахопы, як выпуск вырабаў з тканін неадпавядаючых колераў і сартоў, з неадпаведнай фармітурай. Колькасць выпускаемых фасонаў хоць і ўзрастае ў параўнанні з мінулым годам, але ўсё-ж іх трэба яшчэ больш павялічыць. Даво

часта прад'яўляюцца Саюзшвейзбытам акты на штраф за нядобра-якасную прадукцыю.

Пачынаючы з чэрвеня, фабрыка пераходзіць на пашыўку умовага асартымента і павялічвае колькасць рабочых на 100 чал. У зімнім сезоне фабрыка будзе выпускаць 10 фасонаў зімовых паліто, гадзі як летась выпускалася 6. Увагу ўсяго рабочага калектыва трэба будзе мабілізаваць на тое, каб па-большэвіцку асвоіць новыя тэхналагічныя працэсы, прыпасобіць да іх новых рабочых.

Ушчэ з большай напружанасцю весці барацьбу за добрую якасць, за выкананне плана па ўсіх паказчыках, за ўшчыльненне рабочага дня, за культурную работу, за чыстату рабочага месца, палепшыць культбытавое абслугоўванне рабочых, вывучыць і задаволіць узросшыя запатрабаванні спажывца—воць задачы, якія на бліжэйшы перыяд стаяць перад фабрыкай і якія фабрыка безумоўна выканае, кіруючыся дырэктывамі XVII партз'езда, пад непасрэдным кіраваннем нашай слаўнай жомуністычнай партыі

Ленін у барацьбе за пролетарскі інтэрнацыяналізм¹⁾

З самага пачатку афармлення большэвізма і выпрацоўкі праграмы рэвалюцыі Ленін ні на мінуту не сыхаваў над уласнай неабходнасцю для пролетарыята самай паслядоўнай і рашучай барацьбы з усякім нацыяналізмам і нацыянальным прытчэканнем, як найвялікшым тармазам інтэрнацыянальнага адзінства рабочых нацыянальнасцей царскай Расіі. Гэта задачка Ленінам ставілася і вырашалася ў прамой сувязі з вырашэннем нацыянальна-налічальных, тэарэтычных і практычных і арганізацыйных пытанняў большэвізма. Ленін з'яўляўся барацьбой за карэнныя прынцыпы большэвізма з'яўляўся разам з гэтым барацьбой за пролетарскі інтэрнацыяналізм.

У барацьбе з «экшанізмам» у рабочым руху Ленін разам з агульнай абаронай марксізма ад рэвізіяністаў і апартуністаў адстоіваў і пачынаў пролетарскага інтэрнацыяналізма. Гэта азначала, бо гэта, рэвалюцыйная барацьба за самастойным налічальным індэпендэнтным пролетарыятам уласнае класовае барацьбу на вышэйшым ступені, надца гэтай барацьбе усеражніскі рэвалюцыйны характар. У гэтай сувязі Ленін ністомна змагаўся як супроць спроб патапіць рабочы рух у вузкацехавых, крохаборніцкіх інтарэсах рабочага класа, так і супроць мясцовай вузка-нацыянальнай абмежаванасці і раздробленасці рэвалюцыйнай барацьбы.

Ленінская барацьба за стварэнне адзінай манасійнай партыі зававаў большэвіцкай партыі, як арганізатара і кіруючага цэнтральнай барацьбы пролетарыята, адначасова з'яўлялася барацьбой і за інтарэсы пролетарскага інтэрнацыяналізма. Толькі стварэнне такой партыі, партыі новага тыпу, з'яўлялася першай праднастаўкай манасійнасці, арганізаваўнасці і класовай згуртаваўнасці пролетарыята розных нацыянальнасцей. У гэтай сувязі Ленін да канца раскрываў нацыяналізм і сепаратызм Бунда, які пражываў федэратыўныя пачаткі ўнутрыпартыйных узасмаадносін і выстаўляў сябе ў якасці «адзінага працэнтаўніка яўрэйскага пролетарыята». Ленін выкрыў бундаўскую ідэю «самастойнай палітычнай партыі» яўрэйскага пролетарыята, як ідэю, якая зацямае класавую свядомасць яўрэйскіх рабочых, якая азначае раскол, раз'яднанне пролетарскага руху і прымрэнне з царызмам.

¹⁾ Канец артыкула. Пачатак у № 9 . 5 :

«Проклятая гісторыя самадзяржаўя.—пісаў Ленін у 1903 г.— пакнула нам у спадчыну грамадную адчужанасць рабочых класаў розных народнасцей, прыгнятаемых гэтым самадзяржаўем. Такая адчужанасць ёсць найвялікшае зло, найвялікшая памеха ў барацьбе з самадзяржаўем, і мы не павінны ўзаконьваць гэтага зла, асвятляць гэтай агіднасці ніякімі «прыгнцыпамі» партыйнай асобнасці ці партыйнай «федэрацыі» (Ленін, т. V, стар. 343—344).

Інтэрэсы пролетарскага інтэрнацыяналізма Ленін абараняў і тады, калі ў барацьбе з меншавізмам даводзіў рэволюцыйную ролю пролетарыята, як гегемона, і галоўнай рухаючай сілы дэмакратычнай рэволюцыі. У гэтай сувязі Ленін абгрунтаваў зацікаўленасць пролетарыята ў ажыццяўленні буржуазных свабод, палітычных дэмакратый, у тым ліку і права нацый на самавызначэнне, як больш свабоднай, яснай і адкрытай арэны класавай барацьбы з буржуазіяй. Ленін паказаў неабходнасць скарыстання ў барацьбе з перызмам нацыянальных саюзнікаў і падрыхтоўкі ўмоў для пролетарскай рэволюцыі.

Пролетарская лінія ў нацыянальным пытанні Леніным таксама ставілася ў цесную сувязь з агульнай абаронай рэволюцыйнай ролі сялянства. З гэтага боку нацыянальнае пытанне разглядалася ім, як пытанне на сваёй сутнасці сялянства, а нацыянальна-вызваленчы рух звязваўся з аграрнай рэволюцыяй і вызваленнем ад феадальных пут

Нарэшце, у інтарэсах забяспечання інтэрнацыянальнага адзінства прынцыпаў дэмакратычнага пролетарыята Ленін выражаў прарадную ініцыятыву пролетарыята ў нацыянальным пытанні, развітую ім у цеснай сувязі з тэорыяй перарастання буржуазна-дэмакратычнай рэволюцыі ў рэволюцыю пролетарскую.

Пры вырашэнні карэнных пытанняў пролетарскай стратэгіі, палітыкі і тактыкі Ленін заўсёды меў на увазе, што ва ўмовах самага рэакцыйнага векавога прыгнечання нацыянальнасцей царскай імперыі «асабліва цяжка і асабліва важна тут задача вліцця класавай барацьбы рабочых прыгнечаных і рабочых прыгнечаных нацый».

Адзінай партыяй, якая ўсур'ёз абвясціла рэволюцыйны лозунг права нацый на самавызначэнне, на самастойнае палітычнае існаванне, была ленинская партыя. Толькі партыя большэвікоў абвясціла непрымальную барацьбу супроць нацыянальнага прыгнечання, прывілеяў і заняволення—супроць усякага нацыяналізма і перш за ўсё вялікарускага, як найбольш грознага, крывавага ката рэволюцыі. І не голькі абвясціла, я указала канкрэтныя шляхі рэволюцыйнага вырашэння нацыянальнага пытання, а, іменна—у сувязі і на базе рэволюцыі, на глебе барацьбы за карэжныя класавыя інтарэсы мас, за ўладу рабочых і сялян, за аграрную рэволюцыю, за дэмакратычную рэспубліку. І толькі на гэтым шляху мысліма было згуртаванне класавых сіл і рэволюцыйная расправа з нацыянальным прыгнечаннем.

У плане перарастання буржуазна-дэмакратычнай рэволюцыі ў пролетарскую Ленін разгарнуў большэвіцкую тактыку скарыстання рэволюцыйных нацыянальна-вызваленчых рухаў, як саюзнікаў пролетарскай барацьбы, і канкрэтна гістарычнай пастаноўкі пытання аб адносінах пролетарыята да «нацыянальнага» буржуазна-дэмакратычнага этапу рэволюцыі. У агульным сэнсе ленинская пазіцыя ў гэтай сувязі была выражана ў наступных словах: «Марксіст прызнае гістарычную законнасць нацыянальных рухаў. Але, каб гэта

прызнанне не ператварылася ў аналогію нацыяналізма, трэба, калі яно абмяжоўвалася найстражэй толькі тым, што ёсць прагрэсу-нага ў гэтых рэчах, каб гэта прызнанне не вяло да зацімнення про-летарскай свядомасці буржуазнай ідэялогіяй. Ушчырджэніцкі II з'езд партыі Ленін падкрэсліў, што

«безумоўнае прызнанне барацьбы за свабоду самавызначэння зусім не абязвае нас на драматызацыю ўсякае патрабавання на-цыянальнага самавызначэння. Соцыял-дэмакратыя, як партыя протэктарыята, ставіць сваю становчую і галоўную задачу ў сапраўднае прызначэнне самавызначэнню не народаў і нацый, а пролетарыята ў кожнай нацыянальнасці. Мы павінны заўсёды і безумоўна імк-нуцца ў самаму цеснаму злучэнню пролетарыята ўсіх нацыяналь-насцей і толькі ў асобных, выключных выпадках мы можам выстаўляць і актыўна падтрымліваць патрабаванні, якія хіляцца ў тварэнню новай класавай дзяржавы ці ў замене поўнага палі-тычнага адзіноцтва дзяржавы больш слабым федэратыўным адзі-нствам і т. д. (Ленін, т. V, стар. 337).

На ўмовах нечуванага нацыянальнага прыгнечання царскай Расіі рэвалюцыйная барацьба за дэмакратычныя прынцыпы павяла нацыю на самавызначэнне з'яўлялася абсалютна неабходным этапам і прад-пасылкай барацьбы за сацыялістычны прынцып «самавызначэння пролетарыята». У барацьбе з царызмам пролетарыят мог мець і меў сваіх саюзнікаў, вырастаючых на глебе паліцэйскага, памешчыцка-прыгонніцкага, акалічанага катання палітычна і інтэлектуальнага (справа пролетарыята была ўмелай і ўдзячнай народную барацьбу супроць паясоўных ляхаў гадзін царызма і імперыялізма ў агульны паток рэвалюцыйнай барацьбы супроць імперыялізма ў цэлым.

«У кожным буржуазным нацыяналізме прыгнечанай нацыі, пісаў Ленін,—ёсць агульна-дэмакратычны змест супроць прыг-нечання і гэты якраз змест мы, безумоўна, падтрымліваем, строга выдзяляючы імкненне ў сваёй нацыянальнай выключнасці, зма-гаемся з імкненнямі польскага буржуа даць яўрэя і т. д. і т. д.»

Гэта тым больш шматлікая задача ва ўмовах ўсё ўзмацняючага ідэйна-палітычнага блока імперыялістычнай буржуазіі з царызмам, Струве і Мілюковых з Пурышкевічамі. У гэтых умовах усякі, хто замахнуўся на царызм, тым самым дэманстраваў па імперыялізму. Адначасова Ленін указваў, што «нацыянальная» буржуазія, калі і прымае удзел у нацыянальна-вызваленчай барацьбе, то заўсёды са сваімі класавымі інтарэсамі і на пэўным этапе здраджвае інтарэсам нацыянальна-вызваленчай барацьбы і пераходзіць у лагер рэакцыі і контррэвалюцыі.

Жывою ілюстрацыяй і яркім пацверджаннем ленінізма ў гэтых адносінах з'яўляецца пракцікуюшаяся хваля нацыяналізму і рэформізму ў ка-ланіяльных і поўкаланіяльных краінах. Перад тварам раз'ортваючыся рэвалюцыйнай нацыянальна-вызваленчай барацьбы народных мас, у значальнае пролетарыят, гандызм у Індыі, гомінтан у Кітаі, вафд у Егіпце, Кут-эль-аватан у Сірыі, арабскі выканком у Палестыне, гарызм у негрыянцкіх краінах перайшлі ў лагер імперыялістычных драпежжыў, сталі смяротнымі ворагамі нацыянальна-каланіяльных рэвалюцый.

Карэнная прынцыпова-непрымымая процілегласць існавала паміж ленінскай лініяй барацьбы за дэмакратычнае ператварэнне цар-

скай Расіі і лініяй буржуазных і дробна-буржуазных партый. Ленінская лінія была прадэктавана інтарэсам, рэвалюцыйнай барацьбы з капіталізмам за пролетарскую рэвалюцыю, за заваяванне дыктатуры пролетарыята. Буржуазныя і дробна-буржуазныя партыі, кадэты, эсэры, Бунд, Беларуска-соцыялістычная грамада, Польская партыя соцыялістычная і інш. выступалі ярымі ворагамі пролетарскай дыктатуры ў інтарэсах палепшанага і падноўленага капіталізма. Ленін стаў за раннюю і чыстую рэштак феадалізма самадзяржаўя. Дробна-буржуазныя партыі перад перспектывай развіцця рэвалюцыйнай ініцыятывы мас зусім не ставілі, і па сваёй класавай прыродзе і не маглі ставіць, пытанне аб рэвалюцыйным зруйнаванні сярэдневяковых рэштак і крывавай расправы з царызмам і яго паліцэйскім прыгнечаннем. Іх лінія гэта—лінія кампрамісаў, прымірэнняў з царызмам, іх спецыфікум, як дробна-буржуазных дэмакратаў—у асобых формах абману мас буржуазна-дэмакратычнымі і нацыяналістычнымі фразам.

Аднаведна гэтаму два прынцыпы процістаялі ў нацыянальным пытанні: рэвалюцыйны прынцып пролетарскага інтэрнацыяналізма рэакцыйны прынцып буржуазнага нацыяналізма, «якія адпавядалі двум класавым лагерам усяго капіталістычнага грамадства і выяўлялі ізве палітыкі, больш таго, два светапогляды ў нацыянальным пытанні» (Ленін). Ім адпавядалі два непрымірныя варожыя лозунгі ў нацыянальным пытанні: лозунг пролетарыята—права нацыі на самавызначэнне і буржуазна-нацыяналістычны лозунг «культурна-нацыянальнай аўтаноміі».

У шматлікіх працах Леніна—Сталіна, прасвечаных нацыянальна-каланіяльнаму пытанню, надзвычай шырока і ўсебакова разгорнута тэарэтычная распрацоўка праграмных палажэнняў ленінізма ў нацыянальна-каланіяльным пытанні і большэвіцкай тактыкі камуністычных партый у нацыянальна-каланіяльных рэвалюцыях. Асновай, жывой душою ленінска-сталінскага аналіза нацыянальна-каланіяльнай праблемы з'яўляецца класавая пролетарская пастаўка пытання і на гэтай аснове барацьба супроць усякага нацыяналізма і нацыяналіст-апартунізма. Ленінская нацыянальная палітыка вырасла і загартавалася ў барацьбе з заядлымі ворагамі пролетарскага інтэрнацыяналізма: з трубым закаранелым, чорнасоценным вялікарускім шавінізмам і ўхілам да яго, а таксама з утончанымі праявамі буржуазнага нацыяналізма рознага толку і масцей.

Ужо ў перыяд падрыхтоўкі праграмы РСДРП (1901—1903 т.) Ленін абгрунтаваў неабходнасць у праграме партыі пункту, які абвясціў бы права прыгнечаных народаў на аддзяленне. Ленін пратэставаў, што надыходзячая эпоха буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ва Усходняй Еўропе і Азіі немінуца ажывіць і ўзмоцніць нацыянальна-вызваленчыя рухі вякамі прыгнечаных нацыянальнасцей.

Яшчэ перад другім з'ездам партыі Ленін указваў, што праграма па нацыянальнаму пытанню павінна патрабаваць,

«каб сапраўды соцыялістычная партыя не разбэшчвала пролетарскую свядомасць, не зацямняла класавай барацьбы, не абальпчала рабочы клас буржуазна-дэмакратычнымі фразамі, не парушала адзінства сучаснай палітычнай барацьбы пролетарыята. Іменна ў гэтай умове, пад якой толькі мы і прызнаем самавызначэнне, заключаецца ўся сутнасць» (Ленін, т. V, стар. 342).

Ва ўмовах нарастаючага нацыянальнага руху пункт праграмы аб самавызначэнні з'яўляўся «абсалютна неабходным». Без разняволення

прыгнечаных нацый нямысліма было злучэнне пролетарскіх і пач-
пролетарскіх сіл раз'яднаных і прыгнечаных царызмам нацыяналь-
насцей. У гэты перыяд Ленін разам з агульнай абаронай марксізма і
тэорыі і практыцы рабочага руху ў Расіі правёў хворую барацьбу з
нацыяналізмам і сепаратызмам Бунда, а таксама з ППС і іншымі
дробна-буржуазнымі нацыяналістычнымі партыямі. Пазней, пры кан-
чатковым зацверджанні праграмы на другім з'ездзе партыі, вядома
ленінская барацьба супроць спроб адкінуць лозунг права нацый на
самавызначэнне з боку польскіх соцыял-дэмакратаў, якім пагра-
жала небяспека «збіцца на апартунізм і нацыяналізм з другога боку
(Ленін).

Разгук нацыяналістычнай рэакцыі і «ажыўленне буржуазнага на-
цыяналізма», пасля паражэння рэвалюцыі 1905—1907 гг., з новаю
сілай высювае нацыянальнае пытанне ў расійскай с.-д. на в'я-
месца. Зноў пашыраецца ўтончаная пропаведзь буржуазнага нацыя-
налізма. Лозунг «нацыянальна-культурнай аўтаноміі» быў прыняты
экстрэм «буржуазных партый яўрэйства», Бундам і ліквідатарамі,
цэлым радам дробна-буржуазных партый іса-пародніцкага кірунку
(серп-сцягавыя іхавіцкія марксісты, рабочая партыя, беларуская грама-
дой, дашнакцыюны, грузінскія соцыялісты-федэралісты), а таксама
канфэрэнцыяй эсэраўскіх нацыяналістычных партый у 1907 г. Конфе-
рэнцыя ліквідатараў у 1912 г., як вядома, таксама прывяла, што
спрабавалі «сціскаць нацыянальна-культурнай аўтаноміі», прынятае клас-
скімі меншавікамі, «не ідзе ў разрэз з дакладным сэнсам» параграфу
9 партыйнай праграмы, прынятага на 2-м з'ездзе ў 1908 г. Рэзі Лю-
ксембург у сваёй працы «Нацыянальнае пытанне і аўтаномія» зноў
ствярдае антымарксісцкай крытыцы прынцып права нацый на сама-
вызначэнне.

У атмасферы раз'юшанай чорнасоценнай рэакцыі і ажыўлення
буржуазнага нацыяналізма і нацыянал-апартунізма розных масцей
тэдня нарада (1913 г.) ЦК РСДРП з партыйнымі работнікамі пры-
нята рэзольцыю да пачынальнаму пытанню, дзе Ленін зноў абгрун-
таваў свае нязмёжныя прынцыпы палітыкі пролетарскага інтэрнацыяна-
лізма і адкінуў скарэняны ўдар на нацыяналістычных каа-дзіна-
буржуазных і дробна-буржуазных партый.

«Паколькі матчыя нацыянальныя мир,—гаворыцца ў рэзалю-
цыі,—у капіталістычным грамадстве, заснаваным на эксплуата-
цыі, нажыве і грызні, настолькі гэта дасягаема толькі пры
паслядоўнай, да канца дэмакратычнай пабудове дзяржавы, якая
забязпечвае поўнае раўнапраўе ўсіх нацый і моў»

Адстойванне права нацый на самавызначэнне, указваў Ленін,
да раўнацэнства як асновамі міжнароднага дэмакратычнага, «так
і ў асобных, нечужым прыгнечаным большасці насельніцтва Рас-
сіі царскай манархіі, якая прадстаўляе самы рэакцыйны і варожы
тып утварэння з сусветнымі дзяржавамі ў Еўропе і Азіі. Тут жа Лі-
твы падкрэсліваю інтарэсы пролетарскага інтэрнацыяналізма, які пач-
грабуюць злучаць рабочых усіх нацыянальнасцей Расійскай дзяр-
жавы ў адзіных пролетарскіх арганізацыях—палітычных, прафе-
сіянальных і інш.

«Толькі такое зліянне ў адзіных арганізацыях рабочых роз-
ных нацыянальнасцей дае магчымасць пролетарыяту весці пера-
можную барацьбу з міжнародным капіталам і з рэакцыяй, а

«нацыянальнай культуры» ў гэтых умовах былі гістарычна правамерны, выражалі аб'ектыўны змест гістарычнай эпохі, з'яўляліся рэвалюцыйнымі, паколькі сваім астрыем былі накіраваны супроць рэакцыі і дэспатызма.

«125 год таму назад,—пісаў Ленін у 1914 г.,—калі не было яшчэ расколу нацый на буржуазію і пролетарыят, лозунг нацыянальнай культуры мог быць адзіным і цэльным заклікам у барацьбе супроць феадалізма і клерыкалізма».

З умацаваннем буржуазіі нацыяналістычная пропаведзь аб «адзінстве нацый» і культуры з'яўляецца толькі маскіроўкай эксплаататарскай сутнасці буржуазнага панавання. Нацыянальны сцяг скарыстоўваецца, як метада расколу рабочага соцыялістычнага руху і форма канкурэнтнай барацьбы за нацыянальнае ўдушэнне слабых, малых і адсталых народаў. Перыяд спелага капіталізма на першы план ставіць «антанізм інтэрнацыяналізацыі капітала з інтэрнацыянальным рабочым рухам». «Раскол «адзінай» нацыі на эксплаататараў і эксплаатуемых стаў адбыўшымся фактам». Ядро пытання, як гэта падкрэсліваў Ленін, зараз заключаецца ў тым, што «эпоха нацыянальных войнаў паміж еўрапейскімі вялікімі дзяржавамі змянілася эпохай імперыялістычных войнаў паміж імі».

Вядома, што соцыял-імперыялісты Каўцкі, Вандэрвельдэ і інш. усяляк завульгарылі і дэформавалі гэтыя думкі адзінага імперыялістычнага характар сусветнай вайны 1914—1918 гг., расцэньваючы яе як вайну «нацыянальную», «народную» і нават «рэвалюцыйную», пад выклікам барацьбы за ішчэ ішчэ большую свабоду і незалежнасць выступілі як судзейнікі свабоды буржуазна-імперыялістычным грабніцтвам і заняволэнні, як агідныя і ліцамерныя здраднікі пролетарыята і яго інтэрнацыяналісцкай палітыкі.

Аднак, Ленін зусім быў далёк ад таго, каб размежаваць гістарычныя эпохі буржуазнага нацыяналізма адну ад другой кітайскай сцяною, або сцвярджаць адначасовы характар іх праходжання для ўсіх краін. Адным з найвялікіх метадалагічных і палітычных параксалам люксембургізму якраз і з'яўлялася неразуменне гістарычных асаблівасцей гэтых двух эпох, якое прыводзіла Р. Люксембург да адмаўлення нацыянальных войнаў у эпоху імперыялізма і сур'ёзнае неспадзяванкі нацыянальна-вызваленчай барацьбы прыгнечаных нацый і калоній.

Калі ў Заходне-еўрапейскіх краінах эпоха буржуазна-дэмакратычных рэвалюцый прадставіла сабою даўно мінулае, то ва ўсходняй Еўропе і Азіі яна асцягвалася толькі рускай рэвалюцыяй 1905 г. Даючы аналіз рускай рэвалюцыі, Ленін панярэў, што імперыялістычнай вайны ўказваў на фактары, якія характэрны для абодвух эпох. Пераход ад феадальных войнаў Расіі пераходзіць і немінуча перарастае ў барацьбу за сацыялістычныя задачы пролетарыята. На першы план усе больш і больш выходзіць антанізм пролетарыята і буржуазіі, але нявырашанай задачай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі параджала буржуазна-вызваленчыя нацыянальныя рухі, як немінучых сваіх спадарожнікаў.

Задача пролетарскай партыі заключалася ў тым, каб улічыць гэтыя асаблівасці і ўмець уліць нацыянальна-вызваленчыя рухі ў агульны паток рэвалюцыйнай барацьбы з царызмам пад гегемоніяй пролетарыята з тым, каб зрабіць найбольш адкрытай і яснай арэну

класавай барацьбы з буржуазіяй. Гэтай мэце і лозунг правянацый на самавызначэнне. Пры гэтым Ленін падкрэсліваў асаблівае значэнне яго ў праграме расійскай с.-д., улічваючы канкрэтна-гістарычныя асаблівасці нацыянальнага пытання ў царскай Расіі.

Прыгнечаныя нацыянальнасці ў Расіі, як вядома, складалі 57 проц. насельніцтва. Царызм адметны быў самай дзікай, крывавай ваенна-феадальнай сістэмай нацыянальна-каланіяльнага заняволення і грабжу так званых «інародцаў». Цэлы рад «інародцаў» меў сваіх народзінаў у суседніх больш дэмакратычных дзяржавах, дзе яны карысталіся большай нацыянальнай незалежнасцю (фіны, шведы, палякі, украінцы, румыны і інш.). Нарэшце, у суседніх азіяцкіх краінах пачалася паласа буржуазных рэволюцый і нацыянальных рухаў, якія не маглі не захапіць сваяцкія народнасці ў межах Расіі.

У гэтых умовах в асабліваю сілай супроць памешчыцкага буржуазна-нацыяналізма павінен быў прагучэць голас расійскай соцыял-дэмакратыі. «Не можа быць свабодным народ, які прыгнятае іншыя народы»—такі быў лозунг марксавай тактыкі ў нацыянальным пытанні. «Прыгнечанне «інародцаў»—палка а двух канцах. Адным яна б'е «інародца», а другім рускі народ»—такаво ленинскае канкрэтнае прымяненне марксовых узораў барацьбы к расійскай рэчаіснасці таго часу. Адсюль нязломная барацьба Леніна (большэвікоў) з чорнасоценным велікадзяржаўніцтвам ва ўсіх яго формах, з нацыянал-рэакцыянерамі тыпу Пурышкевічаў, з нацыянал-лібераламі тыпу Струве і Мілюковых, з нацыянал-дэмакратамі тыпу Пешэхонавых.

Леніным і Сталіным таксама выкрыта буржуазна-нацыяналістычная канцэпцыя нацыянальнага пытання аўстра-марксістаў (Отто Баўэр, Рэпер), як тэарэтычная аснова нацыянальнай палітыкі нацыяналістычных партый з іх славамі праграмай «нацыянальна-культурнай аўтаноміі». Ленінізм выкрыў нацыянальную праграму Бунда, БСГ і інш. нацыяналістычных партый, як праграму заядлага рэакцыйнага буржуазна-нацыяналізма, разлічаную на прымірэнне з чорнасоценнай велікадзяржаўнай палітыкай царызма, на раз'яднанне, раздрабленне сіл пролетарыята, падрыў інтэрнацыянальнага адзінства яго класавай барацьбы і падпарадкаванне рабочых нацыяналісцкай палітыцы буржуазіі. Большэвікі ўскрылі іх ідэйна-палітычнае і класовае сваяцтва з заўзятымі велікадзяржаўнікамі, іх капітуляцыю перад чорнасоценным сцягам «адэінай і недзялімай Расіі».

У час імперыялістычнай вайны Л. Троцкі, жагнучы сцягам інтэрнацыяналізма, прабаваў «прымірыць» рэакцыйную праграму бунда і іквідатараў з рэволюцыйным інтэрнацыяналізмам. У Троцкай гэта з'яўлялася неад'емнаю часткай агульнай цэнтрыскай яго лініі: пад сцягам пазакфракцыйнасці «аб'яднаць» і «прымірыць» рэволюцыйных марксістаў з апартуністамі, соцыял-шавіністамі шляхам камітуляцыі першых перад другімі.

Са старонак «Нашага слова» Троцкі выступаў супроць ленинскага лозунга «ператварэнне вайны імперыялістычнай у вайну грамадзянскую», лозунга паражэння і неабходнасці арганізацыйнага разрыву з соцыял-шавінізмам, выстаўляючы лозунг «злучаных штатаў Еўропы», які сваім астрыём накіроўваўся супроць ленинскай ідэі перамогі соцыялізма ў адной краіне. Троцкі, як вядома, адносіў да інтэрнацыяналістаў такія арганізацыі, як Бунд і меншавіцкі АК. Ужо ў той час было выяўлена «сваяцтва душ» трацкістаў з бундаўцамі і інш. нацыяналістамі, у тым ліку і БСГ, якая таксама стаяла на пазіцыі «культурна-нацыянальнай аўтаноміі».

І не дівля, што на ўмовах пролетарскай дыктатуры, асабліва на сучасным этапе, трацкісты ўдаюцца з буржуазнымі нацыяналістамі: украінскімі, беларускімі, з бундаўцамі і палсаўзержаўнікамі на агульнянай платформе, ядрыву Украіны, Беларусі і інш. рэспублік ад Савецкага саюза для аслаблення пазіцыі СССР і умацавання пазіцыі капіталізму. Ленінзм выкрыў ліцамер'е і фальш трацкізма, які на словах гарою стаяў за інтэрнацыяналізм, а на справе з'яўляўся правадніком «соцыял-імперыялісцкай палітыкі».

У сваім адказным лісце ў рэдакцыю «Наша слова», кіруемае Л. Троцкім, Леані раніў адмежаванне ад меншавіцкага АК і Б. і, заявіўшы: «Мы маем падставу апасацца, што яны стаяць за «афрыцыянінскімі соцыял-патрыятызмам». Указаўшы на ілжывыя ліцамерныя фразы Троцкага аб тым, што «вытрыманаая інтэрнацыяналісцкая палітыка і т. д., якая азначае с.д. інтэрнацыяналістаў розных фракцый, створыць трывалую базу для сумесных рэволюцыйных дзеянняў». І гэты дэмакратычны і адважны рэпубліканец Троцкага пісаў: «Навошта-ж «Наша слова» абмяняе сябе і іншых, запэўніваючы, што ёсць база для адзінства дзеянняў».

Звоім невыпадкова трацкізм сваё здрадніцтва і кантуляніцтва за вярнуў канчатковым страхам у лагер контррэвалюцыйна-буржуазна-сталаў адным з іх у пастаноўцы контррэвалюцыйна-буржуазна-інтэрвентаў супроць Савецкага саюза.

Ленін паказаў тэарэтычную безпругкасць і палітычную шкоднасць дэмакратычна-патрыятычна-нацыяналісцкай палітыкі палітычных і сацыяльных дэмакратаў на чале з Розай Люксембург.

Роза Люксембург не зразумела, што з пункту погляду агульных крытэрыяў прынцыпаў марксізму і з пункту погляду канкрэтных тэарэтычных умоў класавы барацьбы пролетарыята ў эпох імперыялізма, дзейства ўмовах расійскай рэалісцыі праграмае патрабаванне аб праве нацыі на самавызначэнне, прычым на 2-м і 3-м гэтых пунктах з'яўлялася «абсалютна неабходным». Яна схільна была разглядаць яго як агульна-буржуазна-дэмакратычнае і не як кроў і адрыв за пролетарскі інтэрнацыяналізм.

Роза Люксембург забывала аб мностве зняволеных вялікадзяржаўнымі нацыямі народаў, адмаўляючы права нацыі на самавызначэнне. Як вядома, Ленін крытыкаваў нескіх сацыял-дэмакратаў не за тое, што яны былі «супраць аддзялення Польшчы». Ленін бачыў іх памылку ў тым, што яны «спрабуюць надобна Розе Люксембург адмаўляць неабходнасць прызнання права на самавызначэнне ў праграме расійскіх марксістаў». Пункт палітыкі «крайскае аддзялення» яны пераігралі «за межамі ўсіх народаў і нацыяў Расіі, якіх русаў у тым ліку».

У выніку спрашчона-механістычнага падыходу, Роза Люксембург—гэты нястомны змагаў за пролетарскую рэволюцыю супроць імперыялізма і «соцыял-шавінізма»—аказалася ў палоне найбольш небяспечнага ў той час вяшчальна-нацыяналізма, які прадстаўляў сабой «галоўны тормаз дэмакратычнага і пролетарскага барацьбы». На сараке мы маем з боку Р. Люксембург і тымчасовае напарадкаванне і аднаўленне патрабавання дэмакратыі агульна-дэмакратычным і сацыялістычным інтэрнацыянальным задачам пролетарыята.

Ленін указаў, што «баючыся нацыяналізма буржуазіі прыгнечаных нацыяў, Роза Люксембург аказалася на справе граючай на руку чорнасоцызму і нацыяналізму веікарусаў». На аднаўленні справы Роза

не зразумела сапраўдных задач пролетарыята ў нацыянальна-каланіяльным пытанні. Памылковая пазіцыя Розы Люксембург у гэтым нацыянальнай палітыцы цесна прымыкае да яе поўменшавіцкай тэорыі імперыялізма.

Крытыкуючы Люксембург, Ленін паказваў, што каланіяльныя народы—таксама нацыі і што «вызваленне калоній і ёсць не што іншае, як самавызначэнне нацый». Справа сацыялістаў—да канца адстоіваць дэмакратычныя патрабаванні ў іх самых паслядоўных формах, рашуча выступаць супроць самай свяшчэннай прывілеі вялікадзяржаўнага нацыяналізма—прывілеі мець сваю дзяржаву, супроць анексіі, прадстаўляючых сабою «парушэнне самавызначэння нацый». Гэту сутнасць справы і выражае лозунг права нацыі на самавызначэнне.

Адным з найвялікшых парокаў Р. Люксембург з'яўлялася няўменне правесці розніцу паміж пытаннем аб палітычнай незалежнасці нацый пры буржуазным грамадстве і пытаннем аб эканамічнай самастойнасці. Сваёй пастаноўкай пытання аб немагчымасці ажыццяўлення права нацый на самавызначэнне пры капіталізме, заявамі аб тым, што лозунг сацыялістычнай рэвалюцыі «не павінен быць нічым прыкрыты», Роза Люксембург закланіла сабе шлях для зразумення рэвалюцыйнага сэнсу ленинскай барацьбы за прыцып самавызначэння.

Ленін ўказваў, што для сацыяліста недапушчальна змешваць права нацый на аддзяленне з мэтазгоднасцю аддзялення. Гэту апошнюю трэба разглядаць канкрэтна, гістарычна, падпарадкоўваючы яе сацыялістычным задачам пролетарыята. Марксісты заўсёды стаяць за аб'яднанне працоўных мас супроць раздробленасці, але яны не меншымі праціўнікі таго, каб «дубінкай заганыць у рай».

Не зразумеўшы рэвалюцыйнага значэння прыцыпу самавызначэння, Р. Люксембург не зразумела і ленинскай тактыкі барацьбы на гэтых фронтах і правах свабоды нацыянальнай палітыкі. Каб заахвочваць інтэрнацыянальную салідарнасць пролетарыята пануючых і прыгнечаных нацый, Ленін, як вядома, высюўваў наступную тактыку:

«Ці можа гэта выхаванне... быць канкрэтна аднолькавае ў нацыях вялікіх і прыгнятаючых і ў нацыях маленькіх і прыгнечаных? У нацыях анектыруючых і нацыях анектыруемых?»

«Відавочна, не. Шлях да адной мэты: да поўнага фаўнаправа, цяснейшага збліжэння і далейшага «зліяння ўсіх нацый ідзе тут, відавочна, рознымі канкрэтнымі дарогамі...»

«Цэнтр цяжару інтэрнацыяналісцкага выхавання рабочых у прыгнятаючых краінах немінуча павінен заключацца ў пропаведзі і адстойванні імі свабоды аддзялення прыгнечаных краін. Без гэтага няма інтэрнацыяналізма. Мы ў праве і абавязаны трэціраваць усякага сацыял-дэмакрата прыгнятаючай нацыі, які не вядзе такой прапаганды, як імперыяліста і як негядзяя. Гэта безумоўнае патрабаванне, хоць-бы выпадак аддзялення быў магчым і «ажыццям» да сацыялізма ўсяго ў 1 з 1000 выпадкаў».

«Каб быць сацыял-дэмакратам-інтэрнацыяналістам, трэба думаць не аб сваёй толькі нацыі, а вышэй яе ставіць інтарэсы ўсіх, іх усеагульную свабоду і раўнапраўе».

«Наадварот, сацыял-дэмакрат маленькай нацыі павінен цэнтр цяжару сваёй агітацыі класці на другім слове нашай агульнай формулы: «добраахвотнае злучэнне» нацый. Ён можа,

не парушаючы сваіх абавязкаў, як інтэрнацыяналіста, быць і за палітычную незалежнасць сваёй нацыі, і за яе ўключэнне ў суседнюю дзяржаву X, Y, Z і інш., але ва ўсіх выпадках ён павінен змагацца супроць дробна-нацыянальнай вузкасці, замкнутасці, адасобленасці, за ўлік цэлага і ўсеагульнага, за падпарадкаванне інтарэсаў прыватнага інтарэсам агульнага.

Людзі, не ўдумаўшыся ў пытанне, знаходзяць «супярэчлівым», каб «соцыял-дэмакраты прыгнятаючых нацый настойвалі на «свабодзе аддзялення», а соцыялісты прыгнечаных нацый на «свабодзе злучэння». Але невялікае размышленне паказвае, што іншага шляху к інтэрнацыяналізму і зліянню нацый, іншага шляху к гэтай мэце ад данага палажэння няма і быць не можа. (Ленін, т. XIX, стар. 261—262).

Рэвалюцыйная сіла ленінскай тактыкі вытрымала суровы экзамен і праверку практыкай класавых боёў у рэвалюцыйных падзеях эпохі «войн і рэвалюцый». Яна нязменна паражала вялікадзяржаўны шавінізм і мясцовы буржуазны нацыяналізм—гэтых смяротных ворагаў пролетарскага інтэрнацыяналізма і соцыялізма.

У галіне інтэрнацыяналісцкай палітыкі пролетарыята люксембургіянства ў форме нігілізма да нацыянальнага пытання, індывідуалізму і нацыянальна-палітыкі пролетарыята, адпостроўвае інтарэсы вялікадзяржаўніцтва, аслабляе і аслабляе пролетарыята ў барацьбе з нацыяналізмам, адмаўляе рэвалюцыйнае значэнне ленінскай нацыянальнай палітыкі ў справе выхавання мас у духу пролетарскага інтэрнацыяналізма.

Ленінізм сакрушаў усякія спробы адрадзіць люксембургіянства ў нацыянальным пытанні з боку «левых» камуністаў (Бухарын, Пятакоў і інш.) у час імперыялістычнай вайны.

На-новаму паўстала нацыянальнае пытанне ў перыяд імперыялістычнай вайны, якая пашырыла рамкі нацыянальнага пытання да сусветнага маштаба. К гэтаму часу адносяцца асноўныя творы Леніна па нацыянальна-каланіяльнаму пытанню, дзе ім даецца ўжо разгорнутая распрацоўка нацыянальна-каланіяльнага пытання, як часткі агульна-соцыялістычнага руху пролетарыята. Майстэрскі прымяняючы метады рэвалюцыйнай дыялектыкі да аналізу новай гістарычнай эпохі—эпохі імперыялізма і пролетарскіх рэвалюцый,—Ленін з усёй паўнатой і глыбінёю ўскрыў асаблівасці развіцця апошняга этапу капіталізма, да канца агаліў усе яго язвы і парокі, указаў шляхі пераможанні барацьбы пролетарыята і на гэтай аснове вызначыў ролю і значэнне нацыянальнай палітыкі ў барацьбе за пролетарскую рэвалюцыю, за дыктатуру пролетарыята. На базе рэвалюцыйнай тэорыі імперыялізма і аналізу яго супярэчнасцей у перыяд усеагульнага крызіса капіталізма Ленін разгарнуў канкрэтна гістарычны аналіз нацыянальна-вызваленчых рухаў і міжнацыянальных узаемаадносін, як яны складваюцца ў эпоху «войн і рэвалюцый». У прыватнасці, ім дан аналіз складанага пераплёту нацыянальных узаемаадносін у гэты перыяд у Расіі.

Ленін паказаў, што імперыялізм нямыслім без нацыянальнага прыгнечання і прымусу аднаведна таму, як соцыялізм нямыслім без нацыянальнай свабоды, нацыянальнага права. Характэрна, што імперыялізм, як загніваючы, паміраючы капіталізм, які даводзіць свае супярэчнасці да крайніх межаў, ленінскі аналіз устанаўляе, што ў галіне нацыянальных узаемаадносін імперыялізм ёсць «самае наглае

і самае бесчалавечнае прыгнечанне «соцень мільёнаў насельніцтва абшырнейшых калоній і залежных краін» (Сталін).

Самыя жудасныя варварскія, драпежніцкія, агалцелыя формы эксплуатацыі і прыгнечання—вось што нясе з сабой імперыялізм прыгнечаным народам.

«Глыбокае ліцамер'е і ўласцівае буржуазнай цывілізацыі/варварства—указваў К. Маркс у сваіх выказваннях аб Індыі. Лютыя стайць перад нашым зрокам, калі мы гэтую шавіі з імі наглядаем не ў сябе дома, дзе яна прымае рэспектабельныя формы, а ў калоніях, дзе яна ходзіць непрыкрытай».

Яшчэ з большым ліцамер'ем і варварствам спустошвае і ўродуе развіццё калоній імперыялізм, ператвараючы іх у прыдатак метраполій, абракаючы працоўныя масы на жабрацкае пражыванне і лоўгалоднае выміранне. Шалёная пагоня за звышпрыбыткам, як асноўны матыў нацыянальна-каланіяльнай эксплуатацыі і прыгнечання, вываз капітала да крыніц сыравіны, барацьба за манопольнае ўладанне крыніцамі сыравіны, за перадазел ужо падзеленага свету ўсё гэта не толькі ўзмацняе барацьбу ў лагеры імперыялістычных класі, але таксама даводзіць да найвышэйшага пункту «супярэчнасць паміж жменькай пануючых «цывілізаваных» нацый і паміж сотнямі мільёнаў каланіяльных і залежных краін свету» (Сталін).

На II кангрэсе Комінтэрна Ленін указваў, што розніца паміж прыгнечанымі і прыгнятаючымі народамі, якая праводзілася ў тэзісах па нацыянальна-каланіяльнаму пытанню, «з'яўляецца самай важнай існаўнай ідэяй нашых тэзісаў». «Мы падкрэсліваем гэту розніцу, таварыў Ленін,—у процілегласць II Інтэрнацыяналу і буржуазнай дэмакратыі».

У сваіх працах, прысвечаных нацыянальнаму пытанню, гэта наважэнне Леніным надзвычай шырока і дэталёва развіта. У цеснай сувязі з гэтым цэнтральным тэзісам Ленін распрацоўваў палітычную праграмавую лінію пролетарыята ў нацыянальным пытанні.

У прыватнасці, у бліскучым па сваёй навуковай глыбіні і палітычнай вострасці артыкуле «Рэвалюцыйны пролетарыят і права нацый на самавызначэнне» Ленін пісаў:

«Імперыялізм ёсць прагрэсуючае прыгнечанне нацый свету жменькаю вялікіх дзяржаў, ёсць эпоха войнаў паміж імі за пашырэнне і ўмацаванне тэрыторыі над нацыямі, эпоха абману народных мас ліцамернымі соцыял-патрыятызмамі, г. зн. людзьмі, якія пад прадлогам «свабоды нацый», «права на самавызначэнне» і «абароны бацькаўшчыны» апраўдваюць і абараняюць прыгнечанне большасці нацый свету вялікімі дзяржавамі. Таму ў праграме к.-д. цэнтральным месцам павінен быць іменна той падзел нацый на прыгнятаючыя і прыгнечаныя, які складае сутнасць імперыялізма і які ілжыва абыходзіць соцыял-шавіністы і Кауцкі. Гэты падзел не істотны з пункту погляду буржуазнага пацыфізма ці мяшчанскай утопіі мірнай канкурэнцыі незалежных нацый пры капіталізме, але ён якраз істотны з пункту погляду рэвалюцыйнай барацьбы супроць імперыялізма. А з гэтага падзелу павінна выцякаць наша, паслядоўна дэмакратычнае, рэвалюцыйнае і аднаўдаючае агульнай задачы безадкладнай барацьбы за соцыялізм, азначэнне «права нацый на самавызначэнне» (Ленін, т. XVIII, стар. 324—325).

У процілегласць соцыял-шавіністам Ленін сцвярджаў, што для імперыялізма характэрна драгія абвастрэньне класавых супярэчнасцей, рост эксплаатацыі і рэакцыі па ўсіх лініях грамадскага жыцця, узмацненне нацыянальнага прыгнёта і рабунку. «Імперыялізм гэта апошні перыяд усе «капітальна» дзяржаў у прыгнатычнай пэўна радзі нацый» (Ленін).

Пры гэтым Ленін і т. Сталін падкрэслівалі супярэчныя бакі нацыянальна-каланіяльнага прыгнёчання. З аднаго боку, калонія і залежныя краіны з'яўляюцца «апошнім рэзервам і персудэскай дрыгасі імперыялізма» (Сталін). Нацыянальнае прыгнёчання выступае, як адна з крыніц «штучнай затрымкі падзення капіталізма, штучнага пагрымання апартунізма і соцыял-шавінізма пануючых над светам імперыялістычных нацый» (Ленін). Падвойнае і патройнае прыгнёчання дробных нацый выступае, як «адна з жывячых крыніц паразітызма, апартунізма і соцыял-імперыялізма «вялікіх» дзяржаўных нацый» (Ленін).

За кошт звышпрыбыткаў буржуазія вялікадзяржаўных нацый вырошчвае з рабочай бюракратыі, рабочай арыстакратыі і дробнабуржуазных спадарожнікаў верных сваіх лакеяў, невялікі пласт прычэпаваных рабочых, якія з'яўляюцца саюзнікамі сваёй нацыянальна-буржуазіі супроць мас рабочага класа, саўдзельнікамі імперыялістычнай палітыкі, не агентамі ў рабочым класе. Соцыял-шавінізм ёсць нацыяналістычны пераход ад пэўнага пачатку імперыялізмам верхавінкі рабочага класа.

Ленін з усёю сілай падкрэсліваў, як характэрнае для імперыялізма той факт, што ў сілу аб'ектыўных прычын пролетарыят гэтай эпохі «падзяліўся на два міжнародныя лагера, з якіх адзін разбэшчан крохамі, падаючымі са стала вялікадзяржаўнай буржуазіі, а другі не можа вызваліцца сам, не вызваляючы дробных нацый, не выходзячы масы ў антышавіністычным, т. зні. антыанеканісцкім, г. зні. «самавызначэнскім» духу».

Крытыкуючы ў гэтай сувязі лужсембургіянства, Ленін таксама ўказвае, што «гэтую галоўную сутнасць справы інаваруюць польскія гаварышы, якія глядзяць не з цэнтральнай у эпоху імперыялізма пазіцыі, не з пункту погляду двух лагераў міжнароднага пролетарыята».

З другога боку, нацыянальна-каланіяльнае прыгнёчання выклікае рэвалюцыйны пратэст і абурэнне прыгнёчаных і бяспраўных народных мас, узмацненне нацыянальна-вызвольнага руху супроць імперыялізма. «Гэтая акалічнасць, — па словах т. Сталіна, — важна для пролетарыята ў тых адносінах, што яна ў корані падрывае пазіцыі капітала і імперыялізма і з'яўляецца адной з крыніц рэвалюцыі ў рэзервах пролетарскай рэвалюцыі».

Нацыянальна-каланіяльнае пытанне выступае, такім чынам, як пытанне аб вызваленні прыгнёчаных нацый і калоній, аб шляхах зваржэння імперыялізма, як пытанне аб «цяжкіх рэзервах сусветнай пролетарскай рэвалюцыі і, разам з тым аб пыце сусветнага імперыялізма» (Сталін). І ленызм абгрунтоўвае істотную сістэму поглядаў на нацыянальна-каланіяльныя рэвалюцыі ў эпоху імперыялізма, базуючыся на прынцыпах Маркса-Энгельса па гэтай пытанню. Падэктаганіруючы пытанне пачынаючы з фактаў пролетарскай рэвалюцыі, пытанне аб пазіцыі пролетарыята прыгнёчанага нацыі ў нацыянальна-вызвольным руху, аб адносінах да буржуазіі прыгнёчаных нацый на паасобных этапах разгортваючайся

нацыянальна-каланіяльнай рэвалюцыі, аб адзінастве агульна-дэмакратычных і сацыялістычных задач пролетарыята ў нацыянальна-вызваленчай барацьбе, аб інтэрнацыянальным адзінастве пролетарыята папуючых і прыгнечаных нацыянальнасцей—усе гэтыя пытанні ленінізмам бліскуча вырашаны і атрымалі баявую праверку ў практыцы Каастрычнай рэвалюцыі і ў разгортванні рэвалюцыйнай нацыянальна-вызваленчай барацьбы народаў Усходу. Ленінская тэорыя, палітыка і тактыка і ў гэтай галіне перамагла і перамагла ў барацьбе з рознымі праявамі вялікадзяржаўнага і мясцовага нацыяналізма.

Далейшым абгрунтаваннем палітыкі пролетарскага інтэрнацыяналізма ў нацыянальна-каланіяльных рэвалюцыях і ўзорам практычнага правядзення яе з'яўляюцца працы т. Сталіна па гэтаму пытанню, у прыватнасці яго выказванні па кітайскаму пытанню і крытыка контррэвалюцыйнага трацкізма ў гэтай сувязі.

Ленінізм выкрыў «струхнелыя догмы» II Інтэрнацыянала і ў галіне нацыянальнага пытання. Генеральная чыстка «аўгіевых канюшань II Інтэрнацыянала» (Сталін) і ў гэтай галіне прароблена ленінізмам. Ленін і яго верны вучань—т. Сталін да канца ўскрылі «трухлявае філістэрства» і ўрачыстыя дэкларацыі лідэраў II Інтэрнацыянала, на словах прызнаваўшых прынцыпы «нацыянальнага раўнапраўя», а на справе выступаўшых за права і свабоду імперыялістычнай буржуазіі прыгнятай эксплуатаемыя працоўныя масы.

Соцыял-дэмакратычныя партыі II Інтэрнацыянала зусім былі далёкі ад таго, каб паставіць нацыянальнае пытанне на глебу рэвалюцыйнай барацьбы з імперыялізмам, звязваць нацыянальнае пытанне з пытаннем аб вызваленні калоніі.

Дзве-тры пустыя і кісла-салодкія рэзалюцыі, старанна абыходзячыся пытаннем аб вызваленні калоніі,—гэта ўсё, чым маглі пахвастацца дзеячы II Інтэрнацыянала» (Сталін). Самы прынцып права нацый на самавызначэнне тлумачыўся імі па-буржуазнаму, як права на нацыянальную аўтаномію і толькі, а не як права нацый на самастойнае дзяржаўнае існаванне, на аддзяленне. Са зброй барацьбы з анексіямі каланіяльным прыгнечаннем марксава ідэя самавызначэння ператваралася імі ў зброю абароны нацыянальна-каланіяльнага рабства і прыгнечання. Так рэфармізм іх падыход да нацыянальнага пытання, як да ізаляванага пытання аб звяржэнні імперыялізма, прыгнечання аб уладзе, цесна звязан з агульнай сацыял-рэфармісцкай, апартуністычнай, здрадніцкай лініяй II Інтэрнацыянала.

Ленін выкрыў сацыял-шавіністаў II Інтэрнацыянала, як прамых абаронцаў імперыялістычнай палітыкі, як галоўных рассаднікаў нацыяналізма ў радах рабочага класа. Ахоўваючы сацыялістычны рух сусветнага пролетарыята ад заражэння яго атрутай буржуазнага нацыяналізма, Ленін паказаў усю фальшывасць і тніласць палітычнай практыкі партыі II Інтэрнацыянала, поўную здраду сацыял-шавіністаў прынцыпам пролетарскага інтэрнацыяналізма. Ленін паказаў сувязь сацыял-шавінізму з сацыял-эгоізмам, рэфарызмам, усхрыпай калоніяльнай карэніі. «Соцыял-шавінізм і ёсць закончаны апартунізм» (Ленін). Іх палітычны змест аднолькавы, гэта—«супрацоўніцтва класаў, адрачэнне ад дыктатуры пролетарыята, адмаўленне ад рэвалюцыйных дзеянняў, пракланенне перад буржуазнай легальнасцю, недавер'е к пролетарыату, давер'е к буржуазіі» (Ленін). Сваёй пропаведдзю «прамадзянскага міру», «абароны бацькаўшчыны» і т. д. Кауцкі, Вандэрвельдэ, Гільфердынг і інш. канчаткова звязалі свой лёс з імтарэсамі імперыялістычнай буржуазіі, ператварыліся ў яе га-

поўную соцыяльную апору. І зараз яны застаюцца вернымі яе лакеямі і яшчэ з большай стараннасцю і прыслужніцтвам прасмыкаюцца перад дубінкай фашысцкай дыктатуры, дзікім разгулам рэакцыі, нацыяналістычнай траўлі і шавіністычнымі оргіямі, перад яе варварскай расправай з соцыялістычным рухам рабочых.

Найвялікшая заслуга Леніна і т. Сталіна ў таліне нацыянальна-каланіяльнага пытання ў тым і заключаецца, што яны паставілі нацыянальнае пытанне ў новых умовах і прыстасоўна да новых задач класавай барацьбы пролетарыята на рэвалюцыйную глебу барацьбы з імперыялізмам, распрацавалі нацыянальнае пытанне, як пытанне аб саюзніках і рэзервах пролетарскай рэвалюцыі, як частку пытання аб пролетарскай рэвалюцыі, аб дыктатуры пролетарыята. З усёй паўнатай і ўсебаковасцю яны абгрунтавалі марксова палажэнне аб няўхільнасці нацыянальнага прыгнечання, нацыянальнай няроўнасці і эксплуатацыі, міжнацыянальнай варожасці і сутычак пры капіталізме і знішчэння ўсіх гэтых атрыбутаў буржуазнага грамадства ў працэсе пролетарскай рэвалюцыі. Найвялікшым іскім кам марксізма стала тэарэтычна і гістарычна абгрунтаваная і практычна імперыялістычнай вайны і пролетарскай рэвалюцыі ў Расіі пацверджаная ісціна, што нацыянальнае раззямленне бяспраўных і прыгнечаных імперыялізмам нацый і калоній магчыма толькі ў сувязі і на глебе пролетарскай рэвалюцыі, так сама як і пролетарская рэвалюцыя перадавых пануючых краін нямысліма без рэвалюцыйнага саюзу з вызваленчым рухам каланіяльных і залежных краін. Толькі з заваяваннем улады саветамі і ўстапаўленнем дыктатуры пролетарыята, пролетарыят, арганізуючы соцыялістычную вытворчасць, поўнацю знішчае нацыянальнае прыгнечанне, дзяржаўную і фактычную няроўнасць нацый і забяспечвае працоўным масам поўнае раўнапраўе, нясеішняе збліжэнне і далейшае зліццё нацый. «На гэтай базе, пісаў Ленін,—у сваю чаргу раздзіраюцца практычна абсалютнае знішчэнне малейшых нацыянальных трэнняў, малейшае нацыянальнае недавер'е, створыцца паскоранае збліжэнне і зліццё нацый, якое завяршыцца адміраннем дзяржавы».

На прыкладзе Кастрычніцкай рэвалюцыі ленінская тактыка ў нацыянальна-каланіяльных рэвалюцыях атрымала сваё поўнае пацверджанне. Паслядоўнае правядзенне палітыкі пролетарскага інтэрнацыяналізма з'явілася магутным рычагом заваявання сімпатыі працоўных мас прыгнечаных царызмам народаў на бок рускага пролетарыята, магутным рычагом разарвання пролетарскай рэвалюцыі ў калоніях царскай Расіі.

«У маленькіх размерах мы ажыццявілі ў нашай краіне тое, што ў вялікіх размеры, у вялікіх народаў ажыццявіце Вы»,—указваў Ленін камуністам народаў Усходу.

Найвялікшым вынікам паслядоўнага правядзення ленінскай палітыкі пролетарскага інтэрнацыяналізма з'явілася заваявы Кастрычніка ў вырашэнні нацыянальнага пытання. Толькі партыя большэвікоў забяспечыла яго вырашэнне ў СССР.

Кастрычніцкая рэвалюцыя ў Расіі зруйнавала эксплуатацыйны лад буржуазнага панавання, неадменным атрыбутам якога з'яўлялася нацыянальнае прыгнечанне. Накладзен канец падзелу нацый на пануючыя і бяспраўныя, метраполію і калоніі, эксплуататары і эксплуатаемых. царская Расія была турмой для народаў. Царызм з'яўляўся з мым дзікім драпежнікам і крывапійцаю мноства так званых «народаў».

Лютаўская рэвалюцыя акрамя славесных дэкларацый і фальшывых фраз не ўнесла ў гэтых адносінах істотных змен. «Дэмакратычны» урад Мілюкова—Керэнскага, які заклікан быў уліць новыя сілы і бадзёрасць у тухнеючае панаванне буржуазіі, таксама як і яго панярэднік—царызм, праводзіў істэму нацыянальна-каланіяльнага прыгнечання з той-жа стараннасцю і прыслужніцтвам, з якою ён абараняў усякую прывілеі пануючых эксплуатацыйных класаў. «Старая грубая форма нацыянальнага прыгнечання змянілася новай, утончанай, але затое больш небяспечнай формай прыгнечання» (Сталін).

Нацыянальна-каланіяльнае прыгнечанне ваставалася адным з кітоў класавата панавання імперыялістычнай буржуазіі. У імя «адзінай і недзялімай» праводзілася палітыка прыдушэння нацыянальна-вызваленчых рухаў на ўскраінах царскага ўладарніцтва. У агрэсіўных інтэрэсах эксплуатацыйна-імперыялістычнага абшчэства «вайна да пераможнага канца», якая пагражала новымі захватамі тэрыторый і варварскім прыгнечаннем дробных нацыянальнасцей.

Так званыя «нацыянальныя ўрады», якія ўзначальвалі буржуазна-вызваленчы нацыяналістычны рух на ўскраінах Расіі, скарыстоўваючы нацыянальны ісцяг, як найбольш эручны для прыкрыцця сваіх мэт, імкнуліся выкарыстаць лютаўскую рэвалюцыю для ўтварэння свабодна-нацыянальнай дзяржавы і ўстапаўлення буржуазнага панавання. Ужо з самага пачатку свайго існавання беларускія, украінскія і іншыя нацыянальна-дэмакратычныя выівілі свой антынародны, контррэвалюцыйны, буржуазна-нацыяналістычны твар. Ідэалы «нацыянальнага адраджэння» «вольнай Беларусі» для беларускіх нацыяналістаў з'яўляліся толькі шыльдаю, якая прыкрывала махлерскія з іх гандляроў лёсам працоўных мас Беларусі, аддаючы іх у каланіяльную кабалу розным імперыялістычным клікам і бандам.

«Нацыянальныя ўрады» зрабіліся крыніцамі рэакцыі, прыцягальнымі цэнтрамі белавардзейскіх кадраў контррэвалюцыі, пунктам прыкладання знешніх сіл інтэрвенцыі. «Змаганне акраінных «урадаў» было і застаецца змаганнем буржуазнай контррэвалюцыі супроць сацыялізма» (Сталін).

Працоўныя масы Беларусі, Украіны, Закаўказзя і інш. прыгнечаных нацыянальнасцей на практыцы пераканаліся, што пад сцягам «адзінага нацыянальнага фронта» буржуазія імкнецца «не да вызвалення «сваго народу» ад нацыянальнага прыгнечання, а да свабоды захавання сваіх прывілеяў і капіталаў» (Сталін), і падтрымалі барацьбу пролетарыята супроць імперыялізма, як асновы ўсякай эксплуатацыі і прыгнечання.

Дабіцца сапраўднага вызвалення і забяспечыць брацкае адзінства працоўных розных нацый магла толькі партыя большэвікоў, толькі партыя, якая рашуча выступала супроць імперыялізма і яго драпежніцкай вайны і магла вывесці працоўныя масы з тако жудаснага становішча эксплуатацыі і разбурэння, а як павергла іх імперыялістычная бойня. Толькі на базе барацьбы за сацыялістычную рэвалюцыю, за дыктатуру пролетарыята наша партыя забяспечыла вырашэнне нацыянальнага пытання.

Пад сцягам барацьбы за пролетарскую рэвалюцыю, пад тэзісамі барацьбы за ўладу рабочых, за знішчэнне ўсякай эксплуатацыі і прыгнечання, у тым ліку і нацыянальна-каланіяльнага, наша партыя забяспечыла ўзаемнае давер, цясненне і збліжэнне і дружнае супрацоўніцтва рабочых і сялян нацыянальнасцей СССР на новых сацыялістычных пачатках, на пачатках пролетарскага інтэрнацыяна-

лэма, на аснове добраахвотнага аб'яднання і ўзаемнага падтрымання працоўных у іх агульнай барацьбе супроць агульных ворагаў, памешчыкаў і капіталастаў усіх нацыяў, інтэрвенцый і іх дапаможнікаў, чужым ліку і дробна-буржуазных, нацыяналістычных партый. І у гэтым-рэвалюцыйны сацыялістычны змест інтэрнацыяналісцкай палітыкі ленінізма. Ажыццяўленне права прыгнечаных нацыяў на адзятенне з'яўлася адзіна-правільным шляхам для іх сацыялістычнага аб'яднання, асновай выхавання пролетарыята ў духу інтэрнацыяналізма. Рабочыя і сяляне выкарысталі гэта права для добраахвотнага аб'яднання ў адзіную савецкую дзяржаву—СССР, якая адпавядае інтарэсам іх палітычнага, вайсковага, гаспадарчага і культурнага супрацоўніцтва.

У агні Кастрычніцкага перавароту, у гераічных сутычках з унутранай контррэвалюцыяй і са знешнімі сіламі інтэрвенцыі, у энтузіазме сацыялістычнага будаўніцтва склаўся, умацаваўся і загартаваўся саюз рускіх рабочых і сялян з працоўнымі раней прыгнечаных царызмам нацыянальнасцей.

У гэтай сумеснай дружнай барацьбе супроць эксплуатацый і інтэрвенцыі пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі працоўных нашай краіны на справе паказалі ўсяму свету прыгнечаных і эксплуатаемых мас, што

«адзіным рэжымам, здольным вырашыць нацыянальнае пытанне, гэта значыць, рэжымам, здольным стварыць умовы, забяспечваючыя мірнае будаўніцтва і бранцае супрацоўніцтва розных нацый і плямён, з'яўляецца рэжым савецкай улады, рэжым диктатуры пролетарыята» (Сталін).

Агульнымі інтарэсамі працы быў прадыхтован іх адзіны фронт супроць капітала, як асновы ўсякай няроўнасці і зняволення. І тут мы бачым, што пролетарыят, які руінуе эксплуатацыю і прыгнечанне ў самай развітай іх форме—капіталістычную эксплуатацыю, разам з тым знішчае ўсякае прыгнечанне, усякую эксплуатацыю. Тым самым пролетарыят выступае правадыром мільённых мас працоўных, якія з'яўляюцца афіярамі калацыяльнай імперыялістычнай кабалы. Толькі ідуны за пролетарыятам, пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі, яны змогуць знайсці поўную абарону сваіх інтарэсаў.

Стварэнне «нечуванага ў свеце інтэрнацыянальнага будынка, які зваліцца СССР», з'яўлення вышэйшым диктатарам Кастрычнікам рэвалюцыі, вышэйшай формай сацыялістычнага супрацоўніцтва рабочых і сялян Савецкай дзяржавы.

СССР з'яўляецца «правобразам будучага аб'яднання працоўных усіх краін» (Сталін), указвае ўсім падняволеным народам шлях іх вызвалення, выступаючы, як найвялікшая прыцягальная сіла сімпатыі народных мас каланіяльных і залежных краін, падымаючы іх на барацьбу супроць рэакцыйнага прыдушэння імперыялізмам паняволеных народаў.

Жывы прыклад таму—рост і ўмацаванне кітайскіх Соведаў, якія з поспехам адбілі 6 паходаў Чан-Кай-шы.

Шматтысячная кампартыя Кітая пад сцягам ленінізма, пад сцягам пролетарскага інтэрнацыяналізма вядзе гераічную барацьбу супроць імперыялізма і нацыянальна-каланіяльнага прыгнечання імперыялізма за Савецкую рэспубліку Кітая, за абарону СССР.

СССР—соцыялістычная бацькаўшчына сусветнага пролетарыята— узвышаецца перад усім светам прыгнечаных і эксплуатаемых мас, як «факел міжнароднага соцыялізма і як прыклад перад усімі працоўнымі масамі» (Ленін). І ў гэтым таксама сказыаецца міжнародны характар СССР, як базы сусветнай пролетарскай рэвалюцыі.

Ажыццяўленне ленінскай нацыянальнай палітыкі ў краіне Саветаў—фактар агромнага міжнароднага значэння, узор палітыкі і тактыкі для брацкіх партый Комуністычнага інтэрнацыянала, узор непрымрyman большэвіцкай барацьбы з буржуазным нацыяналізмам за пролетарскі інтэрнацыяналізм.

СССР—дзецішча міжнароднага пролетарскага руху і жывы вобраз пролетарскага інтэрнацыяналізма. У працэсе пролетарскай рэвалюцыі і соцыялістычнага будаўніцтва партыя большэвікоў заплацила ў жыцце ленінскія прынцыпы пролетарскага інтэрнацыяналізма. Інтэрнацыяналізм пролетарыята вытуса і цесны саюз і брацкае супрацоўніцтва народаў Савецкай краіны, якія, не шкадуючы сіл, дружна ўмацоўваюць бацькаўшчыну сусветнага пролетарыята, яго верныя аплот, сакрушаючы на сваім шляху ворагаў пролетарскай дыктатуры. Інтэрнацыяналізм пролетарыята праявіўся ў актыўнай і бескарыснай дапамозе з боку пролетарыята Савецкага саюза працоўным масам раней прыгнечаных нацыянальнасцей у лютчэйшым значэнні іх эканамічнай і культурнай адсталасці, як спадчыны царскага катанілінага рэжыму, і ўключэння іх у строй актыўных будаўнікоў соцыялізма. Ленінскі інтэрнацыяналізм выражаецца ў непрымрyman барацьбе са смяротным ворагам буржуазным нацыяналізмам, у якую-б тогу ён ні апрапаўся. Інтэрнацыяналізм пролетарыята сказыаецца ва ўсямернай дапамозе, маральнай і ідэйнай, пролетарыяту катанілістычных краін у іх барацьбе супроць буржуазнай сістэмы зніжэння і эксплуатацыі. Партыя з карэннем вырывае перажыткі нацыяналізма ў сядомасці людзей, перажыткі, з якімі звязаны самыя длакі, агіды, вякамі выхаваныя пачуцці нацыянальнай адасобленасці, розні, вышывасці і траўлі. Рэвалюцыйны інтэрнацыяналізм, як асудзенны элемент пролетарскай дыктатуры, уваходзіць у быт, выстапае як перадумная ўласцівасць актыўных будаўнікоў соцыялізма, як агул з элементаў комуністычнай культуры.

Выключная роля ў распрацоўцы пытанняў пролетарскага інтэрнацыяналізма і практычным правядзенні ленінскай нацыянальнай палітыкі пры дыктатуры пролетарыята належыць т. Сталіну. З поўнай яснасцю і вычарпальнай глыбінёй т. Сталін акрэсліў аб'ём і рэвалюцыйнае значэнне інтэрнацыяналісцкай палітыкі пролетарыята ў эпоху пролетарскай дыктатуры, бліскуча распрацаваўшы рад праблем, якія сюды адносяцца. Змагаючыся з чыста культурніцкім падыходам да нацыянальнай палітыкі, а таксама раздуваннем, фетышызаваннем нацыянальнага пытання, т. Сталін распрацаваў нацыянальнае пытанне прыкладна з наступных бакоў:

1) З пункту погляду ўмацавання саюзу рабочага класа і сялянства, ўстанавлення правільных узасмааносін паміж пролетарыятам былой дзяржаўнай нацыі і сялянствам былых прыгнечаных нацыянальнасцей, трактуючы з гэтага боку нацыянальнае пытанне, як пытанне па сваёй сутнасці сялянскае. У гэтым т. Сталін бачыў класавы змест нацыянальнага пытання.

2) З пункту погляду ліквідацыі фактычнай, эканамічнай і культурнай няроўнасці народаў Савецкага саюза, як спадчыны катанілі-

най палітыкі царызма, якая прадстаўляла найвялікшы тормаз у справе аб'яднання працоўных мас розных нацыянальнасцей.

3) З пункту погляду ўцягнення працоўных мас адсталых нацыянальнасцей у актыўнае соцыялістычнае будаўніцтва.

4) З пункту погляду міжнароднага значэння нацыянальнай палітыкі.

На аснове сталінскай распрацоўкі ленінскіх прынцыпаў інтэрнацыяналізма і было забяспечана яго практычнае ажыццяўленне ў СССР. Пры гэтым т. Сталіным былі выкрыты і апракнуты дваякага роду антыленінскія нацыянал-апартуністычныя лініі ў нацыянальным пытанні, ўскрыты іх класавыя і ідэйныя каранні. З аднаго боку, лінія псеўда-інтэрнацыяналістаў, якія лічылі, што перыяд пролетарскай дыктатуры і будаўніцтва соцыялізма ў СССР ёсць разам з тым перыяд адмірання нацый і нацыянальных культур, злучэння іх у адну нацыю, а ў сувязі з гэтым і ліквідацыі нацыянальных рэспублік. Пад «інтэрнацыяналісцкімі» фразамі т. Сталін ўскрыў і выклікаў іскравую сутнасць: змешчэнне аджываючых класаў раней панавалі нацыянальнасцей страчання прывілеі. З другога боку, — лінію прымірэнцаў і ўхілістаў к мясцоваму нацыяналізму, якія пад фальшыва-нацыянальным флагом кульціравалі нацыянальную замкнутасць і адасобленасць, уводзілі ў прынцып вузка-нацыянальную абмежаванасць, усяляк выступалі супроць збліжэння і адзінства працоўных нацый, будуючых соцыялізм.

Тав. Сталін даў нам ленінскія ўзоры таго, як трэба зрываць фальшывыя маскі з нацыянал-апартуністаў розных масцей, якія аднолькава варожы дыктатуры пролетарыята, пролетарскаму інтэрнацыяналізму і прадстаўляюць сабою «прыстасаванне інтэрнацыяналісцкай палітыкі пролетарыята да нацыяналісцкай палітыкі буржуазіі». «Ухіл к нацыяналізму адлюстроўвае спробы «снайс» нацыяналізму буржуазы падарваць савецкі лад і аднавіць капіталізм. Крыніца ў абодвух ухілаў, як бачыце, агульная. Гэта — адыход ад ленінскага інтэрнацыяналізма. Калі хочаце трымаць пад агнём абодва ўхілы, трэба бачыць, пера і за ўсё, па гэтай крыніцы, па тых, якія адыходзяць ад інтэрнацыяналізма: усёроўна ці то ідзе справа аб ухіле к мясцоваму нацыяналізму ці аб ухіле к вялікарускаму нацыяналізму» (Сталін). Пад рознымі маскамі ўхілістаў к нацыяналізму (мясцовых і вялікадзяржаўных) т. Сталін ўскрыў адзіны класавы змест, гэта «спробы «снайс», нацыянальнай буржуазіі падарваць савецкі лад і аднавіць капіталізм. Крыніца абодвух ухілаў, як бачыце, агульная. Гэта — адыход ад ленінскага інтэрнацыяналізма».

10-гадовы юбілей смерці найвялікшага мысліцеля, арганізатара і правадыра нашай партыі — **Леніна** — супадае з датамі найвялікшага гістарычнага значэння: з XVII партыйным з'ездам РКП(б), XV зездам КП(б)Б, 15-годдзем камуністычнай партыі большэвікоў Беларусі і з 15-годдзем стварэння Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Гэтыя даты знамянуюць сабой прандыёзныя перамогі Кастрычніка, перад якімі з жахам і адчаем уздрыгаецца буржуазны свет і палымнеюць радасцю і непакіснай верай у канчатковую перамогу сэрцы мыльцяў прыгнечаных і эксплуатаемых мас. Адны з важнейшых поспехаў нашай партыі з'яўляецца перамога ленінскай нацыянальнай палітыкі. Толькі пры дыктатуры пролетарыята аказалася магчымым, што раней адсталыя, забітыя, прыгнечаныя нацыя-

нальнасці сёння квітнеюць «свабодным жыццём, як поўнапраўныя члены вялікай сям'і народаў СССР, будуючых сацыялізм.

Ужо за гады першай пяцігодкі створаны магутныя індустрыяльныя ачаты ў нацыянальных рэспубліках, што ўшчыльную падвяло нашу краіну да задач завяршэння тэхнічнай рэканструкцыі ўсёй народнай гаспадаркі СССР. Калгасныя палі ўсё больш і гусцей ўсейваюцца трактарамі, камбайнамі і іншымі сельскагаспадарчымі машынамі, ператвараючы сельскагаспадарчую працу ў ідэальнае індустрыяльнае. Растуць і мацнеюць кадры мясцовага нацыянальнага пролетарыята, яго саюз з працоўным сялянствам, мацнее пролетарская дыктатура. Адбываецца нечуваны ўздым пролетарскай сацыялістычнай культуры ва ўсёй разнастайнасці яе нацыянальных форм. Канчаткова ліквідуецца спадчына векавога нацыянальна-каланіяльнага прыгнечання—эканамічная і культурная адсталасць раней прыгнечаных нацыянальнасцей.

Дзясятненні інтэрнацыяналісцкай палітыкі пролетарыята ясна відальна прыхатылі сацыялістычнага будаўніцтва ў Савецкай БССР. Дзякуючы пухлятаму дравідзенню ЦК КП(б) Беларусі і Гікало генеральнай лініі партыі і ленінскай нацыянальнай палітыкі, як яе неаддзяльнай часткі, пры непасрэдным і прамым кіраўніцтве ЦК КП(б) і пры дапамозе рабочых Савецкага саюза, Беларусь з рэшты прыгнечанай і павыводжанай краіны з адсталасці селянскай гаспадаркі, вельмі слабай прамысловасцю і нізкай культурай вырасла ў краіну індустрыяльна-аграрную, у краіну высокай тэхнікі і культуры, стала членам з перадавых рэспублік Савецкага саюза, моцным яе фарпостам на рубяжы з капіталістычным Захадам.

Іменна таму скрыгочуць так зубамі вораті рабочых і сялян, буржуазныя нацыяналісты рознага толку і масцей, якія бачаць крах сваіх надзей на рэстаўрацыю царства эксплуатацыі і закабалення іх ярасць супроць пролетарскай дыктатуры бязмежна. У сваёй барацьбе за захаванне прыватнай уласнасці і рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў, яны прыбягаюць да самых разнастайных форм сабатажу, шкодніцтва, разлажэння знутры, шпіянажа і правакачання. Узросшая магутнасць Савецкага саюза не дазваляе ім нічога з адкрытым забралам, і яны пераходзяць на «ціхую саю», накіроўваючы супроць рабочых і сялян свае апошнія сілы, шалючы злобу і зверскую нянавісць. Разгромленыя і выбітыя з эканамічнай каліяны буржуазна-нацыяналістычныя кулацкія рэшткі і іх агенты на Беларусі, Украіне і ў іншых нацыянальных рэспубліках прыбігаюць да самых складаных маневраў, прагнучы ператварыць Беларусь у каланіяльны прыдатак польскага і нямецкага фашызма шляхам адрыву яе ад СССР. Карыстаючыся прыгнічэннем большасці нацыянальна-радыкальных арганізацый, хаваныхся за гніда-чыбэрэныя, перараджэнцкія апартуністычныя элементы, напляваючы на сябе ірадыкальна-нацыянальныя маскі, беларускія нацыяналісты прабраліся ў паасобныя звяны савецкага апарата, асабліва ў зямельныя органы (Наркамзем, Трактарацэнтр), у культурна-асветныя установы (Наркамасветы, ДВБ, школы, ВНУ, у Акадэмію Навук) і нават у рады партыі і комсамола, адкуль яны праводзілі сваю падлую лінію на адрыў БССР ад Савецкага саюза з мэтай ператварыць Беларусь у катонную імперыялістычную клік. Кульцівіраванне буржуазнага нацыяналізму, маршуліраванне адной нацыянальнасці на другую, падрыхтоўка пролетарскага інтэрнацыяналізма—нязменныя сродкі ідэалагічнай падрыхтоўкі расчысткі шляхоў для інтэрвенцыі.

Беларускія нацыянал-дэмакраты, якія выдавалі оябе за збаўцаў беларускага народу ўжо ў перыяд падрыхтоўкі пролетарскай рэвалюцыі і асабліва ў святле Кастрычніцкіх падзей і грамадзянскай вайны, былі выкрыты партыяй перад масамі, як дробна-буржуазныя інтрыганы і гандляры сваёй бацькаўшчынай, як сапраўдныя ворагі пролетарскай дыктатуры. Свой прадажны твар заядлых ворагаў рабочых і сялян яны поўнасю выявілі ў пошуках «ратунку» ад большыкоў, паклапнушыся ўноці канзераўскаму імперыялістычнаму ўраду, просячы ўзяць Беларусь «пад сваю высокую руку», ліжучы боты украінскай контррэвалюцыі—гетману Скоропадскаму, вітаючы ката рабочых і сялян—пана Пілсудскага, як збаўцу «ад жывавані і нававання масквічоў». Разам з катамі працоўных Беларусі—Буды-Баллаховічам і Савінкавым і на прамому ўказанні нямецкіх і польскіх імперыялістаў, яны арганізоўвалі і падтрымлівалі контррэвалюцыйныя кулацкія паўстанні і выступленні супроць Совецкай улады. Будучы ізаляванай ад мас, кучка інтэрвенцыяністаў беларускіх нацыяналістаў і далей ішла па ўжо ўзятым раз напрамку, стала звычайнымі шпіёнамі і правакатарамі польскай дэфекцыі і германскага генеральнага штаба. Паражэнне беларускіх шавіністаў у Кастрычніску азначала ўдар па блоку беларускага буржуа, кулака і памешчыка, азначала перамогу пролетарскага інтэрнацыяналізма.

І ў далейшай сваёй контррэвалюцыйнай дзейнасці беларускія нацыянал-дэмакраты заставаліся ярымі абаронцамі пазіцый беларускай кулацкай і вернымі прыслужнікамі польскіх паноў. І ў далейшым, як і на ўсіх папярэдніх этапах сваёй контррэвалюцыйнай барацьбы супроць Совецкай Беларусі, заставалася нязменнай іх стаўка на інтэрвенцыю.

Сваю падрыўную работу ўнутры Совецкай Беларусі яны заўсёды разглядалі, як расчышчаючую і падрыхтоўваючую інтэрвенцыю, якой яны звязалі буржуазна-кулацкія нацыяналістычныя надзеі на адрыў Совецкай Беларусі ад СССР і ператварэнне яе ў плацдарм фашысцкай рэакцыі супроць камунізма. Для гэтых мэт яны падрыхтоўвалі класавыя сілы, на якія ўнутры БССР магла-б абаперціся інтэрвенцыя: захаванне і ўмацаванне кулацтва, рэштак гарадской, дробнай буржуазіі і рэакцыйнай часткі беларускай інтэлігенцыі.

У гэтых-жа інтарэсах і на гэтай платформе яны скалачвалі контррэвалюцыйны блок рэакцыйных антысавецкіх сіл—беларускіх нацыяналістаў, вялікадзяржаўных шавіністаў, трацкісцкіх, бундаўскіх і эсэраўскіх элементаў. Падрыхтоўка сваіх нацдэмаўскіх контррэвалюцыйных кадраў, прасоўванне і расстаноўка іх на розных участках соцыялістычнага будаўніцтва таксама з'яўляліся адным са звянаў «шырока задуманага» плана адтаржэння Беларусі ад Савецкага саюза. Пропаведзь буржуазнага нацыяналізма, раснальванне нацыянальнай нянавісці і варожасці, асабліва да ўсяго пролетарска-рускага і процістаўленне інтарэсам Беларусі Савецкага саюза ў цэлым, з'яўляліся важнейшым сродкам ідэалагічнай падрыхтоўкі адрыву БССР ад СССР. Гэта нацыяналістычная атрута насаджалася на фронце будаўніцтва беларускай пролетарскай культуры ў БССР.

КП(б)Б выкрыла і разграміла нацдэмаўскую арганізацыю (Лёска, Некрашэвіча, Краскоўскага і інш.). Члены гэтай арганізацыі (Ігнагоўскі, Прышчэпаў, Баліцкі, Жылуновіч, Алесь Адамовіч і інш.) пралезлі ў партыю як правакатары і шпіёны і на справе выконвалі соцыяльны заказ капіталістаў і памешчыкаў—ператварыць Беларусь у сваю калонію.

Атрымаўшы новае падмацаванне шпіёнаў і правакатараў ад за-
межнай контрразведкі пад выглядам праследуемых рэволюцыйных
дзеячоў, нацдэмаўскае атрап'е асабліва разгарнула інтэрвенцыйскія
планы з прыходам к уладзе фашысцкай рэакцыі ў радзе капіталі-
стычных краін і ўмацаваннем небяспечнага пераважнага нападку
на Савецкі саюз. Славуты розенбергаўскі праект барацьбы з Совец-
кім саюзам, у прыватнасці яго ацэнтывы на Савецкую Украіну і Савет-
скую Беларусь, па-новаму ажыццяўлялі надзею на інтэрвенцыю і надалі но-
выя сілы і бадзёрасць беларускім і украінскім нацыяналістам.

КП(б)Б пад кіраўніцтвам і пры дапамозе ЦК ВКП(б), няўхільна
праводзячы палітыку пролетарскага і міжнароднага і выпраў-
ляючы дапушчальны памылкі, разграміла новую контррэвалюцыйную
арганізацыю беларускіх нацыяналістаў, кіруемых так званым «Бела-
рускім нацыянальным цэнтрам», на чале якога стаялі правакатары
шпіёны, перакінутыя ў БССР замежнай контрразведкай (Рак-Міхай-
люўскі, Валашын, Капуцкі, Мятла і інш.).

У сувязі з гэтым, снежаньскі аб'яднаны пленум ЦК і ЦКК КП(б)Б
(1933 г.), па прыкладу Украінскага пленума, ператлелзеў пытанне аб
галоўнай небяспечнасці ў нацыянальным пытанні ва ўмовах Беларусі.
Пленум прыняў, што «вынікае з'яўленне рускай палітыкі з думкай
галоўнай небяспечнасці ў манітэбе ўсяго Савецкага Саюза. Усёй ВКП(б),
але гэта ні ў якой меры не супярэчыць таму, што ў даны момант у
Беларусі галоўную небяспечку прадстаўляе мясцовы беларускі нацыя-
налізм, які змыкаецца з імперыялістычнымі інтэрвентамі».

Пленум падкрэсліваў новую тактыку класавага ворага:

«Неабходна асабліва мець на ўвазе новую тактыку рускіх
вялікадзяржаўных шавіністаў і беларускіх нацыяналістаў, пад-
трымліваемых усёй контррэвалюцыяй, у тым ліку і трацкістамі,
якія на цяперашнім этапе блакуюцца паміж сабою на агульнай
платформе адрыву БССР ад СССР для аслаблення пазіцыі
СССР і ўмацавання пазіцыі капіталізма».

Гэта большэвіцкая пастанова пленума не азначае змены прын-
цыпаў пролетарскага і міжнароднага і з'яўляецца канкрэтным
дыялектычным прыстасаваннем гэтых прынцыпаў да канкрэтнай
абстаноўкі класвай барацьбы. Партыя заўсёды праводзіла і пра-
водзіць ленинскую нацыянальную палітыку ў барацьбе на два фронты.
Пры гэтым у адпаведнасці з палітычнай абстаноўкай і умовамі клас-
свай барацьбы партыя заўсёды вызначае галоўную небяспечку для
даннага этапу. Такую небяспечку для БССР на даным этапе прадстаў-
ляе буржуазны беларускі нацыяналізм, які імкнецца к рэстаўрацыі
капіталізма шляхам адрыву БССР ад Савецкага саюза і падпарадка-
вання яе заходняму фашызму. Гэтай большэвіцкаму ўменню вы-
крываць галоўную небяспечку ў нацыянальным пытанні вучыць нас уся
гісторыя ленінізма, вучаць нас нашы настаўнікі і правадыры—Ленін
і Сталін.

Пленум даў чоткую дырэктыву партыйнай арганізацыі Беларусі:

«Даць сакрушальны адпор усякім спробам разрыву або ас-
лаблення сувязі Беларусі з Савецкім саюзам, умацоўваць гэту
сувязь, выходзяць беларускія рабочыя і працоўныя масы ў духу
інтэрнацыяналізма і ўмацоўваць баявое рэволюцыйнае адзінства
працоўных мас усях савецкіх рэспублік супроць міжнароднага
імперыялізма і ўнутранай нацыяналістычнай і ўсякай іншай

контррэвалюцыі, а таксама ўсякіх нацпартуністычных ухілаў у справе правядзення ленінскай нацпалітыкі—такава зараз асноўная задача КП(б)Б».

Узмацненне барацьбы супроць вялікадзяржаўнага шавінізма, як галоўнай небяспекі у маштабе ўсяго Савецкага саюза, а таксама супроць беларускага нацыяналізма, які прадстаўляе галоўную небяспеку ва ўмовах БССР—гэтая задача партыйных арганізацый. Разам з гэтым неабходна ўсямерна ўзмацняць барацьбу супроць усіх відаў мясцовага шавінізма—польскага, яўрэйскага і інш.

Трэба памятаць указанні т. Сталіна, што

«перажыткі капіталізма ў свядомасці людзей значна больш жывучы ў галіне нацыянальнага пытання, чым у любой іншай галіне. Яны больш жывучы, бо маюць магчымасць добра маскіравацца ў нацыянальны касцюм».

Рашучая барацьба з ухіламі к нацыяналізму з'яўляецца неабходнай прадпасылкай канчатковага выкарчавання нацыяналістычных перажыткаў у свядомасці людзей. Толькі з пазіцыі ленінскага інтэрнацыяналізма забяспечана паспяховая барацьба з ухіламі к нацыяналізму.

Пленум ЦК КП(б)Б даў канкрэтныя дырэктывы ў справе барацьбы з перажыткамі нацыяналізма і выхавання мас у духу пролетарскага інтэрнацыяналізма. Указаны канкрэтныя задачы ў галіне культурнага будаўніцтва. Асаблівую ўвагу пленум звяртае на падбор і падрыхтоўку большэвіцкіх кадраў, на поўнае выкарчаванне нацыяналістычнай ідэалогіі на ўсіх участках сацыялістычнага будаўніцтва.

Прамова т. Сталіна на XVII з'ездзе ВКП(б), пастановы пленума ЦК КП(б)Б павінны з'явіцца кіруючай праграмай партыйных арганізацый у далейшым развіцці сацыялістычнай навукі і культуры працоўных мас Савецкай Беларусі.

К А Н С У Л ь Т А Ц Ы І

РАШЭННІ XVII ПАРТЗ'ЕЗДА—У МАСЫ

КУТОК ПРАПАГАНДЫСТА

Ленін —Сталін аб агульным крызісе капіталізма

Узброіўшыся крытычным і рэволюцыйным метадам Маркса, канкрэтызаваўшы і развіўшы яго далей, Ленін ускрывае як у сілу развіцця сама-жа ўнутраных законаў капіталістычнага спосабу вытворчасці на пэўнай ступені свайго канцэнтрацыі, параджае манополію, паказвае, як перараствае капіталізм свабоднай канкурэнцыі ў манопалістычны капіталізм. І даўшы найвялікшы па сваёй сіле і глыбінні аналіз капіталістычнай сістэмы гаспадаркі ў імперыялістычнай стадыі яе развіцця, характарызуючы яе як манопалістычную стадыю развіцця, якую чакае і паміраючага, але не памёршага капіталізма, Ленін паказваў, як наспявае эпоха сацыялістычнай рэволюцыі, як у сілу закона няроўнамернага развіцця капіталізма, гэтага ранаючага закона імперыялістычнай эпохі, ствараецца матчымасць прарыву найбольш слабага імперыялістычнага звяна, як ствараецца матчымасць, у сілу таго-ж закона, перамогі сацыялізма ў нямногіх ці нават адной паспяховы ўзятай краіне.

Ленін сваім аналізам імперыялізма паказваў, што ўсясілле манопалістычнага прэстэжу і сімвалізму, базісав і фінансавай алігархіі даводзіць супярэчнасці капіталізма да крайніх межаў, ушчыльную падводзіць да практычнай неабходнасці пролетарскай рэволюцыі. Абвастраючыся супярэчнасці паміж працай і капіталам, паміж самімі імперыялістамі, паміж метраполіяй і калоніяй, вядучы да аслаблення фронту імперыялізма ў цэлым, да прарыву яго найбольш слабых звянаў пролетарскімі рэволюцыямі. Іменна таму Ленін таварыў аб тым, што «імперыялізм ёсць прэдыдзень сацыялістычнай рэволюцыі».

Усе далейшае развіццё імперыялізма бліскуча пацвердзіла велізарную гістарычную сілу і правільнасць палажэння Леніна аб крушэнні капіталізма.

Імперыялізм не можа існаваць без імперыялістычных войнаў, без захапатаў чужых тэрыторый, без барацьбы за перадае ўжо набытае «здабычы». Набыццё новых тэрыторый вядзе да яшчэ большага збагачэння класа кантрактаў праз апрабаванне паняволеных народаў, вядзе да рэспандэнцыі рынку, а гэта апошняе ёсць адзін са шляхоў, якія выкарыстоўвае буржуазія для выхаду з перыядычных крызісаў перавытворчасці, патрасаючых сістэму капіталізма.

Наспеўшы ў 1913 г. эканамічны крызіс перавытворчасці быў «раскасяты» пачаўшаеся ў 1914 г. імперыялістычнай вайной, «вайной з-за таго, што англійская ці германская група фінансавых магнатаў а-вінна атрымаць больш здабычы» (Ленін).

Ускрываўшы сутнасць войнаў і іх асаблівасць у эпоху імперыялізма, Ленін развіў палажэнне аб тым, што

«Усякая вайна нераздзельна звязана з тым палітычным ладам, з якога яна выцякае. Тую самую палітыку, якую пэўная дзяр-

жыва, пэўны клас унутры гэтай дзяржавы веў на працягу доўгага часу перад вайной, неўнікнёна і немінуча гэты-ж самы клас прадаўжае ў час вайны, лерамяніўшы толькі форму дзеяння»¹⁾.

Таму Ленін пярэчыў супроць спрашчэнняў, механічных азначэнняў Бухарына, згодна якім «вайна ёсць сродак узнаўлення тых вытворчых адносін, на аснове якіх яна ўзнікае»²⁾. Ленінскі тэзіс пра імперыялістычную вайну ў вайну прамадзянскую», які выражае адносіны пролетарыята да імперыялістычнай вайны, соцыял-фашысты стараюцца сказіць, сцвярджаючы, што Ленін і Комінтэрн звязваюць перспектывы пролетарскай рэвалюцыі, выключыў з імперыялістычнай вайной. Няма патрэбы абвяргаць гэты агідны паклёп. лепшым яго абвяржэннем з'яўляецца рашучая барацьба Комінтэрна супроць небяспекі новай вайны.

Але разам з тым вайна паскарае працэс рэвалюцыянізацыі рабочага класа, да краінах абвастрае ўсе супярэчнасці капіталізма, павялічвае талечу і пакуты мас.

Імперыялістычная вайна (1914—1918 гг.) прынесла сусветнае зруйнаванне, «вайна безумоўна парадзіла самы рэзкі крызіс і абвастрыла бядоту мас непамерна» (Ленін) і з нябачанай раней быстрой адкрыла вочы мільёнам і дзесяткам мільёнаў забітых, абманутых, адурачаных буржуазіяй людзей.

Не выпадкова таму, што з імперыялістычнай вайны вырасла вялікая Окцябрская рэвалюцыя і хваля рэвалюцыйных выступленняў ва ўсіх краінах. Не выпадкова таму, што гэтая вайна паклала пачатак перыяду агульнага крызіса капіталізма. Узарваўшы і да краінах абвастрыўшы ўсе супярэчнасці імперыялізма, вайна сваімі вынікамі стварыла новыя вузлы імперыялістычных супярэчнасцей, неймаверна ўзмацніла працэс абнішчання мас, новыя рычагі разлажэння капіталістычнай сістэмы. І іменна таму вайна з'явілася выходным пунктам агульнага крызіса капіталізма. Яшчэ ў пачатку вайны (снежань 1914 г.) Ленін пісаў: «Еўрапейская вайна азначае велізарнейшы гістарычны крызіс, пачатак новай эпохі»³⁾.

Характарызуючы крызіс капіталізма, Ленін сцвярджаў: «Вайна прынесла нечуванае абвастрэнне ўсіх капіталістычных супярэчнасцей і адкрыла «эру соцыяльнай рэвалюцыі»⁴⁾. Аналізуючы гэтыя супярэчнасці, ён заключае: «адгэтуль выцякае сусветны крызіс».

Ленін указваў, што створаны вайной усеагульны крызіс вядзе капіталістычную сістэму к краху.

«На глебе сусветнага разарэння, створанага вайной, расце.. сусветны рэвалюцыйны крызіс, які, якія-б доўгія і цяжкія перыяды ён ні праходзіў, не зможа скончыцца інакш, як пролетарскай рэвалюцыяй і яе перамогай»⁵⁾.

Але адначасова Ленін папярэджаў, што гэты крызіс павінен развідацца, «як аснова нашага рэвалюцыйнага дзеяння», а не як перыяд аўтаматычнага краху капіталізма. Ён пісаў: «І тут трэба перш за ўсё

1) Ленін, Творы, т. XXX, стар. 333.

2) Ленін, Заўвагі на «Эканоміку пераходнага перыяду» Бухарына, стар. 11.

3) Ленін, Творы, т. XVIII, стар. 77.

4) Ленін, Творы т. XX, стар. 126.

5) Ленін, Творы, т. XIX, стар. 72.

азначыць дзве пашыраныя памылкі. З аднаго боку, буржуазныя эканамісты паказваюць гэты крызіс як прасты «непакой»... з другога боку, рэволюцыянеры часамі стараюцца даказаць, што крызіс абсалютна бязвыхадны.

«Буржуазны лад ва ўсім свеце перажывае велізарнейшы рэволюцыйны крызіс. Трэба «даказаць» цяпер практыкай рэволюцыйных партый, што ў іх даволі свядомасці, арганізаванасці, сувязі з эксплуатаемымі масамі, рашучасці, умения, каб выкарыстаць гэты крызіс для паспяховай, для пераможнай рэволюцыі»¹⁾.

Агульны крызіс капіталізма гэта—асобая апошняя фаза імперыялізма і не можа быць зведзен да перыядычных крызісаў пераўтварчэнняў. Ён вырастае з унутраных законаў імперыялізма, як паміраючага капіталізма, і азначае перыяд пачаўшагася няроўнамернага рэволюцыйнага краху капіталізма, а «рэволюцыя,—пісаў Ленін можа састаяць і напэўна будзе састаяць з доўггадовых боек, некалькіх перыядаў націску з прамежкамі контррэволюцыйных сударог буржуазнага ладу». Крызіс капіталістычнай сістэмы азначае, што да крайнасці абвастрыліся асноўныя супярэчнасці капіталізма паміж грамадскім характарам вытворчасці і прыватнай формай прасцясці, рэзка абвастрыліся супярэчнасці паміж працай і капіталам і наступіла эпоха пачаўшайся і разгортваючайся сусветнай пролетарскай рэволюцыі, што пачаўся пераход ад дыктатуры фінансаванага капітала да дыктатуры пролетарыята, які ахватвае сабой доўгі перыяд барацьбы пролетарыята, яго паражэнняў і перамог.

У выніку перамогі Окцябрскай рэволюцыі ў СССР свет раскалоўся на два светы, на дзве процілеглыя адна другой сістэмы і гэта супярэчнасць з'яўляецца рашаючай супярэчнасцю сучаснай гісторыі. Стварэнне Савецкага саюза і паспяховае сацыялістычнае будаўніцтва ёсць важнейшы момант і рашаючае выражэнне агульнага крызіса.

Асагульны крызіс капіталізма ёсць апошняя фаза імперыялізма, характарызуемая тым, што міжнародная сацыялістычная рэволюцыя ўжо пачалася. «Кіто капіталізм ужо не прадстаўляе адзінай і ўсёахватваючай сістэмы сусветнай гаспадаркі, што побач з капіталістычнай сістэмай сусветнай гаспадаркі існуе сацыялістычная сістэма... якая расце, якая пераўспявае», характарызуемая барацьбой двух процілеглых сістэм у сусветнай гаспадарцы, ростам пролетарскіх рэволюцый у краінах капітала і нацыянальна-вызваленчага, рэволюцыйнага руху ў калоніях, які зліваецца з пролетарскімі рэволюцыямі. Гэты перыяд з'яўляецца апошнім этапам імперыялізма пры велізарнейшым абвостранні ўсіх яго супярэчнасцей, ёсць найвышэйшая і апошняя фаза капіталізма ў яго імперыялістычнай стадыі, пачатак сусветнай пролетарскай рэволюцыі.

Усеагульны крызіс капіталістычнай сістэмы як нельга лепш паказвае гніласць капіталізма і ў сілу закона няроўнамернага развіцця капіталізма, ланцуг прарываецца ў паасобных, найбольш слабых, імперыялістычных звонках. Паскараючы абвостранне ўсіх супярэчнасцей да крайніх межаў, супярэчнасці паміж працай і капіталам, усеагульны крызіс прыводзіць да няроўнамернага паспяхавання рэволюцыйнага крызіса, да паспяхавання пролетарскіх рэволюцый у радзе краін.

1) Ленін, Творы, с. XXV, стар 310—311

Крах усього тнілога ў сістэме капіталізма як нельга лепш дэманструе сучасным эканамічным крызісам і пасляховым ростам соцыялістычнай сістэмы гаспадаркі, «якая самым фактам свайго існавання дэманструе гніласць капіталізма, расхвіствае яго асновы» (Сталін).

Існаванне СССР і пераможнае соцыялістычнае будаўніцтва ў ім прадстаўляюць не толькі найбольш яркае выражэнне ўсеагульнага крызіса капіталістычнай сістэмы, але і важнейшы фактар яго далейшага лаглыблення.

Барацьба двух сістэм з'яўляецца вызначаючым момантам усёй пасляваеннай эпохі, з'яўляецца асноўным стрыжнем сучасных міжнародных адносін.

Трацкізм—гэты перадавы атрад міжнароднай контррэвалюцыі—зводзіць усеагульны крызіс капіталізма да абсалютнай стагнацыі, да астаноўкі ў развіцці прадукцыйных сіл капіталізма. Трацкісцкая тэорыя абсалютнай стагнацыі прадстаўляе сабою спалучэнне буржуазнай тэорыі вялікіх цыклаў (Кандрац'еў) з соцыял-фашысцкай тэорыяй арганізаванага капіталізма і тэорыяй яго аўтаматычнага краху.

Троцкі, ігнаруючы барацьбу двух сістэм, адносіць антаганізм паміж соцыялізмам і капіталізмам да ліку антаганізмаў не рашаючых, не асноўных.

На антыленінскай канцэпцыі ў пытаннях імперыялізма стаяла Роза Люксембург. Роза Люксембург не разумела сутнасці імперыялізма, як вышэйшай і апошняй стадыі манопалістычнага, загіваючага і ламіраючага капіталізма. Імперыялізм ва ўяўленні тэарэтыкаў аўтаматычнага краху капіталізма ёсць «нішто іншае як спецыфічны метад накаплення» (Р. Люксембург, «Накапленне капітала», стар. 385), праз рэалізацыю дадатковай вартасці ў некапіталістычным асяроддзі і капіталізм, згодна гэтым тэорыям, сам сябе зжывае праз знішчэнне некапіталістычнага асяроддзя.

Указанні і вывад Р. Люксембург аб аўтаматычным краху капіталізма зацямылае ролю пролетарыята, як асноўнага рэвалюцыйнага ператворца капіталізма ў соцыялізм, скажае марксізм і рэчаіснасць. Са свайго канцэпцыі аўтаматычнага краху капіталізма Люксембург дапускае рад іншых буйнейшых памылак, як недаацэнка ролі партыі, саюзікаў пролетарыята, нацыяналізма і інш.

Ва ўяўленні тэарэтыкаў аўтаматычнага краху капіталізма з развіццём апошняга знікае адна з асноўных супярэчнасцей імперыялістычнай эпохі, супярэчнасць, якая абвешчана паміж метрполіямі і калоніямі, падзет на пінючыя і прыгнечаныя. Роза Люксембург, выходзячы са сваіх тэарэтычных устаноўак, па-першае, недаацэньвала рэвалюцыйных магчымасцей каланіяльных народаў і, па-другое, няправільна разумела значэнне і задачы каланіяльных рэвалюцый.

Тэорыя аўтаматычнага краху капіталізма распаўсюджваецца як трацкістамі—перадавым атрадам контррэвалюцыйнай буржуазіі, так і «левымі» соцыял-фашыстамі—гаючай соцыяльнай апорай буржуазіі.

Ленінская характарыстыка ўсеагульнага крызіса з'яўляецца новай пастаўкай праблемы пераходу ад капіталізма да соцыялізму ў эканамічна перазвітых краінах. Лежы на II кангрэсе Комінтэрна, выходзячы з дадзай ім характарыстыкай ўсеагульнага крызіса, у дакладзе камісіі па нацыянальнаму і каланіяльнаму пытання, высоўвае палажэнне, што «з дапамогай пролетарыята найбольш перадавых краінаў

а істатныя краіны могуць перайсці к савецкаму ладу і праз пэўныя ступені развіцця—к камунізму, мінуючы капіталістычную стадыю развіцця». З другога боку, гэтая-ж характарыстыка з'яўляецца выходным пунктам для пастаноўкі пытання аб тым, якава-ж павінна быць эканамічная палітыка пераможшага пролетарыята, яго адносіны да розных слаёў сялян у перыяд соцыялістычнай рэвалюцыі.

Вучэнне Леніна ў новых умовах развіцця пролетарскай рэвалюцыі развітае і абагачае далей т. Сталін.

Ва ўмовах частковай стабілізацыі капіталізма, калі буржуазныя эканамісты і соцыял-фашысты стварылі тэорыю аб тым, што даступна «новая эра» што прагрэс будзе прадаўжацца бесперапынна і што чаргаванне ўздымаў і падзенняў належыць «мінуламу», калі соцыял-дэмакратыя вяртае свету, што ўжо наступіла эра «арганізаванага капіталізма», калі трацкісцкія і права-анархістычныя элементы становяцца на соцыял-дэмакратычнай тэорыі,—тав. Сталін у перыяд велізарнейшага «росквіту» пасляваеннага капіталізма, указав, што

З самай стабілізацыі, з таго, што вытворчасць расце, з таго, што тандаль расце, з таго, што тэхнічны прагрэс і вытворчыя магчымасці ўзрастаюць у той час як сусветны рынак—межы гэтага рынка, сферы ўплыву паасобных імперыялістычных груп астаюцца больш ці менш стабільнымі, іменна з гэтага вырастае самы глыбокі і самы востры крызіс сусветнага капіталізма, чраваты новымі войнамі, і пагражае існаванню якой-бы там ні было стабілізацыі. З частковай стабілізацыі вырастае ўзмацненне крызіса капіталізма, нарастаючы крызіс развальвае стабілізацыю—такана дыялектыка развіцця капіталізма ў даны тэатарычны момант¹⁾.

Не прайшло і двух год як перыяд частковай стабілізацыі змяняецца трэцім перыядам у развіцці і стываення капіталізма, перыядам абвострання класавых баю, перыядам нарастання рэвалюцыйнага крызіса і крыіах капітала з неабыхавым эканамічным крыісам перавытворчасці. Класічным вызначэннем і раскрыццём сутнасці усеагульнага крыіса капіталізма з'яўляецца сталінская характарыстыка, даная ім на XVI з'ездзе ВКП(б).

Тав. Сталін абагачае марксісцка-ленінскае вучэнне аб эканамічных крыісах ва ўмовах існавання і барацьбы двух сістэм. Тав. Сталін на XVI з'ездзе партыі гаварыў:

«Сучасны крыіс не ёсць звычайнае паўтарэнне старых крыісаў. Ён адбываецца і развіваецца ў некаторых новых умовах. Сучасны эканамічны крыіс разгортваецца на базе агульнага крыіса капіталізма, узнікшага яшчэ ва ўмовах імперыялістычнай вайны, падточваючага ўстоі капіталізма і аблегчыўшага наступленне эканамічнага крыіса»²⁾.

Аналізуючы сучасны эканамічны крыіс, тав. Сталін паказаў агулішчыяся капіталістычныя супярэчнасці паміж важнейшымі імперыялістычнымі краінамі, паміж краінамі пераможцамі і краінамі пераможанымі, паміж метраполіямі і калоніямі, паміж буржуазіяй і пролетарыятам, паміж СССР і капіталістычным светам, паказаў, што част-

1) Сталін, «Пытанні ленінізма», стар. 392, выд. 2-ое.

2) Сталін, «Пытанні ленінізма», стар. 493, 9-ае выд.

кован стабілізацыі прыходзіць канец, што ўздым рэволюцыйнага руху вырастае з новай сілай, што сусветны эканамічны крызіс будзе перарастаць у крызіс палітычны. А гэта значыць, гаварыў т. Сталін

...«што буржуазія будзе шукаць выхаду з палажэння у далейшай фішызацыі у галіне ўнутранай палітыкі, выкарыстоўваючы для гэтага ўсе рэакцыйныя сілы, у тым ліку і соцыял-дэмакратыю... што буржуазія будзе шукаць выхаду ў новай імперыялістычнай вайне і інтэрвенцыі ў галіне знешняй палітыкі... што пролетарыят, змагаючыся з капіталістычнай эксплуатацыяй і зменшанні небяспекі, будзе шукаць выхаду ў рэволюцыі»¹⁾.

Мінулыя гады развіцця сусветнай гісторыі, гады барацьбы двух сістэм панцвертства ў ю прызату сталінскіх прагнозаў, і XII пленум Выканкома Комінтэрна (1932) канстатаваў, што існуючы канец дэкадэнта стабілізацыі капіталізма, падвышэння пераход да новаму тэру рэволюцый, вайны і інтэрвенцыі супроць СССР.

Мінулыя гады, характарызуемыя палітычным бяздольем паміж СССР і капіталістычным светам, карэнным чынам змянілі суадносіны сіл на карысць сацыялізма.

Нават па даных буржуазнай статыстыкі, якія прыводзяцца і. Варга, прамысловая прадукцыя капіталістычнага свету ў 1932 і была прыблізна на 10 проц. ніжэй 1913 г., а ў Савецкім саюзе—на 200 проц. вышэй.

Эканамічны крызіс пераныворчасці значна палепшыў асагулены канфілікт капіталізма, дагэтушы процістаяння прамысловай мугтнасці да мізэрнай дробы. пачына павялічыў міцнейшую арганізацыю прайцоўных, абвастрыў імперыялістычныя супярэчнасці.

Такое становішча ў эканоміцы капіталістычных краінаў прыводзіць да пугняблення імперыялістычных супярэчнасцей і абвострання класавых і сацыяльных канфіліктаў унутры наасобных краінаў, прыводзіць да пугняблення асагуленага крызіса капіталістычнай сістэмы. Таму, не гледзячы на тое, што капіталізму удалася некалькі аб'ектаў становішча ў прамысловасці такіх рабочых, такіх фермераў, такіх сялян, калоніі і эканамічна стабільных краінаў, XIII пленум Комінтэрна паказаў, што

«надзвычайная напружанасць як унутраных класавых супярэчнасцей у капіталістычных краінах, так і міжнародных імперыялізмаў спечыць аб такой спечасці аб'ектыўных прагнасцяў рэволюцыйнага крызіса, што ў сучасны момант свет ўжо ўшчыльную падыходзіць да новага тэру рэволюцыі і вайны».

На палепшэнне агульнага крызіса капіталізма, абвостранне капіталістычных супярэчнасцей указваў т. Сталін у сваім дакладзе XVII з'езду партыі. Гаворачы аб стане сусветнага эканамічнага крызіса на даным этапе, тав. Сталін указвае, што капіталізму удалася за кошт працоўных мае сваёй краіны і калоніі аблегчыць становішча прамысловасці, з прычыны чаго мы маем зараз

«справу з пераходам ад пункту найбольшага заняпаду прамысловасці, ад пункту найбольшай глыбіні прамысловага крызіса—к дэпрэсіі, але к дэпрэсіі не звычайнай, а к дэпрэсіі асобага роду, якая не вядзе к новаму уздыму і росквіту прамысловасці, але і не варочае яе к пункту найбольшага заняпаду».

Гэтая дэпрэсія характэрна тым, што яна будзе працякаць на аснове пугнябляючага агульнага крызіса капіталізма, хронічнай неагражы

¹⁾ Сталін, «Пытанні левілізма», стар. 498.

градпрियемстваў, агромнай арміі беспрацоўных, паглыбляючагася аграрнага крызіса, ва ўмовах, калі свет ушчыльную ладыходзіць да новага тыпу рэвалюцый і войн.

Буржуазія будзе шукаць выхаду з гэтых супярэчнасцей у новых імперыялістычных войнах, будзе шукаць выхаду у вайне супроць Савецкага саюза. Палітыка фашысцкай Германіі, Японіі,—яркi довад гэтаго, як буржуазія рыхтуецца к новаму перадзелу свету, як яна робіць стаўку і на вайну супроць Савецкага саюза.

Указваючы на рост беспрацоўя ў капіталістычных краінах, на тое, што працоўныя масы эканамічным крызісам даведзены да вышэйшай ступені галечы і адчаю, т. Сталін таварыў, што хоць у сучасны момант «народныя масы не дайшлі яшчэ да таго, каб пайсці на штурм капіталізма, але што ідэя штурма спее ў свядомасці мас—у гэтым наўрад ці можа быць сумненне».

Барыкадныя баі аўстрыйскага пролетарыята, разгортваючаяся рэволюцыя ў Іспаніі, апошнія падзеі ва Францыі цалкам пацвярджаюць правільнасць і паказваюць вялікую гістарычную сілу сталінскага аналізу перспектыўнага развіцця рэволюцыйнага крызіса.

Паглыбляючыся ўсеагульны крызіс прыводзіць да ўсё большага насявання прадпасылак для знічэння буржуазнага панавання. Але гэцюль не вынікае, што

«буржуазія лавина папасці ў бязвыхаднае становішча, што як капец, стала быць, ужо прадвызначан, што перамога рэволюцыі самым ужо забяспечана... і астаецца толькі чакаць падзення буржуазіі і пісаць пераможныя рэзалюцыі. Гэта глыбокая памылка. Перамога рэволюцыі ніколі не прыходзіць сама. Яе грэба падрыхтаваць і заваяваць. А падрыхтаваць і заваяваць не можа толькі сільная пролетарская рэволюцыйная партыя» (Сталін, адчот ЦК XVII з'езду ВКП(б)).

Ленін яшчэ ў 1921 г. на канферэнцыі РКП указваў:

«Заріз галоўнае сваё ўздзеянне на міжнародную рэвалюцыю мы аказваем сваёй гаспадарчай палітыкай. Усе на Савецкую Радзіўскую рэспубліку глядзяць, усе працоўныя ва ўсіх краінах свету без усякага выключэння і без усякага перавелічэння. Гэта дасягнута. Замаўчаць, скрыць капіталісты нічога не могуць, яны больш за ўсё ловаць таму нашы гаспадарчыя памылкі і нашу слабасць. На гэтай арэне барацьба перанесена ў сусветным маштабе. Вырасьнем мы гэту задачу—і тады мы выйгралі ў міжнародным маштабе напэўна і канчаткова»¹⁾.

Гэта, сказанае Леніным у пачатку нэпа, яшчэ больш справядліва цяпер, калі краіна Саветаў жанчаткова ўмацавалася на лапцях сацыялізму, калі сацыялістычная юстэма тиганцкі разгарнула свае рухомыя сілы і перадалі, выступаючы як магутны рычаг міжнароднай пралетарскай рэвалюцыі.

Соцыялістычная сістэма, завяршышы пераможча першую пяцігодку, прыступіла да ажыццяўлення яшчэ больш грандыёзнай гістарычнай задачы—пабудовы бяскласавата соцыялістычнага грамадства. Паспяховае вырашэнне задач другой пяцігодкі азначае ўзмацненне агульнага крызіса капіталістычнай сістэмы, азначае новую змену ў сувядносцах сіл паміж соцыялізмам і капіталізмам на карысць соцыялізма.

Сыцько.

1) Ленін, Твори, т. XXVI, стор. 410—411.

Барацьба з адходам парасят

У барацьбе за мінімум адходу маладняка мае значэнне цэлы рад тэхнічных момантаў у свінагадоўлі, якімі павінен аўладаць кожны працаўнік свінасоўгаса, свінафермы. На першы погляд здаецца, што тэхніка вырошчвання парасят складаецца з дробязей, вядомых кожнаму працаўніку, на яны можна не звярочваць увагі. На справе ж ад правільнага выканання гэтых «дробязей тэхнікі» ці невыканання іх залежыць поспех у вырошчванні парасят.

Пра асноўныя тэхнічныя веды ў барацьбе за вырошчванне парасят і будзем гаварыць.

Догляд за супароснай маткай

Галоўнае, за чым трэба сачыць, — гэта, каб паросная свінаматка не была надта худою і надта тлустай. І тая і другая дае кволых, ніжэйшэздольных парасят. Халастыя і супаросныя маткі звычайна знаходзяцца ў групах па 7—10 шт. і больш. Супаросную матку перад апаросам з групы трэба выдзеліць: нармальна ўкормленую — за 12—15 дні да апаросу, а худую — за месяц і больш, каб можна было яе падкарміць, падмацаваць да апаросу, забяспечыць запасам спажываных матэрыялаў для будучай інтэнсіўнай работы малочных жэлез, для добраахвотнага вырошчвання нарадзіўшыхся парасят.

Выдзеліць матку абавязкова яшчэ і таму, каб не было выкормішчаў у выніку галкачэння ў групах, пры кармленні свиней у станках пры выганцы ў дзверах і т. д.

Перад тым як паставіць свінаматку ў станок, яго трэба вымыць і асінтэзіраваць шчолакамі ці гарадай вадой; з маткай дэзінфекцыі павінна быць і дзверы станка, прамыць растворам крэаліна падлогу і выцерці яе насуха. Падлога ў станку павінна быць гладкая, каб не зацвіла і не насяжыла. Карыта вымыць, прадэзінфекцыраваць 2-проц. растворам крэаліна, або проста шчолакамі ці гарадай вадой. Супаросных і падрослых свінаматок трэба забяспечыць таксама поласкай з сухой саломы.

Усе супаросныя маткі, як правіла павінны карыстацца прагулкамі на вольным паветры. Зімою, у залежнасці ад надвор'я, яны туляюць адну-дзве падзіны. Летам маткі пасуцца на лашы, або знаходзяцца на свежым паветры пад лавецямі, а не ў душных свінарыках.

На прагулку супаросных матак звярнуць асаблівую увагу. Сачыць за тым, каб выгнаныя са свінарыка свінні гулялі, а не стаялі на месцы і мёрзлі. Толькі за два дні да апаросу матак ужо не выганяюць.

Кармленне супароснай маткі

Корм для супаросных матак трэба зрабіць больш разнастайным. За 3—4 дні да апаросу абавязкова зменшыць кармавую дачу на $\frac{1}{3}$.

а то і напалову. Супаросныя маткі перад апаросам часта схільны захворваць запорам страўніка, пасля апаросу ў такой маткі бывае запаленне вымені (масціт), малако прападае і частка парасят стаць перад тагрозай гібелі. Калі захварэўшую матку і ўдаецца вылечыць ад масціта тэрмінова прынятымі мерамі, то яна ўсё-ж не здольна выпрацоўваць патрэбнай колькасці малака. Лягчэй папярэдзіць захворванне, чым лячыць яго. Гэта павінен памятаць кожны работнік свінадвара.

Супароснай матцы перад апаросам трэба даваць кармы, якія лёгка пераварваюцца; напрыклад: з сакавітых кармоў—бульбу, кораньплоды (буракі, морква), з моцных кармоў—аўсянку, пшанічныя высеўкі.

Зімою супароснай матцы за 2—4 дні перад апаросам даецца бульба, кораньплоды—ад 2,5 да 3,5 кг., моцных кармоў 0,5—0,8 кг., а летам, замест кораньплодаў, даюць 3—4 кг. добрай травы і моцнага корму як і зімою.

За 10—15 дзён перад апаросам перастаюць даваць сена.

Догляд у час апаросу

Час апаросу той ці іншай маткі вызначаецца (арыентавана) па кнізе запісаў злучак і па календару апаросаў, пры гэтым спосабе могуць быць адхіленні ў той ці іншы бок дні на 3—4. Больш дакладна вызначыць час апаросу можна па знадворных адзнаках: пры націсканні ў свінні саскоў за 2—3 дні да апаросу з'яўляюцца калмы малака, а ў дзень апаросу малако, пры націсканні, ідзе са усіх саскоў струёю. У гэты час свіння мае адвільны живот, набухшае, налітае малаком вымя. Перад самым апаросам (у тыя-ж суткі) свіння звычайна ненакоіцца, сцелецца, робіць сабе логава.

У час апаросу каля свінні павінен быць дзяжурны, які ведае тэхніку прыёмкі парасят. Абавязак дзяжурнага—забяспечыць чыстую станка, карыта. У карыце павінна быць чыстая, свежая вада хатняй тэмпературы 15—18°C. Дзяжурны матку не турбаваць, у свінніку ўнікаць шуму, непарадка. Дзяжурны павінен мець пры сабе чыстую халсціну, падрыхтаваць у вядры 2-проц. раствор крэаліна ці 5 проц. раствор карболкі. Чыстая цёплая вада ў асобным вядры таксама павінна быць пад рукою. Своечасова падрыхтаваць трэба окр. жыв. а мяккай сухою подселкай для прыёмкі парасят. У дзень апаросу рэкамендуецца карміць матку на працягу 10—12 гадзін, але абавязкова даць ёй папіць, бо смага заўважаецца тады вялікая, і трэба яе задаволіць. Калі матка худая, то, каб узмацніць энергію малака аддзялення, можна падсыпаць у ваду 200—300 гр. пшанічных высевак ці аўсянкі.

Прыёмка парасят

Пры з'яўленні парасяці ніколі не трэба цягнуць яго за ножкі, а даць магчымасць выйсці ўсяму тулаву. Нарадзіўшамуся парасяці раз-жа трэба працерці чыстай трапкай рот, вушы, нос ад снізі, каб даць магчымасць овабодна дыхаць, а таксама выцерці да-суха ўсё тулава. Пупавіну адшчыпнуць пальцамі (рукі павінны быць вымыты ў слабым 2-проц. раствору крэаліна), ці адрэзаць прадэзінфекцыяванымі нажніцамі. Гэту аперацыю рабіць уважліва, за пупок не цягнуць, а адшчыпнуць, прытрымліваючы тую частку пупавіны, якая ідзе к жывату. Канец адшчыпнутага пупавіны павінен мець 6—7 сант. ад жывата, інакш доўга будзе ісці кроў, а ў выпадку забруднення

магчыма заражэнне крыві. Адшчыпнуўшы пупавіну, патрымаць яе ў пальцах 1—2 минуты, каб перастала цячы кроў. Выцершы парася, пакласці яго ў скрынку з мяккай, сухою, цёплаю подцілкай (сена ці саломы) і накрыць скрынку халоднай, каб парасятам было цяплей. Накрываючы скрынку, трэба забяспечыць доступ паветра.

Такім парадкам прымаецца ўвесь памёт. Велічыня яго звычайна бывае 8—10—12 і больш парасят жывой вагою 1—1,2 кг. кожнае. Нармальны апарос працягваецца 1—4 гадзіны. Пазабаве павялічыўся парасят выходзіць і паслед (плацэнта), які зараз-жа неабходна ўбраць са станка, каб часам свіння яго не з'ела, а таксама ўсе куска пупавіны і парасят, якія ў гэты раз нараджаюцца нежывымі. Усе гэта закапаць на скожкіх магілах. Паяданне паследу і нежывых парасят—надта шкодная справа, бо прывучае матак паядаць і жывых парасят. Убраўшы паслед, парасят падсаджаюць сцаць маці. Перад першаю падсадкаю кожнае парася ўзважваецца і перадаецца ў акт апаросу, які на месцы складаецца брыгадзірам рэгістрацыйна-выліковым свінтаром і зоатэхнікам.

Часта бываецца, што апарос занятаецца ад 4 да 12 гадзін. У такім рэзе нараджаюцца парасят трэба дапусціць пасцаць, не чакаючы канца апаросу, бо гатаваныя ў першыя дні жыцця дзеці адбіваюцца на далейшым росце парасят.

Калі матка з моцным інстынктам мацярынства, нецяжкая, рухавая (такім панчасцен бываюць мясцовыя свінні), то парасят з першых-жа дзён пакідаюць пад ёю. Што датычыць матак англійскай пароды і метысных, якія маюць вялікую жывую вагу, а таму бываюць недастаткова рухавыя і чужыя, то ад такіх матак абавязкова трэба ўзяць парасят у асобную скрынку на 2—3 дні, пакуль яны добра акрэпінуць і дапускаць пад матку пасцаць праз кожную гадзіну-паўтары. Для матак, асабліва маларухавых, метаэгоістаў і станкі абсталяваны так, каб свіння не магла прыдушыць парася. З трох бакоў станка ўсталяваны драўляныя брускі, так званыя запячкі, адлегласці ад сценак станка і падлогі на 25—30 сантыметраў.

Перад першаю падсадкай парасят матцы рэкамендуецца злётку працаваць з мясцінай (2 проц) рэзервам крэдала для дэзінфекцыі. Парасятам трэба дапамагчы размясціцца пад саскамі і сачыць, каб адно другога не пакусала.

Колькі парасят пакідаць пад маткай

Пакідаць пад маткай пакідаюць столькі, колькі ў яе гатова развітых саскоў. Малочная матка, пры ўмове добрага догляду і аглянення, можа выгадаваць 10—12 парасят жывой вагою пры адвазе 11—15 кг. кожнае.

Часта бывае, што свіння прыносіць парасят больш, чым мае напальна развітых саскоў. Тады лішніх парасят трэба падсаджаць пад другую матку, якая прыняла менш парасят. Падсадку чужых парасят (урадаваць не павіна) трэба зрабіць пры адначасовым апаросе двух маці, г. зн. у адну і тую-ж свінку. Можна падсаджаць парасят і да маткі, якая апарасілася 2—3 дні таму назад, але пры гэтым пры гэтым трэба мець аглядаць матку-мачыху, каб яна не магла пакусць сваіх парасят. Карыстаюцца такім спосабам: парасят абодвух павялічыў змяшчаюць у адну скрынку, каб усе яны праняліся аднолькавым зражэннем. Тады матка не адрознівае чужых ад сваіх і добра гадзіць іх. Калі-ж матка ўсё-ж пазнае чужых парасят, тады пры-

буюць змазаць усіх парасят слабым растварам крэаліна, падсадзіць пад матку і наглядаць за яе паводзінамі.

Звычайна памёты лёгка ўраўнаць, калі розніца ў часе нараджэння парасят не больш 2—3 дзён. Калі-ж «лішніх» парасят немагчыма падсадзіць пад чужую матку, то іх можна вырошчваць штучным выпойваннем свежым, чыстым, падагрэтым да тэмпературы цела (37—38°C) кароўім малаком.

Для пасняховасці справы неабходна захоўваць абсалютную чыстату і акуратнасць пры кармленні. Пайць парасят-сірот трэба ў тэры-ж тэрміны, як-бы гэта было і пры матцы—праз 1 гадзіну. Падкормку парасят-сірот пачынаць у той-жа час, як і парасят пад маткай.

Ці трэба абразаць зубы ў парасят

Нармальна развітыя парасяты родзяцца заўсёды з васьцю зубамі па адной пары з кожнага боку верхняй і ніжняй сківіцы. На практыцы можна часта заўважыць, як маткі ў першыя дні кармлення схватваюцца, нервуюцца, не даюць ссаць, бо парасяты кусаюць іх. А ў выніску парасяты галадаюць, лішчаць і марнеюць. У такіх выпадках парасятам эрэзваюцца вострыя кончыкі зубоў.

Абрэзку зубоў парасятам трэба даруць вольнаму чатаю, бо гэта справа патрабуе уважлівасці, акуратнасці і пэўнага умства. Абрэзаць трэба так, каб не пакрываць карэні зубоў, не калі самі дзяюны, а вышэй. Кончык зуба абразаецца гладка, інакш кавалкі пакрышанага зуба могуць калоць сасок не горш неабрэзанага.

Наогул-жа абрэзка зубоў праводзіцца, як крайняя мера, як справа неплакаданая. Калі матка не надта нервеецца і можа перацярпець першыя два-тры дні, то абрэзка зубоў парасятам не патрэбна.

Кармленне маткі пасля апаросу

За здароўем маткі пасля апаросу трэба сачыць вельмі ўважліва, даваць добраякасны корм, паступова павялічваць яго норму і на пуюную норму, якая належыць падсоснай матцы (5,5—7 ж. адз.) пераісці не раней як на 5-ы, а часам на 8—10 дзень, захоўваць ад прастуды, сачыць, каб у свінарніку не было скразнякоў, вільгаці.

У першыя дні жыцця парасяты хутка павялічваюць жывую вагу, г. зн. маюць здольнасць энергічна расці, таму яны павінны быць забяспечаны прытокам спажываных матэрыяў. У гэты час яны атрымліваюць найбольш корм у выглядзе малака маці. Захоўваць і развіваць малочнасць маткі—надзвычай адказная вытворчая задача. Пяўважлівым доглядам і кармленнем у гэты час можна пасілаваць і многамалочную матку.

Якія-ж прычыны могуць спрыяць паніжэнню малочнасці?

1-я—перакорм пасля апаросу, у выніку якога бывае вялікі прыток малака к вымені і запоры. Дрэнна працуе страўнікавы апарат, свіння граціць апетыт. Запоры пасля апаросу здараюцца часта, таму трэба ўважліва сачыць за страўнікам маткі, за тым, каб у станку не было цвёрдых калавых мас.

Як лячыць запоры? Перш за ўсё забяспечыць матку рэгулярнымі прагулкамі, паставіць клізму, даваць лёгка пераварваемы корм, каранькубыяплоды, гарбузы, багінку. Масажыраваць вымя. Паступова пускаяць часцей парасят. Пасля прынятых мер матка папраўляецца і добра гадуе парасят.

2-я прычына—галоднае кармленне маткі да апаросу і пасля апаросу. Зусім зразумела, што матку трэба добра карміць і пры гэтым добраякаснымі кармамі. Галодная матка добра карміццаць быццё не можа.

3-я прычына—матка можа быць маламалочнай па прыродзе, або ад перакормленасці. К зажырэнню звычайна маюць схільнасць маламалочныя маткі, таму іх перакармліваць нельга. Дапамагае справе часты масаж вымені і прагулкі. Запаленне вымені (масціт) здараецца ад прастуды, ад бруднага ўтрымання вымені свінаматкі і ад розных хвароб. Таму ў першыя дні пасля апаросу патрэбна выключная увага і догляд за свінаматкай.

Кармленне і догляд парасят

Адзнакай здароўя парасят з'яўляецца іх жывасць, энергічнасць, асабліва маткі, розавы колер скуры, лыча, вушэй, наогул усяго тулава, бліскучая шэрсць.

Такі выгляд маюць парасяткі звычайна ў малочнай маткі, у сухім, цёплым і светлым свінарыку пад наглядам свінароў-ударнікаў. Каб захаваць парасят здаровымі, іх неабходна забяспечыць:

1. добраякасным і ў патрэбнай колькасці кормам, багатым поўнацэннымі бялкамі, мінеральнымі матэрыямі і вітамінамі;
2. свежым паветрам і сонцам;
3. сухім, чыстым, цёплым і светлым памяшканнем.

Нават малочныя маткі не могуць забяспечыць патрэбнасці двухдэкадных парасят у спажываных матэрыях, і таму з 8—10-дзённага ўзросту іх мэтазгодна прывучаць да падкормкі паджараным зярном. У якасці падкормкі з 15—18-дзённага ўзросту даецца перш за ўсё ў невялікай колькасці чыстае, свежае, ад здаровай каровы малако. У першыя 2—3 дні падкормкі даволі даць на памет за адзін раз 0,5 літра. Адначасова з малаком падкармливаюць парасят паджараным зярном-мешанкай аўса і ячменю. Паданне зернавых кармоў малым парасяткамі мае значэнне для развіцця і умацавання зубоў, жавальных мускулаў, стрававальных органаў. Парасяткі, якія добра ядуць зярно, будуць хутка і добра паядаць усе іншыя кармы і ў старэйшым узросце. З пачатку 3-й дэкады парасяткам скармливаецца мешанка мукі з рознастайных зернавых кармоў: ячменнай, аўсянай мукі, пшанічных высевак, гарохавай, викавай дзерці. У мешанку з зернавых кармоў парасяткам пажадана дадаваць сенную муку з калюшымі, скошанымі да красавання, або муку з вясі і аўса, скошаных у час красавання. Зернавая дзерць даецца адразу ў невялікай колькасці: 0,2—0,4 кг. на памет. Змешваецца яна спачатку звычайна з цёлым, а пасля са вярнутым малаком і скармливаецца у выглядзе тустой кашыцы. Пры невялікай колькасці малака мешанка разводзіцца летняй вадой і трохі забельваецца малаком. Пры ўжыванні малой колькасці малака да зернавых кармоў пажадана дадаваць другія кармы жывёльнага паходжання, як крыўная, мясакасяная ці рыбная мука ў колькасці 5 проц. (5 кг. на 100 кг. мешанкі) для таго, каб замяніць поўнацэнны бялок малака поўнацэнным бялком адзначаных кармоў жывёльнага паходжання. Карміць парасят трэба чатыры разы ў суткі.

З узростам парасят колькасць кармоў павялічваецца паступова з такім разлікам, каб к двухмесячнаму ўзросту, г. зн. к ад'ёму, на адно

парася іскарміць: малака цэльнага 8—10 кгр. і знятага—да 10 кгр або, замест знятага малака. 2—3 кгр. кармоў жывёльнага паходжання (крыўяная, мясакасцяная ці рыбная мука); зернавой мешанкі 6—8 кгр., зярна цэльнага 5,6—6,5 кгр. Трэба яшчэ раз падкрэсліць: для паспяховага вырошчвання парасяты павінны атрымліваць корм багаты бялком, мінеральнымі матэрыямі. У добрую мешанку павінна ўваходзіць: ячменнай мукі 40—50 проц., прасянай аўсянай 20—30 проц., высевак тшчачных 15 проц., мукі бабовых або макухі 10 проц., кармоў жывёльнага паходжання 5 проц.

Акрамя добракаснага кармлення, парасятам трэба забяспечыць і добры догляд. Асноўнае ў доглядзе—належае памяшканне, чыстае паветра. Свінарнік для апаросу і гадоўлі маладняка павінен быць светлы, сухі і цёплы. Вільгаць у свінарніку—галоўны біч парасят. У сырых свінарніках накапліваецца многа шкодных газаў, вуглекіслаты, аміяка, якія атручваюць арганізм парасяці і служаць прычынай паносаў. Сухі свінарнік—зарука здароўя, хуткага прыросту парасят, добрага скарыстання корму. Што датычыць тэмпературы, то галоўнае, каб яна надта не хісталася, а была роўнамернай: 6—8°C, а апаросным аддзяленні 8—10°C.

Свежае паветра ў свінарніку дасягаецца правільнай вентыляцыяй, якая зніжае вільгаць. Памяшканне можна праветрываць праз вокны і дзверы ў ніхія бязветраныя дні, каб не было скразнякоў. Для вентыляцыі ў свінарніку ўстанаўляюць спецыяльныя трубы сістэмы Кінга.

Прагулку парасятам абавязкова забяспечыць як зімой так і летам за выключэннем дзён з халоднымі скразнымі вятрамі. Прагулка пачынаецца з 5-га і не пазней 10-га дня пасля нараджэння, у залежнасці ад здароўя парасят. Летам парасят гоняць на пашу. Пры прагулцы зімою, каб парасяты не стаялі і не вяблі, іх трэба паганяць па дварэ пакуль не пачыраванеюць вушы, лычык, а пасля—загнаць у свінарнік. Пры правільнай прагулцы парасяты не хвораюць. Працягласць прагулак залежыць ад здароўя парасят. Трымаць парасят без прагулак больш 10 дзён пасля нараджэння нельга. Назіранні паказваюць, што парасяты без прагулак ужо з 5-ці дзён, асабліва да 20 дзён, пачынаюць бляднець, шэсць з бліскучай робіцца матавай, скура жаўтлее, развіваецца панос, які цяжка вылечыць, ды і пасля выздараўлення парасяты застаюцца заморжамі, недаросткамі.

Выпускаць зімою і вясной парасят з маткай на прагулку трэба кожны дзень. Летам лускаць на пашу, на свежае паветра, паступова прывучаючы да зялёнага корму, аберагаючы ад сонечных апёкаў, для чаго выбіраць не асабліва гарачы час дня. У соўгасах і калгасах яшчэ і пяпер глядзяць на прагулку свіней скрозь пальцы, як на «дзюбчы». На справе-ж без прагулак немагчыма выгадаваць здаровых парасят.

Мінеральная падкормка

Парасятам трэба даваць мінеральную падкормку, без чаго к двух-дэкаднаму ўзросту яны пачынаюць бляднець, робяцца вялымі, у іх пачынаецца панос—гэта страшная хвароба, якая губіць шмат парасят увосень, зімою і нават ранняй вясной. Мінеральную падкормку з 3—5-дзённага ўзросту рэкамендуецца даваць асобна ў дрыўляных карытцах. Такім чынам, парасяты забяспечваюцца матэрыямі, якіх не хане ў малаце маткі, і перастаюць піць жыву, паядаць кал, грызці падлогу.

У якасці мінеральнай падкормкі можна ўжываць мешанку з адмучанай у вадзе крэйдзі, вапняка, вугалю, дрэўнага попелу, і таксама сухую чырвона-жоўтую тліну, якая асабліва карысна, бо ў ёй знаходзіцца многа жалеза, неабходнага для выпрацоўкі крыві. Гэту мешанку мінеральных матэрыяў можна даваць парасятам з 5—10-дзённага ўзросту. Забрудненыя мінеральныя падкормкі не павінны стаяць у станку. Каб карыта з падкормкай не так хутка забруднялася, яго можна троху прыпадняць над полам і прымацаваць да сценкі. Парасятам, якія хварэюць паносам, не трэба даваць мінеральнай мешанкі, акрамя вугалю.

Адыманне парасят ад маткі

Парасят адымаюць, калі яны стануць настолькі дужыя і прывычаныя да падкормкі, што лёгка могуць перайсці на самастойнае кармленне. Практыка паказвае, што парасят трэба адымаць у 2-х месячным узросце пры жывой вазе 10—12 і больш кг. Можна зрабіць гэта лавуа спосабамі: або ўсіх парасят адымаць адразу, або толькі найменшых, пакінуўшы слабейшых на 5—10 дзён пад маткай для большага ўмацавання. Пры адыманні парасят чельга дапусціць рэзкіх змен у кармовым рэжыме, каб не папсавалі вымя маткі, якая ў такіх неасцярожных выпадках схільна да хваробы, што часта бывае з малочнымі маткамі. За пару дзён да ад'ёму парасят матцы неабходна зменшыць рацыён, даваўшы яго да нормы халастой маткі. З рацыёна трэба выключыць усе малакагонныя кармы, як караныя плоды і інш. Корм даваць у густым вытлячце.

Ад'ём парасят звычайна расцягваецца на 3—5 дзён як пры поўным ад'ёме, так і пры дыферэнцыяваным. Парадак подпуску парасят пад матку: у першы дзень 3—4 разы ў суткі, потым 3 разы—рана, апаўдні і ўвечары, пасля два разы, адзін раз і зусім подпук канчаюць, пераходзячы парасят на самастойны корм. Пры подпуску доўга трымаць парасят пад маткай чельга, каб не рассасвалі вымя, і заразжа адымаць як толькі высуць малако. Матка пры подпуску парасят звычайна правяраецца на малакоадзяленне: калі на 3—4 дзень малако з саскоў выдаляецца інтэнсіўна, то парасят падпускаюць да таго часу, пакуль малако не перастане выдаляцца амаль што зусім. У першыя 1—1,5 дэкады пасля атсідкі парасят карміць так, як і да атсідкі, павялічваючы толькі колькасць корму. Ад'ёмышай карміць звычайна 4 разы, забяспечваюць іх малаком, каб не затармазіць рост парасят. На працягу адной-паўтара дэкад парасятам даюць ад чверці літра малака да палавіны літра, у залежнасці ад стану здароўя, энергіі і росту. Калі ёсць лішак малака—норму метазагодна павялічыць.

У далейшым захоўваюцца тыя ўмовы кармлення і догляду, аб якіх ужо гаварылася вышэй:

1. Кармы павінны быць багаты поўнацэнным бялком, мінеральнымі матэрыямі і вітамінамі для інтэнсіўнага росту, развіцця мускулатуры ўнутраных органаў, пабудовы моцнага касцяка, нармальна здаровых форм пель і для агульнага нармальнага абмену матэрыяў у маладым арганізме.

2. Прагулкі на свежым паветры на працягу ўсяго года, а летам і на пашы.

3. Светлае, сухое, чыстае і цёплае памяшканне з дрыўлянай падлогай, сухі насіл. Назіранні паказалі, што вільгаць і для ад'ёмышай з'яўляецца галоўным ворагам іх здароўя, сілы і росту.

Бойко В. С.

Кніжная паліца

ЛЕНИН В. І. Новыя часы, старыя памылкі ў новым выглядзе. Аб значэнні золата цяпер і пасля перамогі соцыялізма.

Менск, Партвыдавецтва, 1934 г., стар. 16, ц. 10 к.

У першым артыкуле Ленін выяўляе дробна-буржуазныя хістанні і панікёрства меншавіцтвующых і анархісцкіх элементаў на розных этапах соцыялістычнай рэвалюцыі, іх нявер'е ў сілы і магчымасці рабочага класа, іх капітуляцыю перад буржуазіяй. Рэфармісцкаму капітулянцтву і ультралеваму «рэвалюцыянерызму» процістаўляецца дзелавая, цвёрдая практычная работа нашай партыі па імацаванні заваёў пролетарскай рэвалюцыі, уздому прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

Другі артыкул з уласцівым імем чоткасцю, сцісласцю і глыбінёй раз'ясняе сутнасць пераходу ад ваеннага камунізма к нэпу.

ЛЕНИН В. І. Эканоміка і палітыка ў эпоху дыктатуры пролетарыята.

Менск, Партвыдавецтва, 1934 г., стар. 18, ц. 15 к.

Работа напісана ў 1918 г. у ёй падкрэсліваецца асноўнае пытанне маркізма — вучэнне аб дыктатуры пролетарыята, аб суадносінах паміж эканомікай і палітыкай у эпоху дыктатуры пролетарыята, даецца агляд класовых сіл у нашай эканоміцы, разаблачаюцца лакеі буржуазіі — гэрэтыкі II Інтэрнацыянала, якія прапаведваюць мірны пераход ад капіталізма к камунізму; гаворыцца аб будаўніцтве новага грамадства і шляхах соцыялістычнай перапрацоўкі сельскай гаспадаркі.

СТАЛІН. Аб Леніне.

Менск, Партвыдавецтва, 1934 г., стар. 32, ц. 30 к. (на яўр. мове)

Перад намі дзве работы тав. Сталіна аб арганізатару і правадыру большэвізма — аб Леніне: 1. Ленін, як арганізатар і правадыр ВКП(б) (артыкул да 50-годдзя з дня нараджэння Леніна — «Правда» № 86 за 1920 г.); 2. Аб Леніне — прамова на вечары крэмлёўскіх курсантаў 28 студзеня 1924 г.

Гэтая-ж кніжка выдана і на беларускай мове.

Ізложаныя факты аб асаблівасцях Леніна як чалавека і як палітычнага дзеяча прадстаўляюць сабой сціслае гістарычнае абатульненне ўсяго партыйна-жыццёвага шляху Владзіміра Ільіча ў яго барацьбе за партыю рабочага класа новага тыпу, блісуча маказана, якім павінен быць большэвік і стыль яго работы.

Імя ў літаратуры больш глыбокай і адначасова такой выключна яркай характарыстыкі Леніна, чым характарыстыка, даная тав. Сталіным.

ПАКРОЎСКІ М. Н. Аб Леніне. Зборнік артыкулаў і ўспамінаў.

Менск, Партвыдавецтва, 1934 г., стар. 24, ц. 20 к.

У гэтым зборніку сабрана некалькі артыкулаў і ўспамінаў М. Н. Пакроўскага аб В. І. Леніне, друкаваўшыхся ў «Правде» у розны час.

Артыкул «Правадыр» быў напісан у 1920 г., да 50-годдзя з дня нараджэння Владзіміра Ільча і дае характарыстыку Леніна, як правадыра пролетарскай рэвалюцыі.

Артыкулы аб ролі Леніна ў развіцці народнай асветы і будаўніцтве вышэйшай школы напісаны тав. Пакроўскім у 1924 г. непасрэдна пасля смерці Владзіміра Ільча.

Артыкул «Як нараджаўся імперыялізм» рысуе карціну тых умоў, у якіх была задумана, напісана і павінна была з'явіцца ў друку выдагная работа Леніна «Імперыялізм, як навейшы этап капіталізма».

Артыкулы, сабраныя ў гэтым зборніку, пры жыцці аўтара не перадаваліся.

РЭЗАЛЮЦЫІ XVII З'ЕЗДА ВКП(б).

Менск, Партвыдавецтва, 1934 г., стар. 95, ц. 90 к.

У гэтай невялікай, добра аформленай кніжцы змешчаны рэзалюцыі з'езда па адчотнаму дакладу тав. Сталіна аб рабоце ЦК ВКП(б), тав. Рудзутака аб рабоце ЦКК РСІ, тав. Мануільскага аб рабоце дэлегацыі ВКП(б) у ВККІ, тт. Молатава і Куйбышава аб другім пяцігадовым плане развіцця народнай гаспадаркі СССР і тав. Кагановіча аб арганізацыйных пытаннях.

У канцы змешчан новы статут Усесаюзнай камуністычнай партыі, прыняты з'ездам, і прыведзен састаў кіруючых органаў партыі.

Брыгада Бібліяграфічнага інстытута БССР
імя Леніна.

Галоўдзітбел №А 3653

Тыраж 6.560.

295 680 друк. зн. (5¹/₂ арк.)

Здана ў набор 3/VI—34 г.

Падпісана да друку 8/VI—34 г.

Набрана на лін. № 6

Адк. кар. друк. А. Мацкевіч

Рэдакцыя

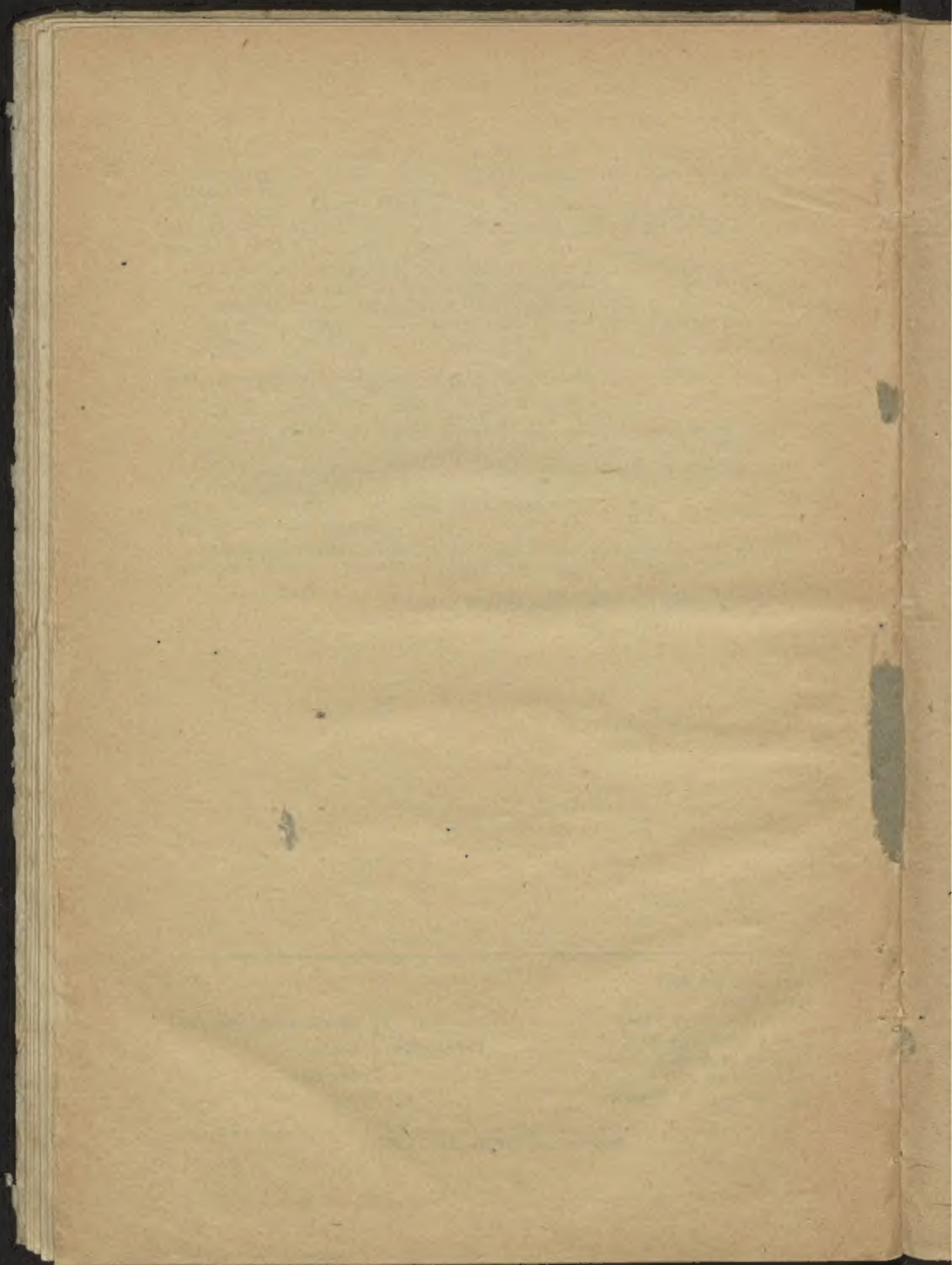
Мінкін (адк. рэдактар)

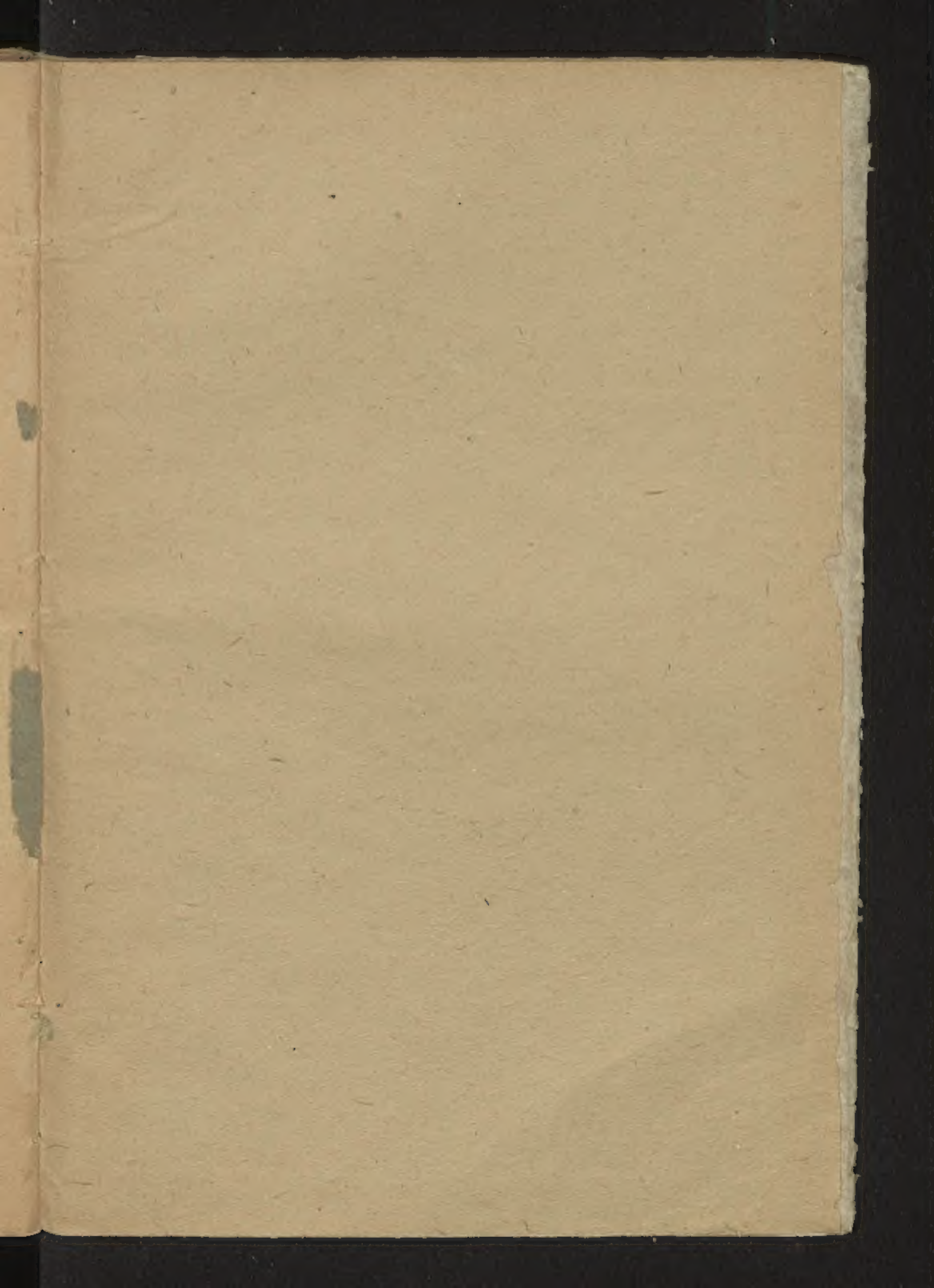
Конік

Злоткін

Друкарня імя Сталіна. Зак. № 855.

1931

